

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE ANA DİL
TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ÖĞRENME
STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ**

BURCU HARPUTOĞLU

2501110739

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. RAMAZAN ZENGİN

İSTANBUL 2015

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE ANA DİL
TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ÖĞRENME
STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ**

BURCU HARPUTOĞLU

2501110739

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. RAMAZAN ZENGİN

İSTANBUL 2015

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Burcu HARPUTOĞLU

Numarası : 2501110739

Anabilim/Bilim Dalı : Yabancı Dil Olarak Türkçe

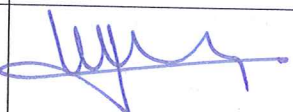
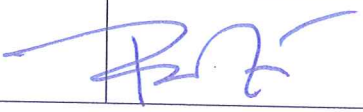
Tez Savunma Tarihi: 10.02.2015

Danışman : Yrd.Doç.Dr.Ramazan ZENGİN

Tez Savunma Saati : 10:00'da

Tez Başlığı : Yabancı Dil Olarak Türkçe ve Ana Dil Türkçe Ders Kitaplarında Öğrenme Stratejilerinin İncelenmesi.

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / ~~OYÇOKLUĞUYLA~~ karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof.Dr.Selahattin DİLİDÜZGÜN		Kabul.
2-Yrd.Doç.Dr.Talat Fatih ULUÇ		Kabul
3-Yrd.Doç.Dr.Ramazan ZENGİN		Kabul

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Doç.Dr.Enfel DOĞAN		
2-Yrd.Doç.Dr.Ahmet İSPARTA		

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE ANA DİL TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN İNCELENMESİ

BURCU HARPUTOĞLU

ÖZ

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Türkiye’de ve diğer pek çok ülkede her geçen gün yaygınlaşmaktadır. Yurtdışından üniversite eğitimi almak üzere Türkiye’ye gelen yabancı öğrenciler için ayrılan kontenjanın artırılması ve *Erasmus* öğrenci değişim programı ile üniversitelerdeki öğrenim hareketliliğinin hız kazanması bu durumu ortaya çıkaran en önemli etkenlerdir. Bütün bunların bir sonucu olarak Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi üzerine yapılan çalışmalar artmış, Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten ders kitapları da çeşitlilik kazanmıştır.

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki devlet üniversitelerindeki Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezlerinde en yaygın olarak kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığını ve oranlarını belirlemek; bu sonuçları, incelenen bu ders kitabı ile denkliği tespit edilmiş bir ana dil Türkçe ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklığı ve oranları ile karşılaştırmak ve ortaya çıkan sonuçlara göre ihtiyaç doğrultusunda yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarındaki etkinlik örneklerini Türkçeye uyarlamaktır.

Anahtar sözcükler: yabancı dil olarak Türkçe, Türkçe, yabancı dil, öğrenme stratejileri, öğrenme, strateji, ders kitapları, TÖMER, Gazi Üniversitesi

AN ANALYSIS OF LEARNING STRATEGIES IN TURKISH AS A FIRST AND SECOND LANGUAGE COURSEBOOKS

BURCU HARPUTOĞLU

ABSTRACT

Teaching Turkish as a foreign language is becoming more widespread both in Turkey and in many other countries day by day. The most important reasons for this situation are that now more foreign students come to Turkey to study at university and the number of students who take part in *Erasmus* student exchange program has increased to a great deal. As a result of these, studies which are done about teaching Turkish as a foreign language and course books which aim to teach Turkish as a foreign language have increased in variety.

This study aims to identify the frequency and ratio of the use of language learning strategies in Turkish as an L2 course book which is the most commonly used one among Turkish Teaching Application and Research centers of public universities in Turkey, to compare those results with the frequency and ratio of the use of language learning strategies in Turkish as an L1 course book which is identified to be equal with the former, and to adapt the activities in ELT course books to Turkish in accordance with the results so as to meet the needs.

Keywords: Turkish as a foreign language, Turkish, foreign language, learning strategies, learning, strategies, course books, TOMER, Gazi University

ÖNSÖZ

Yabancı dil olarak Türkçe, dünyanın değişen ihtiyaçlarını karşılama noktasında dünya çapında yer edinmekle kalmayıp bu alanda yapılan Türkiye'deki çalışmaların da çeşitlenmesini sağlamıştır. Türkçenin yabancılara öğretilmesi hususunda yazılan makale, tez ve kitaplar son yıllarda gözle görülür derecede artmış ve bu konu üzerine yapılan araştırmalar sonuçlarını göstermeye başlamıştır. Zira yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan ders kitapları kısa bir süre öncesine kadar bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda iken şimdi bu sayı otuzlara* ulaşmıştır. Bu çalışma için yapılan araştırmada da yalnızca devlet üniversitelerinin Türkçe hazırlık sınıflarında okutulan sekiz farklı ders kitabı tespit edilmiştir.

Bu çalışmanın ilk bölümünde dil öğrenme stratejileri ile ilgili genel bilgilere yer verilecek, incelenecek ders kitaplarını değerlendirmede kullanılacak kıstaslar için öğrenme stratejileri listesi oluşturulacaktır. Bu strateji listesi farklı öğrenme stratejisi sınıflandırmalarının birleştirilmesiyle oluşturulacaktır.

İkinci bölümde, incelenecek yabancı dil olarak Türkçe ders kitabının belirlenmesi için yapılan araştırma sonuçları paylaşılacak ve bu ders kitabı belirlenen kıstaslar doğrultusunda değerlendirilecektir. İncelenen bu ders kitabı Türkiye'deki devlet üniversitelerinin tamamına telefon veya e-posta yoluyla ulaşılarak belirlenmiş, bu üniversitelerin Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezlerinde en yaygın olarak kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabının Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, ikinci bölümde incelenen yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı ile denk olduğu tespit edilen bir ana dil Türkçe ders kitabı, çalışmanın ilk bölümde belirlenen kıstaslar doğrultusunda değerlendirilecektir. İncelenen bu ders kitabının yine hazırlık sınıflarında okutulan bir ders kitabı olması bu

* <http://www.kitapyurdu.com/konu/default.asp?id=A3222&page=1&sType=6>

denklik unsurlarından birini oluşturduğu için bu bölümde M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı üzerine çalışılacaktır.

Dördüncü bölümde, incelenen iki ders kitabındaki öğrenme stratejilerine ait sayısal veriler karşılaştırılacak ve her iki ders kitabında da eksikliği belirlenen strateji unsurları listelenecektir.

Çalışmanın son bölümü olan beşinci bölümünde eksikliği belirlenen öğrenme stratejileri için alıştırmaya önerileri sunulacaktır. Bu alıştırmaya örneklerinin bir kısmı yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarından uyarlanacak, bu ders kitaplarında örneğine rastlanmayan stratejiler için de araştırmacı tarafından alıştırmaya örnekleri sunulacaktır.

Öncelikle bu çalışma sürecinde en büyük destekçim olan, tezimin her açıdan sağlam temellere oturması için değerli vakitlerini bana harcayan ve bilimsel etiğin yanı sıra insani değerleri de her zaman en önde tutan danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ramazan Zengin'e teşekkür ederim. Ayrıca lisans ve yüksek lisans eğitimim süresince Türkçe öğretimi ile ilgili öğrendiğim her şeyi kendilerine borçlu olduğum Prof. Dr. Yıldız Kocasavaş, Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün, Yrd. Doç. Dr. Şükran Dilidüzgün, Yrd. Doç. Dr. Talat Fatih Uluç ve Yrd. Doç. Dr. İbrahim Akış'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmalarımı her zaman destekleyen ve bu tezi tamamlayabilmem için beni yüreklendiren sevgili eşim Hamza Harputoğlu'na hayatımda olduğu ve bana sahip olduğum en büyük sevgiyi sunduğu için teşekkür ederim.

Son olarak, dünyaya gelmek için gün sayan bebeğimi, bu çalışmanın son zamanlarındaki yoğun çalışma günlerinde yordduğum için kendisinden özür diliyor, onu şimdiden çok sevdiğimizi belirtmek istiyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
ÖRNEK ALIŞTIRMALAR LİSTESİ.....	xi
TABLO LİSTESİ.....	xviii
GRAFİK LİSTESİ.....	xiv
GİRİŞ.....	1
1. YABANCI DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE KULLANIMI.....	9
1.1. Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Türleri ve Sınıflandırmaları.....	9
1.1.1. Stern'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	10
1.1.2. Wenden ve Rubin'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	11
1.1.3. O'malley ve Chamot'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	12
1.1.4. Oxford'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	14
1.1.5. Cohen'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	17
1.2. Yabancı Dil Öğrenme Sürecinde Strateji Kullanımını Etkileyen Faktörler.....	22

1.2.1.	Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Yaş Faktörü.....	22
1.2.2.	Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Cinsiyet Faktörü.....	25
1.2.3.	Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Motivasyon, Tutum ve İnanışlar.....	27
1.2.4.	Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Öğrenme Stilleri.....	29
1.2.5.	Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Öğrenci Başarısı, Dil Yeterliği.....	30
2.	GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN KULLANIMI.....	34
2.1.	Ders Kitabındaki Öğrenme Stratejilerinin Örnek, Oran ve Frekansları.....	42
2.1.1.	Öğrenme Stratejilerinin Kitaptaki Uygulama Örnekleri.....	43
2.1.1.1.	Okuma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	44
2.1.1.2.	Konuşma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	50
2.1.1.3.	Yazma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	57
2.1.1.4.	Dinleme Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	64
2.1.2.	Türlerine Göre Kitaptaki Strateji Kullanım Sıklıkları, Oranları ve Bu Oranların Doğurguları.....	68
2.1.2.1.	Okuma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	71
2.1.2.2.	Konuşma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	72
2.1.2.3.	Yazma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	73
2.1.2.4.	Dinleme Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	75
2.2.	Ders Kitabının Strateji Kullanımındaki Genel Tutumu ve Kullanılan Stratejilerin Genel Dağılımı.....	76

3. M.E.B. HAZIRLIK SINIFLARI İÇİN (ANA DİL) TÜRKÇE DERS KİTABINDA ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN KULLANIMI.....	79
3.1. Ders Kitabındaki Öğrenme Stratejilerinin Örnek, Oran ve Frekansları.....	80
3.1.1. Öğrenme Stratejilerinin Kitaptaki Uygulama Örnekleri.....	80
3.1.1.1. Okuma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	80
3.1.1.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri...	87
3.1.1.3. Yazma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri.....	94
3.1.1.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri..	103
3.1.2. Türlerine Göre Kitaptaki Strateji Kullanım Sıklıkları, Oranları ve Bu Oranların Doğurguları.....	104
3.1.2.1. Okuma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	107
3.1.2.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları....	108
3.1.2.3. Yazma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	110
3.1.2.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları.....	111
3.2. Ders Kitabının Strateji Kullanımındaki Genel Tutumu ve Kullanılan Stratejilerin Genel Dağılımı.....	112
4. GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE VE M.E.B. HAZIRLIK SINIFLARI İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME STRATEJİ KULLANIM ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	115
4.1. Okuma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması.....	116
4.2. Konuşma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması.....	119
4.3. Yazma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması.....	123
4.4. Dinleme Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması.....	127
4.5. Genel Değerlendirme.....	130

5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERSLERİ İÇİN ÖĞRENME STRATEJİLERİ ODAKLI ALIŞTIRMA ÖNERİLERİ.....	134
5.1.Bilişsel Stratejiler İçin Alıştırma Önerileri.....	138
5.2.Üst Bilişsel Stratejiler İçin Alıştırma Önerileri.....	140
5.3.Bellekle İlgili Stratejiler İçin Alıştırma Önerileri.....	146
5.4.Toplumsal Stratejiler İçin Alıştırma Önerileri.....	149
5.5.Duyuşsal Stratejiler İçin Alıştırma Önerileri.....	151
5.6.Telafi Stratejileri İçin Alıştırma Önerileri.....	153
SONUÇ.....	156
KAYNAKÇA.....	164

ÖRNEK ALIŞTIRMALAR LİSTESİ

Alıştırma Örneği-1: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-1.....	44
Alıştırma Örneği -2: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-2.....	45
Alıştırma Örneği -3: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-3.....	46
Alıştırma Örneği -4: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-4.....	47
Alıştırma Örneği -5: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-5.....	48
Alıştırma Örneği -6: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-6.....	48
Alıştırma Örneği -7: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-7.....	49
Alıştırma Örneği -8: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-8.....	50
Alıştırma Örneği -9: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-9.....	51
Alıştırma Örneği -10: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-10.....	52
Alıştırma Örneği -11: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-11.....	52
Alıştırma Örneği -12: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-12.....	53
Alıştırma Örneği -13: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-13.....	54
Alıştırma Örneği -14: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-14.....	54
Alıştırma Örneği -15: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-15.....	55
Alıştırma Örneği -16: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-16.....	55
Alıştırma Örneği -17: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-17.....	56
Alıştırma Örneği -18: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-18.....	56
Alıştırma Örneği -19: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-19.....	57

Alıştırma Örneği -20: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-20.....	58
Alıştırma Örneği -21: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-21.....	59
Alıştırma Örneği -22: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-22.....	59
Alıştırma Örneği -23: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-23.....	60
Alıştırma Örneği -24: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-24.....	60
Alıştırma Örneği -25: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-25.....	61
Alıştırma Örneği -26: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-26.....	62
Alıştırma Örneği -27: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-27.....	62
Alıştırma Örneği -28: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-28.....	63
Alıştırma Örneği -29: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-29.....	63
Alıştırma Örneği -30: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-30.....	64
Alıştırma Örneği -31: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-31.....	65
Alıştırma Örneği -32: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-32.....	65
Alıştırma Örneği -33: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-33.....	66
Alıştırma Örneği -34: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-34.....	66
Alıştırma Örneği -35: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-35.....	67
Alıştırma Örneği -36: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-36.....	67
Alıştırma Örneği -37: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-37.....	67
Alıştırma Örneği -38: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-1.....	81
Alıştırma Örneği -39: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-2.....	81

Alıştırma Örneği -40: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-3.....	81
Alıştırma Örneği -41: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-4.....	82
Alıştırma Örneği -42: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-5.....	82
Alıştırma Örneği -43: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-6.....	83
Alıştırma Örneği -44: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-7.....	83
Alıştırma Örneği -45: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-8.....	83
Alıştırma Örneği -46: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-9.....	84
Alıştırma Örneği -47: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-10.....	84
Alıştırma Örneği -48: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-11.....	85
Alıştırma Örneği -49: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-12.....	85
Alıştırma Örneği -50: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-13.....	85
Alıştırma Örneği -51: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-14.....	86
Alıştırma Örneği -52: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-15.....	86
Alıştırma Örneği -53: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-16.....	87
Alıştırma Örneği -54: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-17.....	88
Alıştırma Örneği -55: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-18.....	88
Alıştırma Örneği -56: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-19.....	89
Alıştırma Örneği -57: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-20.....	89
Alıştırma Örneği -58: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-21.....	90
Alıştırma Örneği -59: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-22.....	90

Alıştırma Örneği -60: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-23.....	91
Alıştırma Örneği -61: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-24.....	91
Alıştırma Örneği -62: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-25.....	92
Alıştırma Örneği -63: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-26.....	92
Alıştırma Örneği -64: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-27.....	93
Alıştırma Örneği -65: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-28.....	93
Alıştırma Örneği -66: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-29.....	94
Alıştırma Örneği -67: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-30.....	94
Alıştırma Örneği -68: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-31.....	94
Alıştırma Örneği -69: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-32.....	95
Alıştırma Örneği -70: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-33.....	95
Alıştırma Örneği -71: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-34.....	96
Alıştırma Örneği -72: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-35.....	96
Alıştırma Örneği -73: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-36.....	97
Alıştırma Örneği -74: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-37.....	97
Alıştırma Örneği -75: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-38.....	98
Alıştırma Örneği -76: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-39.....	98
Alıştırma Örneği -77: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-40.....	99
Alıştırma Örneği -78: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-41.....	99
Alıştırma Örneği -79: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-42.....	100

Alıştırma Örneği -80: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-43.....	100
Alıştırma Örneği -81: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-44.....	101
Alıştırma Örneği -82: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-45.....	101
Alıştırma Örneği -83: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-46.....	102
Alıştırma Örneği -84: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-47.....	102
Alıştırma Örneği -85: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-48.....	103
Alıştırma Örneği -86: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-49.....	103
Alıştırma Örneği -87: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-1.....	138
Alıştırma Örneği -88: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-2.....	138
Alıştırma Örneği -89: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-3.....	139
Alıştırma Örneği -90: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-4.....	139
Alıştırma Örneği -91: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-5.....	140
Alıştırma Örneği -92: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-6.....	140
Alıştırma Örneği -93: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-7.....	141
Alıştırma Örneği -94: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-8.....	141
Alıştırma Örneği -95: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-9.....	141
Alıştırma Örneği -96: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-10.....	142
Alıştırma Örneği -97: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-11.....	142
Alıştırma Örneği -98: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-12.....	142
Alıştırma Örneği -99: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-13.....	143

Alıştırma Örneği -100: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-14.....	143
Alıştırma Örneği -101: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-15.....	143
Alıştırma Örneği -102: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-16.....	144
Alıştırma Örneği -103: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-17.....	144
Alıştırma Örneği -104: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-18.....	145
Alıştırma Örneği -105: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-19.....	145
Alıştırma Örneği -106: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-20.....	146
Alıştırma Örneği -107: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-21.....	146
Alıştırma Örneği -108: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-22.....	147
Alıştırma Örneği -109: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-23.....	147
Alıştırma Örneği -110: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-24.....	148
Alıştırma Örneği -111: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-25.....	148
Alıştırma Örneği -112: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-26.....	149
Alıştırma Örneği -113: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-27.....	149
Alıştırma Örneği -114: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-28.....	150
Alıştırma Örneği -115: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-29.....	150
Alıştırma Örneği -116: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-30.....	151
Alıştırma Örneği -117: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-31.....	151
Alıştırma Örneği -118: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-32.....	152
Alıştırma Örneği -119: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-33.....	152

Alıştırma Örneği -120: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-34.....	153
Alıştırma Örneği -121: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-35.....	153
Alıştırma Örneği -122: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-36.....	154
Alıştırma Örneği -123: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-37.....	154
Alıştırma Örneği -124: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-38.....	155
Alıştırma Örneği -125: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-39.....	155

TABLO LİSTESİ

Tablo-1: Wenden ve Rubin'in Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	12
Tablo-2: O'malley ve Chamot'un Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	14
Tablo-3: Oxford'un Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	15
Tablo-4: Cohen'ın Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması.....	18
Tablo-5: Dil Öğrenme Stratejileri- Sentez	21
Tablo-6: Devlet Üniversitelerinde Kullanılan Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Temel Özellikleri	36
Tablo-7: Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin TÖMER'lerinde Okutulan Ders Kitapları.....	42
Tablo-8: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Stratejilerin Dört Dil Becerisine Göre Kullanım Sıklıkları.....	71
Tablo-9: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Stratejilerin Üç Dil Becerisine Göre Kullanım Sıklıkları.....	107
Tablo-10: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Okuma Becerisi.....	118
Tablo-11: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Konuşma Becerisi.....	122
Tablo-12: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Yazma Becerisi.....	125
Tablo-13: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Dinleme Becerisi.....	129
Tablo-14: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Genel Değerlendirme.....	133
Tablo-15: 4 Dil Becerisi Bağlamında Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarında Bulunan Toplam Strateji Sayıları	137

GRAFİK LİSTESİ

Grafik-1: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Anlama Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Okuma Becerisi	72
Grafik-2: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Konuşma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Konuşma Becerisi.....	73
Grafik-3: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Yazma Becerisi	74
Grafik-4: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Dinleme Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Dinleme Becerisi	75
Grafik-5: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Ana Başlıkları).....	76
Grafik-6: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Alt Başlıkları).....	77
Grafik-7: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Okuma-Anlama Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Okuma Becerisi	108
Grafik-8: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Konuşma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Konuşma Becerisi	109
Grafik-9: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Yazma Becerisi	110
Grafik-10: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Ana Başlıkları).....	112
Grafik-11: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Alt Başlıkları).....	113
Grafik-12: Gazi TÖMER ve M.E.B Hazırlık Ders Kitaplarında Toplam Strateji Kullanım Oranları.....	133

GİRİŞ

Türkiye de dahil dünyanın pek çok ülkesinde yabancı dil öğretimi denildiğinde akla ilk gelen dil İngilizcedir. İngilizce öğrenmenin önemi dünya çapında her geçen gün artmış, bu dilin öğretimi üzerine yapılan çalışmalar da zaman içerisinde dikkat çekici ölçüde hız kazanmıştır. Prussian Yöntemi olarak da bilinen Dilbilgisi Çeviri Yönteminin yetersiz kalıp, sözel ve iletişimsel becerilerin önem kazandığı bir döneme isabet eden 1940'lardan itibaren geliştirilen İşitsel-Dilsel Yöntem, Doğal Yaklaşım Yöntemi (Stephen Krashen), Sessiz Yöntem (Caleb Gattegno), Danışmanlı Dil Öğretimi, İletişimsel Dil Öğretimi gibi yöntemler yabancı dil olarak İngilizce öğretime yön vermiştir. Yabancı dil öğretimi üzerine yapılan çalışmalarda pastanın en büyük dilimi yabancı ve ikinci dil olarak İngilizceye ayrılmıştır. Artan talebin karşılanması ihtiyacıyla ortaya çıkan bu çalışmalar, yabancı dil öğretimi ve öğrenimi üzerine geliştirilen yaklaşım, yöntem, teknik ve stratejileri daha da çeşitlendirmiş ve geliştirmiştir. Yabancı Dil Olarak Türkçe ders kitaplarında kullanılan stratejilerin değerlendirilmesi için yola çıkılan bu çalışmada da öncelikli olarak bu araştırmalar incelenmiştir.

Strateji kelimesi sözlükte “1. İzlem. 2. Bir ulusun veya uluslar topluluğunun, barış ve savaşta benimsenen politikalara destek vermek amacıyla politik, ekonomik, psikolojik ve askerî güçleri bir arada kullanma bilimi ve sanatı, sevkülceş.”¹ anlamlarıyla öne çıkmaktadır. Günlük yaşamın neredeyse her alanında ihtiyaç duyulan *strateji*, meşgul olunan işin belirli bir hedefe yönelik seçilmiş olan yolunu gösteren harita gibidir. Elinizde size yol gösteren bir haritanın bulunması, varacağınız noktayı nasıl netleştiriyorsa; bir işi tamamlamak için benimseyeceğiniz doğru strateji de hedefinize ulaşma yolunu o derece kısaltacaktır.

Öğrenme eyleminin amaçlarının bilinmesi; yalnızca kullanılacak stratejinin doğru seçilmesini değil, aynı zamanda kullanılan stratejinin süreç sonunda amaca

¹ TDK Büyük Türkçe Sözlük, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.529bac9bbc7044.83933915, çevrimiçi, 01.12.13.

uygun olup olmadığının değerlendirilmesini de mümkün kılar. Morrison (2003), insanların, dünyayı anlamlandırma süreçlerini pozitif yönde etkilemeyi ve toplum içindeki günlük etkinliklerinde istedikleri derecede başarılı olabilmeyi amaçladıkları için öğrenim sürecine girdiklerini ve sadece *yapmak* için değil aynı zamanda *olmak* için de öğrenim sürecinde yer aldıklarını ifade etmiştir (s. xi). Morrison bu sözleriyle öğrenme amaçlarının hem ‘değişim’ hem de ‘başarma ihtiyacı’ değişkenleri üzerinde durmuş, kişinin içinde bulunduğu koşulları iyileştirme ve sahip olduğu becerileri geliştirme çabalarını öğrenme süreci kapsamında değerlendirmiştir.

Öğrenmenin tek yönlü bir eylem olmadığı, öğrenen kişinin de belli roller üstlendiği bu interaktif süreci Morrison şöyle tarif etmektedir (a.g.e., s. xiii):

“Herkes kendi öğrenme sürecini kendi gerçekleştirir. Bu, kendimize ve işverenimize verdiğimiz bir söz gibidir –yaşam boyu öğrenme yoluyla kalıcı bir şekilde en iyi performansınızı elde etmek için verdiğiniz bir söz. Bunu eğer siz gerçekleştirmezseniz, bu oyunda eğer rol almazsanız, sadece arkanıza yaslanır ve size itilen bilgiyi tüketmeyi tercih ederseniz bu ‘öğrenme’ olmaz; ‘öğretim’ olur.”

Buna göre bireyler kendi öğrenmesinden kendisi sorumludur. Aksi takdirde sadece kendisine sunulan hazır bilgileri hafızasına hapseden ve bilgiyi işleme ya da sorgulama noktasında hiçbir rol üstlenmeyen öğrenen grubu ile karşı karşıya kalınacaktır. Son yüzyılda benimsenen öğretim yaklaşımı, modelleri ve tekniklerinin ortak noktalarından birinin “öğrenen özerkliği” olduğu düşünülürse, bu senaryonun destek görme ihtimali oldukça düşüktür. Çünkü öğrenen özerkliği denildiğinde öğrencinin kendi öğrendikleri, öğrenme şekli ve hızı üzerinde söz sahibi olması anlaşılmaktadır. Bunun mümkün olması için de öğrencinin hangi bilgi ve/veya beceriyi en iyi hangi strateji ile öğrendiğinin farkındalığını edinmesi gerekmektedir.

Bilgi aktarımı şeklinde gerçekleştirilen ‘öğretim’ kavramının önemini yitirip, kendi öğrenmesinden kendisi sorumlu olan bireyin öne çıktığı bu dönemde *öğrenme*; yaşamın belirli bir evresinde sıkışıp kalmaktan kurtulmuş, tüm evrelerinde

gerçekleşebilen bir süreç haline gelmiştir. ‘Yaşam boyu öğrenme’ başlığı altında değerlendirilen bu yaşam becerisini şöyle özetlemek mümkündür:

“Çocukluk ve gençlik döneminde, aile içinde, okulda, yükseköğrenim ve diğer eğitim süreçlerinde edindiğimiz bilgi, beceri ve anlayış unsurları hayat boyu devam etmeyecektir. Öğrenmeyi yetişkinlik dönemi ile bütünleştirmek, yaşam boyu öğrenmeyi uygulamaya koyma yolunda önemli bir role sahiptir. ... Yaşam boyu öğrenme, öğrenmeyi bir bütün olarak beşikten mezara aralıksız devam eden bir düzlem gibi görür ... Temel eğitim ... öğrencilerin ‘öğrenmeyi öğrenme’ lerini ve öğrenmeye karşı pozitif davranış geliştirmelerini sağlamalıdır.” (A Memorandum on Lifelong Learning, 2000, s.7)

2000 yılında, Brüksel’de Avrupa Birliği Toplulukları Komitesi tarafından ortak bildirisi yayımlanan yaşam boyu öğrenme kaideleri pek çok alt başlık ve niteliği bünyesinde barındırmakla birlikte temelinde doğumdan ölüme dek devam eden bir öğrenme sürecini anlatmaktadır. Bireyin öğrenmesi doğumla birlikte başlar. Yürüme, konuşma, temel ihtiyaçları giderme ile başlayan öğrenme tecrübesi çocukluk ve ergenlik dönemlerinde formal eğitimin başlamasıyla şekillenir, ardından yükseköğrenim sürecinde daha sağlam temellere oturarak yaşamın sonraki evrelerinde de varlığını sürdürmeye devam eder.

Yakın bir döneme kadar ön lisans ve lisans öğrenimlerinin dahi bir seçenek olarak görüldüğü ülkemizde bugün lisansüstü eğitimi bile neredeyse zorunlu hale gelmiştir. Ayrıca işe alımlarda da yalnızca formal eğitimin üst düzey olması değil, aynı zamanda bireylerin farklı bilgi ve becerilere sahip olmaları da göz önünde bulundurulmuş kistaslar arasında yer almaktadır. Bu da yaşam boyu öğrenme kaidelerinin ülkemizde de varlığını hissettirdiğini göstermektedir. *Yaşam boyu öğrenme*, kişilerin inisiyatifindeki bir seçenek olmaktan çıkıp yaşadığımız dönemin bir gereksinimi haline gelmektedir.

Beşikten mezara kadar sürecek olan öğrenme serüveninde kişinin kendi öğrenmesi üzerinde sorumlulukları olduğundan daha önce kısaca bahsedilmişti. Bu noktada söz konusu sorumlulukları bir sisteme oturtmak, hem birey üzerindeki yükü hafifletecek hem de öğrenmeyi daha etkili hale getirecektir. Öğrenme ve öğretim süreçlerini belli bir düzene koymak ve kendi içinde anlamlı bir oluşum haline getirmek amacıyla oluşturulan öğretim yöntem, yaklaşım ve teknikleri uzun yıllardır

gelişim ve değişim göstererek varlıklarını devam ettirmişlerdir. Yabancı dil öğrenme yöntem, yaklaşım ve teknikleri üzerine çalışmalar yapan Anthony (1963), *yöntemi* materyallerin öğrencilere sunumunun ne şekilde yapılacağına açıkça planlanmış hali olarak tanımlamıştır. Yani yöntem, öğretim sürecinde adımlayacağınız basamakları belirli bir sisteme oturtmaktır. *Yaklaşım* da benimsenen dil öğretim ilkelerini yansıtmakta ve öğretime bakış açınızı açıkça ortaya koymaktadır. Belirlediğiniz yaklaşım ve planladığınız yöntemler dâhilinde sınıf içinde yani uygulamada kullanacağınız *teknikler* ise en genel anlamıyla öğretim sürecinde başvurulmuş tüm aktiviteleri kapsamaktadır (s. 63).

Öğretim sürecini, iki sağlam ayağı ve sınırsız basamakları olan bir merdivene benzetirsek, ayaklarından birinde öğretim yöntem, yaklaşım ve tekniklerinin; diğerinde ise *öğrenme stratejilerinin* olduğunu söylemek yerinde olur. Yani bir tarafta öğrenme süreci öncesinde benimsenen yöntem ve yaklaşımlar ile süreç esnasında kullanılacak teknikler bulunmakta iken diğer tarafta öğrenen tarafından bu süreçte işe koşulacak stratejiler bulunmaktadır. Basamakların sayısını sınırlandırmak, öğrenme sürecini ya yaşamın belli bir dönemi ya da belli bir bilgi birikimi ile kısıtlamak olacağından bu ifadede sınırsız basamak benzetmesi kullanılmıştır.

Öğrenme sürecinde kullanılan stratejiler, bu süreci büyük ölçüde şekillendirecek unsurlardır. Öğrenme stratejileri ile ilgili çeşitli görüşlerin ifade edildiği bilinmektedir. Bu noktada öncelikle öğrenme stratejilerinin tanımı, amaçları ve türlerinin ne olduğu ile ilgili en yaygın olan ve benimsenen görüşlerden bahsetmek yerinde olacaktır.

Özellikle yabancı *dil* öğrenme stratejilerini “öğrencinin yapılandırdığı ve öğrenmeyi doğrudan etkileyen dil sisteminin gelişimine katkıda bulunan stratejiler...” olarak değerlendiren Wenden ve Rubin’in (1987), öğrenme stratejilerinin 3 ayrı özelliğine değindikleri görülmektedir (s. 23). Birinci özellik, öğrenme stratejilerini öğrenen kişinin kendisinin seçtiği, düzenlediği ve geliştirdiğidir. Her ne kadar bu stratejilerin özelliklerinin ve hangi stratejinin hangi beceri için kullanışlı olacağına bilgisi öğrenciye zaman zaman açık bir şekilde

sunulsa da son noktada bunlardan hangisinin kullanılacağına öğrenci karar vermektedir. Vurgulanan ikinci özellik, kullanılan stratejilerin öğrenmeyi doğrudan etkilediğidir. Bu durumda öğrenme stratejilerinin, en az kullanılan materyaller ve aktiviteler kadar önemli olduğunu söylemek mümkündür. Bu stratejilerin son olarak değinilen niteliği ise dilin gelişimine katkıda bulunmalarıdır. Dil öğrenmek için araç olarak kullanılan stratejiler, aynı zamanda dil sisteminin gelişimine katkı sağlayarak sürecin amaçlarına da hizmet etmekte ve araç olmaktan amaç olmaya evrilmektedir.

O'Malley ve Chamot (1990), öğrenme stratejilerini "...bireylerin bilgiyi anlamak, öğrenmek ya da aklında tutmak için kullandıkları özel düşünce ve davranışlar..." olarak tanımlamıştır (s. 1). Bu tanımla da öğrenme stratejilerinin kullanım amaçları ve özel niteliklerine bir kapı aralanmıştır. Bu amaçlardan bazıları sunulan bilgiyi anlamak, öğrenmek ve akılda tutmaktır. Öğrenilen bilginin ne amaçla öğrenildiği, doğal olarak, kullanılacak stratejiyi de etkileyecektir. Bir strateji bilginin içselleştirilmesine hizmet ederken, bir diğeri bilginin yalnızca hafızada saklanmasına hizmet edebilmektedir. Bu bağlamda doğru strateji seçiminin öğrenme amacının netleştirilmesi ile mümkün olacağını söylemek doğru olur. Stratejilerin rastlantısal ve gelişigüzel olmadığı, bunların özel düşünce ve davranışlar olduğu da burada vurgulanan diğer bir noktadır; yani stratejiler kullanıldığı bağlam, bilgi ve beceriye özeldir ve aynı strateji farklı bağlamlarda farklı görevlere hizmet edebilmektedir.

Öğrenme stratejileri alanındaki araştırmaları kendisinden sonraki pek çok çalışmaya konu olan Oxford'un çalışmaları ise yalnızca 90'lı yılların dil öğretimine yön vermekle kalmamıştır. Bu çalışmaların günümüzde de öğrenme stratejileri konusunda hala hatırı sayılır bir yeri vardır. Oxford (1990), ikinci dil öğrenimi hakkında yaptığı araştırmada "...öğrencilerin öğrenilen ikinci dili içselleştirmek, saklamak, geri getirmek ve kullanmak için –genellikle bilinçli olarak– işe koştukları özel hareketler, davranışlar, basamak ve teknikler..." olarak bahsettiği stratejileri bu ve bundan sonraki çalışmalarında daha da detaylandırarak bu alanda büyük bir boşluğu doldurmuştur. Bu araştırmanın muhtelif kısımlarında değinilecek olan bu çalışmalar stratejilerin nitelikleri, basamakları ve çeşitlerine vurgu yapmaktadır.

Yukarıdaki tanımda da stratejilerin öğrenci tarafından bilinçli olarak seçildikleri anlatılmaktadır. Ayrıca stratejiler ‘basamak’ olarak nitelendirilirken amaca ulaşmada izlenen yol oldukları da vurgulanmaktadır.

Ellis (1994) tarafından Oxford’dan aktarılan bir diğer tanıma göre “öğrenme stratejileri, öğrencinin dil öğrenmeyi daha eğlenceli, daha kendine yönelik ve daha başarılı kılmak için kullandığı davranış ve eylemlerdir” (s. 529). Buradan da stratejilerin aynı zamanda öğrenmeyi tekdüzelikten kurtarıp daha eğlenceli hale getirebildiği anlamı çıkmaktadır. Öğrenme ortamında kullanılan tekniklerin çeşitli olması öğrencilerin ilgi ve isteklerini artırdığı gibi, kullanılan öğrenme stratejilerinin de nitelikli ve çeşitli olması öğrenmeyi olumlu yönde etkilemektedir. Öğrenci kendine ve öğrenilen konuya uygun stratejiyi kullandığı durumlarda öğrenme sürecini kendisi için daha keyifli hale getirmiş olacaktır. Doğru biçimde kullanılan doğru strateji, öğrenmeyi keyifli kılmamanın yanı sıra, öğrenme sürecini öğrenciye özgü ve ona yönelik kılmaktadır. Yani öğrenme süreci içselleştirilmekte ve kişiye özel hale gelmektedir. Son olarak değinilecek madde, öğrenme stratejilerinin başarıyı doğrudan etkilemesidir. Başarı, öğrenme stratejilerini kullanmanın amaçlarından biridir. Birey öncelikle günlük, akademik veya özel hayatında gereksinim duyduğu bilgileri edinmek ister. Bunun yanı sıra bu bilgilerden bazılarını salt başarılı olma ihtiyacıyla edinir. Yani başarı faktörü de strateji kullanımında büyük öneme sahiptir.

Öğrenme stratejilerinin özellikleri ortak paydada değerlendirildiğinde şu sonuçlar ortaya çıkmaktadır [Morrison (2003), A Memorandum on Lifelong Learning (2000), Ellis (1994), Oxford (1990), O’Malley ve Chamot (1990), Wenden ve Rubin (1987), Anthony (1963)]:

- a) Stratejiler öğrenme sürecini zenginleştirmekte ve daha eğlenceli hale getirmektedir.
- b) Öğrenme stratejileri yaşam boyu öğrenmeyi desteklemektedir.
- c) Öğrenme stratejileri bilginin içselleştirilmesi için oldukça önemlidir.
- d) Öğrenme stratejilerini kullanacak olan birey inisiyatif sahibidir; yani kendi öğrenmesinden kendisi sorumludur.
- e) Seçilen strateji öğrenmeyi doğrudan etkilemektedir.

- f) Her strateji her öğrenme durumu için aynı etkiyi gösteremeyeceğinden doğru strateji seçimi, ancak öğrenme amaçlarının netleştirilmesi ile gerçekleşmektedir.

Araştırma Problemleri:

Yabancı dil öğrenme stratejileri üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde bu çalışmaların iki temel yönde ilerlediği görülmüştür. Bunlardan ilkinin odak noktası, öğrencilerin öğrenme stratejilerine ne derece başvurduğu veya bu stratejilerin ders kitaplarında ne sıklıkta kullanıldığıdır. İkincisinin temeli ise öğrenen ve/veya öğretici gruplarının yaş, cinsiyet, öğrenim durumu gibi değişkenlere bağlı olarak öğrenme stratejilerini kullanma alışkanlıklarının ne yönde değiştiğidir. Bu çalışma türlerinden ilki nicel, ikincisi ise niteldir. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki öğrenme stratejilerinin incelendiği çalışmalarda nicel yöntemlere daha fazla başvurulduğu görülmüştür. Bu çalışmaların daha çok teşhis edici çalışmalar olduğunu söylemek mümkündür çünkü incelenen ders kitaplarındaki eksiklikleri belirleyen bu araştırmaların çoğu, ihtiyacı karşılayacak alıştırmalar önerilerinden yoksundur.

Zengin (1995), ders kitaplarının yabancı dil olarak Türkçe öğretimindeki önemini şöyle vurgulamaktadır:

“... yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik kitapların birçoğu alıştırmalar yönünden henüz yeterli değildir. Yabancı dil olarak Türkçenin verimli bir biçimde yürütülebilmesi, çok yönlü bir olgudur. Dil öğretiminde, ders kitapları önemli öğelerdendir ve bunların çözümlenmesi de ileriye yönelik önlemlerin alınmasında dayanılacak temeli oluşturur.”

(s. 2)

Son yıllarda sayıları gittikçe artan yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının nitelik bakımından yoksun kalmaması için, bu ders kitaplarının belli başlı kıstaslara göre değerlendirilmesi gerekir. Bu tezde de bu probleme yönelik bir çalışma yapılmış ve şu sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır:

1. Türkiye’deki devlet üniversitelerinin TÖMER²’lerinde en fazla hangi *yabancı dil olarak Türkçe* ders kitabı kullanılmaktadır?

² Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezi

2. Bu ders kitabında öğrenme stratejileri ne oranda ve ne sıklıkta kullanılmıştır?
3. Yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerinin kullanımı bakımından anlamlı bir fark bulunmakta mıdır?
4. Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında öğrenme stratejilerinin kullanımını desteklemek için ne tür alıştırmalar geliştirilebilir?

Amaç:

Bu çalışmanın amacı Türkiye'deki devlet üniversitelerine bağlı TÖMER'lerde en fazla kullanılan ders kitabı olan *Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe* ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanımını incelemektir. Araştırmanın bir diğer amacı da Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ortaöğretim kurumlarının kullanmakta olduğu *Hazırlık Sınıfları İçin Türkçe* ders kitabını yine öğrenme stratejileri bağlamında değerlendirmeden geçirerek Türkçe'nin ana dil ve yabancı dil olarak okutulmasında öğrenme stratejilerinin kullanımı bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını araştırmaktır. Son olarak da ortaya çıkan sonuçlara göre yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yönelik alıştırmaların sunulması amaçlanmaktadır.

Sınırlılıklar:

Bu çalışmada incelenen Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı, Türkiye genelindeki devlet üniversitelerine ulaşılarak tespit edilmiş, vakıf üniversiteleri bu araştırmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca yapılan araştırma sonucunda yabancı dil öğrenme stratejilerinin kullanım oranının, dil seviyesi ve yeterliği ile doğru orantılı olduğu görülmüştür; yani seviye ilerledikçe ve başarı düzeyi arttıkça öğrenme stratejilerini kullanma oranı da artmaktadır [Oxford ve Green (1995), Bremner (1998), Ikeda (1999), Chamot ve El-Dinary (1999), Wharton (2000), Fan (2003), Lan ve Oxford (2003), Belet ve Yaşar (2007), Griffiths (2007), Tragant ve Victory (2012)]. Bu sebeple devlet üniversitelerinde en fazla kullanılan ders kitabı olduğu tespit edilen Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin en ileri seviyesi olan C1 seviye ders kitabı üzerine çalışılmış, bu kitap setinin diğer seviyeleri (A1, A2, B1, B2) çalışmaya dahil edilmemiştir.

1. DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ VE KULLANIMI

Son yıllarda eğitim alanında yaşanan gelişmeler doğrultusunda benimsenen kuram ve yöntemler; öğrencinin aktif olarak katıldığı, kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu ve bu süreci bireysel ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirdiği bir öğrenme-öğretme ortamını gerektirmiştir. Öğrencinin hangi bilgi-beceriye hangi yöntem-strateji ile öğrenebileceğinin farkındalığını kazanması noktasında, öğretmenler kadar kullanılan ders kitabı da önemli bir role sahiptir.

Öğrenme stratejilerinin kullanımının temel nedeni öğrenmeyi kolaylaştırmak ve öğrenme sürecini etkin şekilde yönetmek olsa da, bu stratejiler aynı zamanda öğrenmeyi eğlenceli ve ilgi çekici hale getirmektedir. Zemke'nin (1998) aktardığı şekliyle "Merill kendisi de öğretim süreci tasarımı (Instructional Design-ISD) şöyle açıklamıştır: Arayışımız öğrenmeyi en üst düzeyde etkin, etkili ve ilgi çekici kılacak materyal ve uygulamaları düzenlemeyi öğrenmek olmalıdır " (s.36). Bu arayış bize, kullanılan materyallerin ve ders kitabının öğrenmeyi kolaylaştıracak ve eğlenceli hale getirecek stratejiler ile etkinleştirilmesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

1.1. Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerinin Türleri ve Sınıflandırmaları

Öğrenmeyi etkin ve ilgi çekici kılan öğrenme stratejilerinin başarılı öğrenciler tarafından doğru biçimde ve yerinde kullanıldığını söylemek mümkündür. Başka bir deyişle istenen bilgi, davranış, beceri veya etkinliğin etkili bir biçimde öğrenilmesi ve gerçekleştirilmesini sağlayan öğrenme stratejilerinin kendisi de etkin biçimde kullanılmadığında istenilen sonuç elde edilmeyebilir. Etkin strateji kullanımı, hangi öğrenme görevi için hangi stratejinin kullanılmasının uygun olacağını bilmeyi gerektirmektedir. Bu noktada öğrenme stratejilerinin sınıflandırılmaları ve türlerinden bahsetmek doğru olacaktır.

1.1.1. Stern'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Alan yazın araştırması sonucunda öğrenme stratejilerinin farklı zamanlarda farklı araştırmacılar tarafından çeşitli ölçütlere göre sınıflandırıldıkları görülmüştür. Bu tür sınıflandırmalara gitmenin sebeplerinden biri de öğrenmenin kolaylaştırılması için işe koşulan stratejileri belirli ana başlıklarda toplamak ve yapılan araştırmalar için kolaylık sağlamaktır. En eski sınıflandırmaların gözlemlere dayandığı görülürken zaman içinde araştırmacıların bu sınıflandırmaları çeşitli araştırmaları temel alarak yaptıkları görülmektedir. 1975'teki çalışmasında Stern, iyi bir dil öğrencisinin kullandığı 10 stratejiyi şöyle sıralamıştır (s. 304–318):

- Planlama stratejisi
- Aktif strateji
- Empati stratejisi
- Biçimsel strateji
- Deneysel strateji
- Anlamsal strateji
- Uygulama stratejisi
- İletişim stratejisi
- Monitör stratejisi
- İçselleştirme stratejisi

Stern'e göre dil öğrencilerinden kullanmaları beklenen öğrenme stratejileri; hem planlama, uygulama, monitör etme ve içselleştirme gibi aşamaları olan bir *süreç* gerektirirken, hem de öğrencilerin aktif katılımında bulunduğu; empati ve iletişim becerilerini işe koştuğu biçimsel, anlamsal ve deneysel çalışmalarını içermelidir.

Stern yukarıda listelenen yabancı dil öğrenme stratejilerini 1992'deki çalışmasında beş temel başlık altında yeniden düzenlemiş ve daha detaylı bir çalışma ile günümüze ulaştırmıştır. *Yönetim ve planlama* stratejilerinde öğrencinin öğrenme

hedeflerini belirleyebilmesi, uygun yöntemi seçip doğru materyallerden yararlanabilmesi, kendi öğrenme sürecini takip edip başarıyı değerlendirmesi yani kendi öğrenme sürecini yönetmesi; *bilişsel* stratejilerde problem çözme becerilerini geliştirmesi ve doğru materyalleri verimli biçimde kullanması; *iletişimsel-deneyimsel* stratejilerde mimiklerini kullanması, karşıdakinin söylediklerini başka kelimelerle ifade etmesi, tekrar veya açıklama isteyebilmesi yani sözel ve sözel olmayan araçları kendini ifade etmek için kullanabilmesi; *kişilerarası* stratejilerde anadil konuşucularıyla iletişime geçmesi, kendi gelişimini takip edebilmesi; *duyuşsal* stratejilerde ise öğrencinin utanma ve yılgınlık gibi dile karşı oluşabilecek olumsuz duygularla başa çıkabilmesi vurgulanmaktadır (Zare, 2012: 166).

1.1.2. Wenden ve Rubin'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Rubin (1981) öğrenme stratejilerini, öğrenme sürecini doğrudan etkileyen *doğrudan* stratejiler ile bu süreci dolaylı yollardan etkileyen *dolaylı* stratejiler olarak ikiye ayırmıştır. Bunun ardından Wenden ve Rubin (1987), dil gelişimini doğrudan etkileyen *bilişsel* ve *üst-bilişsel* stratejilerin sınıflandırmasını yapmıştır (Tablo-1). Bilişsel stratejiler; açıklama/ doğrulama, tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım, tündengelimsel muhakeme, egzersiz yapma, ezberleme ve izleme olarak sıralanırken; üst-bilişsel stratejiler; planlama, öncelik verme, amaç belirleme, özyönetim ve seçme ve kullanma gibi çeşitli süreçleri içermektedir. Dil öğrenme sürecini dolaylı olarak etkileyen *iletişimsel* stratejiler, öğrenenin iletişim kurma sürecinde isteklerini karşı tarafa doğru olarak iletmesini ve doğru anlaşılmasını sağlayan stratejilerdir. Diğer bir dolaylı strateji olan *sosyal* stratejiler ise bireyin öğrenmekte olduğu dili pratik yapması ve bu dile yeterince maruz kalmasını mümkün kılar (s. 23-27).

<i>Doğrudan (Dolaysız) Stratejiler</i>		<i>Dolaylı Stratejiler</i>
Bilişsel Stratejiler	Üst Bilişsel Stratejiler	İletişimsel Stratejiler Toplumsal (Sosyal) Stratejiler
Açıklama/ Doğrulama Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım Tümdengelimsel Muhakeme Pratik Yapma Ezberleme İzleme	Planlama Öncelik Verme Amaç Belirleme Özyönetim Seçme ve Kullanma	

Tablo-1: Wenden ve Rubin'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

1.1.3. O'malley ve Chamot'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

O'malley ve Chamot (1990), Wenden ve Rubin gibi öğrenme stratejilerini sınıflandırırken *bilişsel*, *üst-bilişsel* ve *toplumsal* stratejilerden bahsetmiştir. Fakat bu stratejileri *doğrudan* veya *dolaylı* olarak sınıflandırmamışlardır. Araştırmacılar üst-bilişsel stratejileri, dil ve dilin öğrenim süreci hakkında düşünme ve fikir yürütme olarak değerlendirmiş ve bu stratejileri, diğerlerinden daha üst seviyede olmaları açısından önemle vurgulamışlardır. Dili öğrenme ve kullanma sürecini ise büyük ölçüde etkileyen stratejiler bilişsel stratejilerdir. Öğrencinin dil öğrenme aktivitelerinde düşünce ve prensipleri düzenlemesi, dikkatini bu aktivitelere yönlendirmesi, bu aktivitelere katılmaya istekli olması, kendi kendini yönetebilmesi, dil öğreniminde gerçekleştireceği görev için dil etkinliğini önceden planlaması, kendi kendini gözlemlemesi, öncelikle dinleyerek bilinçli olarak konuşmayı ertelemesi ve kendi kendini değerlendirmesi üst-bilişsel stratejiler olarak sıralanabilir. Bilişsel stratejileri ise; tekrar etme, ilgili dil kaynaklarını kullanabilme, çeviri yapma, dil öğelerini benzer yönlerini temel alarak gruplandırma, not alma, çıkarımda bulunma, küçük dil öğelerini birleştirerek yeni bütünler oluşturma, hatırdı kalıcılığı artırmak

için bilgiyi görselleştirme, duyduğunu söyleyebilme, anahtar sözcükler üzerine çalışma, kelime ya da dil grubunu anlamlı bağlamlar içinde kullanabilme, yeni bilgiyi zihinde var olan eski bilgilerle ilişkilendirebilme, önceden sahip olunan bilgileri yeni dil öğelerini öğrenmede kullanabilme, yeni kelimelerin anlamlarını tahmin etmek için var olan bilgiden yola çıkarak anlam çıkarma gibi dil öğrenme sürecinde birincil öneme sahip olduğunu belirttikleri akademik çalışma becerileri ile ifade etmişlerdir. Bu iki araştırmacı, bilişsel ve üst bilişsel stratejilere ek olarak bir üçüncü stratejiden daha bahsetmişlerdir: *toplumsal stratejiler*. Toplumsal stratejiler, adından da anlaşılacağı gibi, dilin kullanımını sosyal bağlamda değerlendiren ve dil öğrenme sürecini bu yönde etkin kılmayı hedefleyen stratejilerdir. Bunlar ikili olarak ya da grup çalışmalarında birlikte çalışma, anlaşılmayan bir konu için arkadaşlarından veya öğretmeninden açıklama isteme, dil öğrenme sürecinde önemli bir faktör olan duyguları kontrol edebilme stratejileri olarak sıralanmaktadır (Grenfell ve Harris, 1999: 45, Chamot, 2004: 17, Tok, 2007: 192).

O'malley ve Chamot'un sınıflandırması kendilerinden önce yapılan çalışmalarla paralellik göstermektedir. Üst bilişsel stratejiler, öğrencinin dil öğrenme sürecini yönetebilmesine, bu süreçle ilgili bilinçli ve planlı adımlar atmasına ve bireysel gelişimini takip edebilmesine olanak sağlar. Bu bakımdan zihinde gerçekleşen süreçleri yöneten stratejilerden farklı bir başlıkta kategorize edilmiş, bu süreçlere dışarıdan bakabilmeyi sağlayan davranış ve beceriler olarak not edilmişlerdir. Bilişsel stratejiler ise dili öğrenme ile ilgili değil, doğrudan dil üzerine yapılan çalışmaları ve edimleri kapsar. Yani esas süreci yöneten, dil görevlerini gerçekleştirmeyi sağlayan becerilerdir. Toplumsal stratejiler, bize dilin sosyal boyutunu hatırlatmakla kalmaz, aynı zamanda öğrencinin tecrübe ettiği duyguların da farkına varmamızı sağlar. Bu ikinci nokta yukarıda adı geçen araştırmacıların kimisi tarafından *duyuşsal* stratejiler başlığı altında değerlendirilirken O'malley ve Chamot böyle bir ayrıma gitmemiştir.

<i>Bilişsel Stratejiler</i>	<i>Üst Bilişsel Stratejiler</i>	<i>Toplumsal Stratejiler</i>
Tekrar Etme İlgili Kaynakları Kullanabilme Çeviri Yapma Gruplandırma Not Alma Çıkarımda Bulunma Sonuç Çıkarma Görselleştirme Duyduğunu Söyleyebilme Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme İlişkilendirme Aktarma Anlam Çıkarma	İleri Düzeyde Düzenleyiciler Dikkati Yönlendirme Seçici Dikkat Kendi Kendini Yönetme Planlama Kendi Kendini Gözlemleme Konuşmayı Erteleme Kendi Kendini Değerlendirme	Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma) Açıklama İsteme Duygularını Kontrol Edebilme

Tablo-2: O'malley ve Chamot'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

1.1.4. Oxford'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Oxford, öğrenme stil ve stratejilerini yabancı dil öğrenmeyi etkileyen faktörlerin en önemlilerinden saymış ve bu konuda mihenk taşı olduğunu söyleyebileceğimiz araştırmalar yapmıştır. Araştırmacı yaptığı alan araştırmasında öğrenme stratejileri konulu hemen her çalışmada Oxford'un sınıflandırmasına yer verildiğini görmüştür. Oxford 1990 yılındaki araştırmasında yabancı dil öğrenme stratejilerini 6 ana başlıkta şöyle sıralamıştır:

<i>Doğrudan (Dolaysız) Stratejiler</i>	
Bilişsel Stratejiler	Sebeup Gösterme, Analiz Yapma, Not Alma, Özet Çıkarma, Sentez Yapma, Taslak Çıkarma, Yeniden Düzenleme, Pratik Yapma, Tekrar Etme
Bellekle İlgili Stratejiler	Bağlantı Kurma, Sesleri Kullanma, Görselleri Kullanma, Ses ve Görselleri Kullanma, Bedensel Hareketlerden Yararlanma, Mekanik Materyaller Kullanma
Telafi Stratejileri	Tahmin Etme, Eş Anılamlı Kelimeler Kullanma, Farklı Kelimelerle İfade Etme, Jest ve Mimikleri Kullanma, Boşluk Doldurucuları Kullanma
<i>Dolaylı Stratejiler</i>	
Üst Bilişsel Stratejiler	İhtiyaç Belirleme, Planlama, Kaynaklara Ulaşma, Kaynakları Organize Etme, Program Yapma, Yanlışları Gözlemeleme, Başarıyı Değerlendirme, Stratejileri Değerlendirme
Duyuşsal Stratejiler	Stres Düzeyinin Farkında Olma, Duyguları Hakkında Konuşma, Kendi Kendini Ödüllendirme, Derin Nefes Alma, Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma
Toplumsal (Sosyal) Stratejiler	Soru Sorma, Açıklama İsteme, Yardım İsteme, Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma, Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme

Tablo-3: Oxford'un Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Bilişsel stratejiler; sebep gösterme, analiz yapma, not alma, özet çıkarma, basit dil öğelerini birleştirerek yeni bir ürün ortaya koyma yani sentez yapma, taslak çıkarma, bilgiyi yapılandırma yani daha güçlü şemalar elde etmek için bilgiyi yeniden düzenleme, dilin kullanıldığı doğal ortamlarda pratik yapma, biçimsel olarak sesleri ve yapıları tekrar etme stratejileridir. *Bellekle ilgili* stratejiler manayı derinlemesine anlamaktan ziyade öğrenilen yabancı dile ait bilgiyi hatırlamayı içeren stratejilerdir. Bu hatırlama stratejileri; bilgiyi akronimdeki gibi belli bir ilişki veya sırayla, ses veya görseller ya da her ikisinin birden yardımıyla, bedensel hareketlerle, resim kartları gibi mekanik materyallerle ezberlemeyi kapsar. *Telafi* stratejileri;

bağlamdan yola çıkarak tahminlerde bulunma, eş anlamlı kelimeler kullanma, farklı kelimelerle ifade etme, özellikle konuşma becerisinde jest ve mimikler ile tek başına anlam ifade etmeyen fakat konuşma esnasında bazı duygu ve düşüncelerimizi ifade etmeye yarayan ya da konuşmacıya düşünmesi için fırsat tanıyan boşluk doldurucu ifadeleri kullanma stratejileridir. *Üst bilişsel* stratejiler; kendine uygun öğrenme stillerini ve ihtiyaçları belirleme, dil görevini planlama, kaynaklara ulaşma ve onları organize etme, çalışma programı oluşturma, hataları gözlemleme, başarıyı değerlendirme, stratejinin başarısını değerlendirme olarak sıralanmaktadır. *Duyuşsal* stratejiler ise öğrencinin yabancı dil öğrenme sürecindeki duygularını dikkate alması, bu duyguların farkında olması ve onları olumlu yönde yönetebilmesini gerektirir. Öğrenenin ruh halinin ve stres düzeyinin farkında olması, duyguları hakkında konuşabilmesi, iyi performans sergilediğinde kendini ödüllendirmesi, derin nefes alarak stres düzeyini azaltması ve pozitif yönde içsel konuşmalar yapması duyuşsal stratejilerin kullanıldığının göstergesidir. Son olarak *toplumsal* yani sosyal stratejiler öğrencinin diğerleriyle etkileşim haline girmesi ve hedef kültürü anlayabilmesi için ona yardımcı olan stratejilerdir. Bunların arasında doğrulama amacıyla sorular sorma, karmaşık bir durum için açıklama isteme, bir dil görevini yerine getirebilmek için yardım isteme, ana dil konuşucularıyla iletişim kurma, kültürel ve sosyal kaideleri keşfetme yer almaktadır (Oxford, 2003: 12-14).

Görüldüğü gibi Oxford'un strateji çalışması hem dil becerilerini geliştirmek için yapılan dil etkinlikleri hem de dil öğrenme süreciyle ilgili duygu, düşünce ve planlamalar ile ilgilidir. Bu stratejilerin doğru şekilde kullanılması, öğrenilen yabancı dile karşı olumlu bir tutum edinmeyi sağlamakla kalmayıp aynı zamanda bilinçli olarak başvurulan taktikler ile o dili öğrenme ve o dilde pratik yapmayı kolaylaştırmaktadır.

Oxford (a.g.e.), öğrenme stratejilerinin şu şartlar olgunlaştığında başarıya ulaşacağını bildirmiştir:

- Stratejinin yabancı dildeki göreve uygun olması
- Stratejinin öğrencinin öğrenme stili tercihlerine uygun olması

- Öğrencinin stratejiyi etkili biçimde kullanıp ilgili diğer stratejilerle ilişkilendirebilmesi (s. 8).

Yukarıdaki maddelerden de anlaşılacağı üzere, strateji kullanımı öğrenme stilleri ile sıkı bir ilişki halindedir; kullanılacak strateji yabancı dilde gerçekleştirilecek olan dil görevinin doğasına uygun olmalıdır ve öğrenci seçtiği stratejiyi doğru biçimde kullanabilmelidir. Öğretmen, öğrencinin kendine uygun öğrenme stillerini keşfetmesi ve bunlara uygun stratejilerin hangileri olabileceği konusunda ona rehber olabilir. Öğrencinin hangi durumda hangi stratejiyi kullanacağını doğru biçimde seçebilmesi için öncelikle öğrenme amaçlarını bilmesi gerekir. Strateji kullanımı önceden belirlenmiş bir amaç doğrultusunda gerçekleştiğinde olumlu sonuçlar elde etme olasılığı artar.

1.1.5. Cohen'in Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Cohen da öğrenme stratejilerinin özelliklerinden bahsederken bunların öğrenen tarafından bilinçli bir şekilde seçilen öğrenme süreçleri olduklarını söylemiştir. Bir çalışmasında (1996) bunu şöyle ifade etmiştir (s. 6):

“Öğrenciye edindirmek istediğimiz davranışı, stratejiyi sezdirmeden bilinçsizce verirsek; bu, **stratejiden** ziyade **süreç** olarak adlandırılabilir. Örneğin öğrenci bir metni okurken uzun tasvirleri atlamak için de tarama (scanning) stratejisini kullanıyor olabilir. Eğer bu stratejiyi neden kullandığını biliyorsa, ancak o zaman buna strateji kullanımı denilebilir.”

Öğrenme stratejilerinin kullanımının bilinçli olması demek, öğrencinin bilgi, beceri veya davranış edinim sürecine bir amaç ile başlaması demektir. Yukarıdaki örnekten yola çıkılacak olursa, okuma stratejilerinden olan tarama stratejisinin hangi amaç için kullanıldığının bilgisine sahip olan öğrenci, hangi görev için bu stratejiyi kullanacağını da bilir. Tarama stratejisi, bir metnin tamamını okumayı gerektirmeyen dil görevlerinde, o metinde yer alan spesifik rakam ya da yer adlarını bulmak amacıyla kullanılır. Bu, bir konser afişinde konserin tarihini ve yerini öğrenmek için tüm yazıları hızlıca taramak gibi bir görev olabilir. Böyle bir strateji gerçek hayatta

dili kullanırken başvurduğumuz türden bir stratejidir ve ancak bilinçli kullanıldığında doğru amaca hizmet eder.

Cohen (2000) yabancı dil öğrenme ve kullanma süreçlerini ayrı ayrı ele almış ve öğrenme sürecinde işe koşulan stratejileri, dili kullanma sürecinde faydalanılan stratejilerden ayrı değerlendirmiştir.

<i>Dil Öğrenme Stratejileri</i>	<i>Dil Kullanım Stratejileri</i>
Bilişsel Stratejiler	Telafi Stratejileri
Üst Bilişsel Stratejiler	Prova Stratejileri
Duyuşsal Stratejiler	Örtme Stratejileri
Toplumsal (Sosyal) Stratejiler	İletişimsel Stratejiler

Tablo-4: Cohen'ın Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Sınıflandırması

Sonuç olarak 1975 yılındaki taslak çalışmasında Stern iyi bir dil öğrencisinin kullanması gereken öğrenme stratejilerini listelemiş ve bu sınıflandırmasını 1992'de 5 ana başlıkta toplayarak bu süreçte yapılan çalışmalara paralel bir sonuca varmıştır. Wenden ve Rubin (1987), yabancı dil öğrenme stratejilerini doğrudan ve dolaylı stratejiler olmak üzere 2 ana başlıkta toplamış; öğrenmeyi doğrudan etkileyen stratejileri bilişsel ve üst bilişsel, dolaylı olarak etkileyen stratejileri ise iletişimsel ve toplumsal stratejiler olarak listelemiştir. O'malley ve Chamot'un (1990) strateji sınıflandırması ise bilişsel, üst bilişsel ve toplumsal stratejiler olmak üzere 3 ana başlıktan oluşmaktadır. Oxford aynı yıl yaptığı strateji çalışmasında, öğrenme stratejilerini yine doğrudan ve dolaylı olarak ikiye ayırmış; Wenden ve Rubin'in sınıflandırmasından farklı olarak üst bilişsel stratejileri dolaylı stratejiler başlığı altında değerlendirmiştir. Cohen (2000) ise bu dört tasnifin dışında bir sınıflandırmaya gitmiş ve yabancı dil öğrenme stratejilerini dili kullanma sürecinde başvurulan stratejilerden ayrı tutmuştur. Fakat görüldüğü üzere Cohen'ın da çalışmasındaki alt başlıklar kendinden önceki çalışmalarla benzerlikler göstermekte, içerik olarak diğer araştırmacıların strateji sınıflandırmalarından çok da farklılık göstermemektedir.

Bu çalışmanın temelini oluşturması bakımından yukarıda anlatılan strateji sınıflandırmaları oldukça büyük bir öneme sahiptir. Daha önce yapılmış araştırmalarda öğrenme stratejileri bağlamında incelenen ders kitapları veya öğrencilere uygulanan anketlerde Oxford'un strateji sınıflandırması, hem popüler hem de diğerlerine göre daha kapsamlı olması bakımından en çok kullanılan sınıflandırma olmuştur (Örneğin; Gürsoy, 2004; Cesur, 2008; İpek, 2012; Gürman Kahraman, 2013). Bunun dışındaki nispeten daha az sayıdaki çalışmada ise Oxford'un dışındaki diğer araştırmacılardan yalnızca birinin sınıflandırması kullanılmıştır (Örneğin; Silahsızoğlu, 2004; Bayezit, 2013; Divarcioğlu, 2013). Buna üçüncü bir alternatif olarak bütün bu araştırmacıların sınıflandırmalarının ortak maddeleri sıralanmış ve oluşturulan bu yeni liste ile çalışma yoluna gidilmiştir (Örneğin; Can, 2011).

Bu araştırmada Stern (*a*), Wenden ve Rubin (*b*), O'malley ve Chamot (*c*), Oxford (*d*) ile Cohen'ın (*e*) sınıflandırmalarının tamamı inceleme kapsamına alınacak, aşağıda genel bir tablo olarak görselleştirilen listeleme ile tüm bu sınıflandırmaların her bir maddesi değerlendirme dahilinde olacaktır. Bu farklı sınıflandırmaların ortak maddelerinin olduğundan az önce de bahsedilmişti. Çalışmanın istatistik bilgilerinin daha sağlıklı olması açısından bu ortak maddeler tek bir maddeymiş gibi ele alınacak, bir anlamda yukarıdaki 5 farklı strateji sınıflandırmasının sentezi yapılmış olacaktır (Tablo-5).

<p><u>Bilişsel Stratejiler</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Açıklama/ Doğrulama (b) • Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım -Tümdengelimsel Muhakeme (b) • Pratik Yapma (b), (d), (e) • Ezberleme (b), (e) • İzleme (b) • Tekrar Etme (c), (d) • İlgili Kaynakları Kullanabilme (a), (c) • Çeviri Yapma (c) • Gruplandırma (c), (e) • Not Alma (c), (d) • Sonuç Çıkarma (c) • Görselleştirme (c) • Duyduğunu Söyleyebilme (c) • Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma (c) • Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme (c) • İlişkilendirme (c) • Aktarma (c) • Anlam Çıkarma (c), (e) • Sebep Gösterme (d) • Analiz Yapma (d) • Özet Çıkarma (d) • Sentez Yapma (d) • Taslak Çıkarma (d) • Yeniden Düzenleme (d)
<p><u>Üst-Bilişsel Stratejiler</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Planlama (b), (c), (d), (e) • Öncelik Verme (b) • Amaç Belirleme (a), (b) • İhtiyaç Belirleme (d) • Kaynaklara Ulaşma (d) • Kaynakları Organize Etme (d) • Program Yapma (d) • Seçme ve Kullanma (b) • İleri Düzeyde Düzenleyiciler (c) • Dikkati Yönlendirme (c) • Seçici Dikkat (c) • Konuşmayı Erteleme (c) • Kendi Kendini Yönetme (c) • Kendi Kendini Gözleme (c), (d) • Kendi Kendini Değerlendirme (a), (c), (d), (e) • Stratejileri Değerlendirme (d)

<p><u>Bellekle İlgili</u> <u>Stratejiler</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> •Bağlantı Kurma (d) •Sesleri Kullanma (d) •Görselleri Kullanma (d) •Ses ve Görselleri Kullanma (d) •Bedensel Hareketlerden Yararlanma (d) •Mekanik Materyaller Kullanma (d)
<p><u>Toplumsal</u> <u>Stratejiler</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> •Birlikte Çalışma (c) (İkili ve Grup İçinde Çalışma) •Açıklama İsteme (a), (c), (d), (e) •Duygularını Kontrol Edebilme (a), (c), (e) •Soru Sorma (d) •Yardım İsteme (d) •Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma (a), (d), (e) •Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme (d)
<p><u>Duyuşsal</u> <u>Stratejiler</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> •Stres Düzeyinin Farkında Olma (d) •Duyguları Hakkında Konuşma (d) •Kendi Kendini Ödüllendirme (d) •Derin Nefes Alma (d) •Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma (d)
<p><u>Telaî Stratejileri</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> •Tahmin Etme (d) •Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma (d) •Farklı Kelimelerle İfade Etme (a), (d), (e) •Jest ve Mimikleri Kullanma (a), (d) •Boşluk Doldurucuları Kullanma (d)

Tablo-5: Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri- Sentez (Stern, Wenden, Rubin, O'malley, Chamot, Oxford, Cohen)

1.2. Yabancı Dil Öğrenme Sürecinde Strateji Kullanımını Etkileyen Faktörler

Griffiths (2004) stratejilerin dil öğrenmedeki rolünü bir çalışmasında şöyle ifade etmektedir:

“...eski bir atasözü der ki birine balık ver ve bir günlük karnı doysun, ona balık tutmayı öğret ve hayatı boyunca karnı doysun. Bunu dil öğretimi ve öğrenimine uygularsak, bu atasözünü şu şekilde yorumlamak mümkündür: öğrencilere doğru cevapları verirsek yalnızca geçici bir çözüm bulmuş oluruz. Fakat cevapları kendilerinin bulması için gerekli olan stratejileri verirsek kendi öğrenmelerini yönetmeyi başarabilirler.”

(s. 1)

Öğrenme stratejileri, problem durumlarına günlük çözümler getirmek yerine daha sonraki benzer öğrenme durumlarında da kullanılacak kalıcı beceriler geliştirmeyi hedeflemektedir. Bu bakımdan stratejiler, öğrenmenin yaşam boyu gerçekleşmesi için gerekli olan anahtar yapılardan biridir. Bu nedenle bu stratejilere yaşam boyu ihtiyaç duyacak olan öğrencilere strateji kullanımının önemi gerektiği ölçüde aktarılmalı, bu farkındalık öğrenciye kazandırılmalıdır.

Öğrenme stratejilerinin kullanımını etkileyen faktörler arasında öğrenen kaynaklı etmenlerin yanı sıra sosyal ve kültürel etmenler de yer almaktadır. Bu başlıkta tartışılacak konular, sosyal ve kültürel etmenlerden ziyade öğrenen kaynaklı faktörler olan yaş, cinsiyet, motivasyon, tutum ve inanışlar, öğrenme stilleri, öğrenci seviyesi ve başarısıdır. Zira sosyal ve kültürel etmenler her öğrencinin sahip olduğu sosyokültürel geçmişe ve öğrenilen her dilin kültürel alt yapısına göre değişiklik göstereceğinden bu faktörler üzerinden öğrenme stratejileri bağlamında genellemelere ulaşmak güçtür.

1.2.1. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Yaş Faktörü

Hamurcu (2002) Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okulöncesi Anabilim Dalında 1., 2. ve 3. sınıflarda öğrenim görmekte olan

toplam 150 kız öğrenci ile yaptığı araştırmada bu öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerini sınıf düzeyi ve yaş faktörleri temelinde değerlendirmiştir. Çalışma sonucunda 6 strateji maddesinde öğrencilerin öğrenim görmekte olduğu sınıfa göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bunlardan dikkat ve tekrar stratejilerinin, 1. sınıflarla karşılaştırıldığında 2. sınıf öğrencilerince daha fazla; zihne yerleştirme stratejilerinin ise 1. ve 3. sınıflarla karşılaştırıldığında yine 2. sınıf öğrencileri tarafından daha fazla kullanıldığı görülmüştür. Öğrencileri yaşlarına göre de ikiye ayıran Hamurcu'nun birinci grubu 19-21 yaş arasındaki öğrencilerden, ikinci grubu ise 21 yaş ve üstü öğrencilerden oluşmaktadır. Bu iki gruba göre öğrenme stratejileri kullanım oranları incelendiğinde ise anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi, İngilizce Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan öğrenciler üzerine yaptığı araştırmada Bekleyen (2006) bu öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejilerini cinsiyet, mezun olunan lise türü ve okunulan farklı sınıf düzeyine göre değerlendirmiştir. Bu çalışmanın sonucunda 4. sınıfta okuyan öğrencilerin 1. sınıfta okuyan öğrencilere göre daha fazla öğrenme stratejisi kullandıkları görülmüştür. Ayrıca genel olarak da 1. sınıftan 4. sınıfa doğru ilerledikçe öğrencilerin öğrenme stratejilerine başvurma eğilimleri de artış göstermektedir.

Efe, Sağırılı, Ünlü ve Kaşkaya (2009) ilköğretim bölümü matematik, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği ana bilim dallarında öğrenim görmekte olan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada öğrenme stratejileri kullanımını cinsiyet, anabilim dalı ve sınıf değişkenleri temelinde değerlendirmiştir. Çalışma için seçilen öğrenciler 3. ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Tekrarlama, ayırtılandırma, örgütleme, yönetici stratejileri ile duyuşsal stratejilerin kullanımının incelendiği çalışmanın sonucunda 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin kullandığı öğrenme stratejilerinde sınıf değişkenine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu araştırmada birbirine oldukça yakın 2 farklı yaş grubu ile çalışıldığı ve üniversite eğitiminde yaş değişkeni temelinde tam anlamıyla homojen gruplar bulmanın pek mümkün olmadığı göz önünde bulundurulursa, ortaya çıkan bu sonucun sınırlı bir çalışma ile elde edildiği daha iyi anlaşılacaktır. Bu noktada bu

sınırlılıkların ortadan kaldırıldığı daha geniş bir yelpazeden oluşan daha homojen yaş grupları arasında yapılacak çalışmaların sonuçları da değerlendirilmelidir.

Tragant ve Victori (2012) İspanya’da eğitim gören iki dilli (Katalanca ve İspanyolca) öğrencilerin yabancı dil olarak öğrendikleri İngilizce için kullandıkları öğrenme stratejilerini yaş ve dil yeterliği temelinde değerlendirmişlerdir. Bu başlıkta yalnızca yaş faktörüne değinilecek, çalışmanın ikinci kısmı daha sonra ele alınacaktır. Çalışmada 7-8. sınıflar, 9-10. sınıflar ve 11-12. sınıflar olmak üzere 3 farklı yaş gurubu ile çalışılmıştır. Tekrarlanan testler sonucunda 3 ayrı yaş grubunun da en az başvurduğu stratejinin kaçınma stratejisi olduğu görülmüştür. Araştırmacılar ayrıca yaş grubu ilerledikçe strateji kullanım çeşitliliğinin azaldığını, en küçük yaş grubu olan 7-8. sınıfların diğer iki gruptan daha fazla strateji çeşidine başvurduğunu ve diğer iki yaş grubu arasında strateji kullanım oranı bakımından anlamlı bir fark bulunmadığını tespit etmişlerdir.

Çelikkaya (2012), Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan 178 öğrenci ile yaptığı araştırmada öğrenme stratejilerinin kullanımını cinsiyet ve yaş değişkenleri ile karşılaştırmıştır. 1. ve 2. sınıf öğrencileri sadece hafıza stratejilerini kullanırken 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin hem hafıza stratejilerini hem de bilişsel stratejileri kullandıkları görülmüştür.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi 1. ve 4. sınıf öğrencileri ile yaptıkları araştırmada Ünal, Dilbaz Alkan, Özdemir ve Çakır (2013) öğrenme stratejileri kullanımını öğrenme stilleri, cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre değerlendirmişlerdir. Ölçülen öğrenme stratejileri yineleme, anlamlandırma, örgütleme, anlamayı izleme stratejileri ile duyuşsal stratejilerdir. Çalışmanın sonucunda, 1. sınıf öğrencilerinin yineleme stratejilerini, 4. sınıf öğrencilerinin ise örgütleme stratejilerini daha fazla kullandıkları gözlemlenmiştir. Diğer öğrenme stratejilerinde ise sınıflara göre anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Yapılan tüm bu çalışmalar ışığında yaş faktörünün öğrenme stratejilerini kullanma üzerindeki etkileri hususunda farklı sonuçların ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Araştırmaların bir kısmında bu iki değişken arasında anlamlı bir fark bulunmazken bir kısmında ileri yaştaki ve sınıflardaki öğrenciler lehine sonuçlar olduğu görülmektedir. Yaş faktörünün öğrenme stratejilerinin kullanımını belirlemede rol oynayan tek unsur olmadığı daha önce de belirtilmişti. Bu ifadeye bir de her durumda aynı sonucu vermese de birtakım örnekler dahilinde öğrencilerin yaşları ilerledikçe daha fazla öğrenme stratejilerine başvurduğu sonucunu eklemek mümkündür.

1.2.2. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Cinsiyet Faktörü

Efe, Sağırılı, Ünlü ve Kaşkaya (a.g.e.) çalışmalarında tekrarlama, ayrıntılandırma, örgütleme stratejileri ile yönetici ve duyuşsal stratejilerin kullanım oranlarını cinsiyet faktörü ile değerlendirmiş ve sonuç olarak anlamlı farklılıklara ulaşmıştır. Tekrarlama stratejileri ve yönetici stratejilerde kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir kullanım farkı görülmezken diğer üç strateji kullanımında da kız öğrenciler lehine bir sonuç ortaya çıkmıştır. Kız öğrencilerin ayrıntılama ve örgütleme stratejileri ile duyuşsal stratejileri erkek öğrencilerden çok daha fazla kullandıkları gözlemlenmiştir (s. 232).

Ünal, Dilbaz Alkan, Özdemir ve Çakır (a.g.e.) öğrenme stratejilerinin kullanımını cinsiyet temelinde değerlendirmiş ve ortaya çıkan bulguları şöyle değerlendirmişlerdir:

“...Çalışmaya katılan kadın öğrencilerin tüm öğrenme stratejilerini erkeklere oranla daha fazla kullandıkları bulgular arasındadır. Bu bulgu alanyazında bulunan bazı çalışmaların (Güven, 2004; Bekleyen, 2006; Arsal ve Özen, 2007; Cesur, 2008; Efe, Sağırılı, Ünlü ve Kaşkaya, 2009; İflazoğlu Saban ve Bal, 2010) sonuçlarıyla örtüşmektedir. Çalışmalarda kadınların, hatırlanması beklenen bilgilerin uzun süreli belleğe aktarılmasında etkili olan tekrar stratejilerini (sesli tekrar, zihinsel tekrar, yazarak tekrar vb.), yeni bilgilerle önceki bilgileri ilişkilendirerek anlamlandırmalarını sağlayacak kodlama, soru sorma, açıklama, benzetme, karşılaştırma, gruplama ve özetlemeyi içeren anlamlandırma stratejilerini,

kendileri için en iyi stratejiyi seçebildikleri anlamayı izleme stratejilerini, bilgiyi sınıflama ve ana hatlarını oluşturma yoluyla bilgiyi yeniden yapılandırmalarını sağlayan örgütlenme stratejilerini ve dikkati yoğunlaştırma, güdülenme, kendine güveni arttırma, kaygıyla baş edebilme ve olumlu tutum geliştirme gibi duygusal faktörleri kontrol etmeye yarayan duyuşsal stratejileri erkeklere göre daha çok kullandıkları tespit edilmiştir.” (s.70-71)

Araştırmalarında ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin İngilizce öğrenirken kullandıkları öğrenme stratejileri ile cinsiyet faktörü arasındaki ilişkiyi inceleyen İzci ve Sucu (2013) da yukarıda bahsedilen çalışmalara paralel sonuçlara ulaşmışlardır. Öğrenme stratejilerinden bellek, bilişsel, eksik giderme, üst bilişsel, duygusal ve sosyal stratejileri sormacaya ekleyen araştırmacılar bu altı stratejinin de kız öğrenciler tarafından daha fazla kullanıldığını görmüşlerdir. Bu çalışmanın diğer iki araştırmadan farkı ise daha küçük bir yaş grubu olan 13-15 yaş öğrencileriyle çalışılmış olmasıdır. Bulguları bu açıdan da değerlendiren İzci ve Sucu, bu sürecin kız çocuklarının gelişiminde daha kritik bir süreç olduğunu ve kız öğrencilerin bu süreçteki fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin erkek öğrencilere göre daha hızlı olduğunu ayrıca vurgulamışlardır.

Gömleksiz (2013) Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde ikinci sınıfta öğrenim görmekte olan öğrenciler ile yaptığı araştırmada öğrencilerin İngilizce dersinde öğrenme stratejilerini kullanma hususunda kendileri ile ilgili algılarını cinsiyet temelinde değerlendirmiştir. Araştırmanın sonunda hem kız öğrencilerin hem de erkek öğrencilerin yabancı dil öğrenirken kullandıkları öğrenme stratejileri hususunda kendilerini eşit derecede yetersiz gördükleri ve anket sonucuna göre bu stratejilere nadiren başvurdukları görülmüştür. Bu araştırmaya göre öğrenme stratejileri algısında cinsiyet değişkeni temelinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Yukarıda bahsi geçen araştırmacı tarafından incelenen kaynaklara göre, kız öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanma konusunda erkek öğrencilerden daha ileri olduğu görülmüştür. Bunun bir sebebi kız ve erkek öğrencilerin gelişimlerini farklı yaşlarda tamamlamaları olabilir. Ayrıca bu araştırmalara katılan kız

öğrencilerin akademik başarılarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olması ihtimali de bu sonucu doğuran sebeplerden biri olabilir.

1.2.3. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Motivasyon, Tutum ve İnanışlar

Rubin (1975) bir makalesinde öğrenen motivasyonunun dil öğrenmedeki rolünü şu şekilde ifade etmektedir:

“İyi bir dil öğrencisi nerede olursa olsun iletişim kurmak için yüksek motivasyona sahiptir. ... Bu öğrenci o dilin anadil konuşucularını arayarak ve o dilde filmlere ya da kültürel etkinliklere giderek dili kullanmak için fırsatlar kovalar. Öğretmeniyle ya da öğrenci arkadaşlarıyla hedef dilde sohbetler başlatır. ... Sınıfta da konuşmak için her türlü imkanı değerlendirir.” (s.43)

Motivasyon, öğrenciyi dili öğrenme ve kullanma aşamasında destekleyen önemli faktörlerden biridir. Hem sınıf içindeki hedef dil görevlerini yerine getirmede hem de sınıf dışı bireysel çalışmalarda öğrenci istekliliği oldukça önemlidir. Dil öğreniminde bireysel çabanın gerekliliği her fırsatta vurgulanırken öğrencinin isteksiz olduğu bir durumda bireysel çabadan bahsetmek de mümkün olmayacaktır.

Abhakorn (t.y.), Tan ve Pen isimlerinde anadili Taylandca olup İngilizce öğrenmekte olan iki üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmada bu öğrencilerin İngilizceyi öğrenme amaçlarını ve motivasyonlarını, kullandıkları öğrenme stratejileri ile değerlendirmiştir. Tan, hem içsel ve dışsal motivasyona sahiptir (İngilizce kültürünün bir parçası olmak ve iyi bir eğitim alabilmek) hem de İngilizceyi pratik yapabilmek için uygun bir ortam olan Amerika’da eğitim görmektedir; Pen ise yalnızca dışsal motivasyona sahiptir (turizm ve seyahat hakkında İngilizce yazılmış kitapları okuyabilmek) ve bu dili yeterince konuşma imkanı bulamayacağı Tayland’da eğitim görmektedir. Bu iki öğrencinin dört dil becerisi için kullandıkları stratejilerin birbirinden oldukça farklı olduğu görülmüştür. Tan; tahmin etme, sorular sorma, ana fikir için okuma, yazdıklarını sesli okuma gibi stratejilere başvururken Pen; çeviri yapma, konuyu değiştirme, kitap okuma, öğretmeninden yardım isteme gibi daha çok ezbere dayalı stratejiler kullanmaktadır.

Bundan da anlaşılacağı gibi sahip olunan motivasyonun kaynağı da önemlidir. Eğer dili öğrenmek için kalıcı, içsel ve geçerli sebepler varsa bu yöndeki motivasyon da aynı oranda yüksek olacaktır. Bu da dil öğrenme sürecinde kullanılan stratejileri daha kalıcı çözümler getirmek üzere kullanmayı gerektirir.

Üniversite öğrencilerinin epistemolojik inançları ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi inceleyen Deryakulu (2004) öğrencilere Epistemolojik İnanç Ölçeği ile Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri Envanteri uygulamıştır. Sonuç olarak öğrenmenin bireyin kendi çabasına bağlı olduğuna inanan öğrencilerin başarı için daha fazla güdülendiği, çalışmayı daha iyi planladığı, dersle ilgili daha az kaygı duyduğu, daha iyi konsantre olabildiği, bilgiyi işleme stratejilerini daha iyi kullandığı, ana düşünceyi daha yüksek düzeyde belirleyebildiği, kendini test etme stratejilerini daha iyi kullandığı ve sınav stratejilerini daha iyi kullandığı görülmüştür.

Chun-huan (2010) Shandong Jianshu Üniversitesi'nde okuyan ve İngilizceyi yabancı dil olarak öğrenen 300 ikinci sınıf öğrencisi ile yaptığı araştırmada bu öğrencilerin sahip olduğu motivasyon türü ve düzeyi ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçta öğrencilerin motivasyon seviyesinin orta seviye olduğu, genel öğrenme stratejilerini kullanım oranının da orta seviye olduğu belirlenmiştir. Diğer motivasyon ve strateji türlerinden ziyade genel motivasyon ve genel öğrenme stratejileri arasındaki korelasyonun en yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Yani öğrenciler İngilizce öğrenmeye ne kadar çok istekliyse öğrenme stratejilerine de o kadar sık başvurmaktadır.

Sonuç olarak dil öğrenme sürecinde öğrencinin isteklilik seviyesinin oldukça önemli olduğu ve öğrencilerin motivasyonu arttıkça öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerinin de arttığı görülmektedir.

1.2.4. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Öğrenme Stilleri

Jones (1998) öğrenme stillerini şu şekilde açıklamakta ve bu konu için anahtar niteliğinde olan kavramları şöyle sıralamaktadır:

“... öğrenme stilleri, bilgiyi işlemedeki bireysel farklılıklardır ve bireylerin öğrenmeye ve problem çözmeye olan yaklaşımlarındaki sistematik farklılıkları yansıtır. Vurgu “hangi” ya da “ne kadar” bilginin işlendiğinde değil, bireyin bilgiyi “nasıl” işlediğindedir.”

Bu tanımda vurgulanan ilk nokta bireysel farklılıklardır. Öğrencinin merkezde olduğu bir öğrenme ortamında hiç kuşkusuz bireysel farklılıklar dikkate alınmalı, bu yönde atılacak adımların öğrenme ortamına olumlu yönde yansıtacağı unutulmamalıdır.

Jie ve Xiaoqing (2006) Çin’de yabancı dil olarak İngilizce eğitimi gören 187 üniversite öğrencisi ile yaptıkları çalışmada öğrencilerin öğrenme stilleri ile kullandıkları öğrenme stratejileri arasında pozitif bir ilişki olduğunu görmüştür. Dışa dönük öğrencilerin pratik yapma, konuşma esnasında kısıtlamaların üstesinden gelme, stresi azaltma ve birlikte çalışma stratejilerini; sezgisel yoluyla öğrenenlerin özetleme stratejilerini; eleştirel öğrenenlerin ise biliş üstü stratejileri kullanmayı tercih ettikleri görülmüştür.

Oxford (2003), bazı çalışmaların sonuçları (Ehrman ve Oxford, 1989; Oxford, 1996a, 1996b) ile desteklediği ifadesinde öğretmen ya da dersin içinde kullanılması mecburi strateji faktörleri etki etmediği sürece öğrencilerin kendi öğrenme stillerine uygun stratejileri kullandıklarını belirtmiştir (s.9). Ayrıca Oxford, öğrencilerin farklı öğrenme stratejilerinin varlığından haberdar edildiklerinde öğrenme stillerini zenginleştirebileceklerini de söylemiştir. Öğrencilerin öğrenme stillerine uygun strateji seçmeleri, kullanılan öğrenme stratejisinin verimliliğini artırmakta iken öğrenilen farklı stratejilerin bilgisi de öğrencilerin öğrenme stillerinin yelpazesini genişletmektedir.

1.2.5. Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri ve Öğrenci Başarısı, Dil Yeterliliği

Öğrenme stratejileri öğrencilerin yalnızca gelecekte kullanabilecekleri davranış, tutum ve beceriler değil, aynı zamanda doğru kullandıkları takdirde bugünkü akademik başarılarını da artıracak yöntemlerdir. Yapılan birçok araştırma, öğrencilerin öğrenme stratejilerini açık veya örtük olarak kullandıkları öğrenme durumlarında bu stratejileri kullanmadıkları durumlara veya bunları kullanmayan öğrencilere göre daha başarılı olduğunu göstermiştir. Örneğin, Oxford ve Green (1995) Porto Rikolu öğrencilerle yaptıkları çalışmada, bireysel öğrenme stratejilerinin neredeyse üçte birinin başarılı öğrenciler tarafından tercih edildiğini görmüşlerdir. Araştırmacılar bu durumun iki yönlü bir döngü olduğunu da unutulmaması gerektiğini not etmişlerdir. Yani strateji *kullanan* öğrencilerin başarılı olduğu tespit edilmişken, başarılı öğrencilerin de strateji kullanmayı *tercih* ettiği görülmüştür (s. 166-174). Bu sebeple strateji kullanımı ve başarı birbirlerinin hem sebebi hem de sonucu olarak görülebilir.

Dil yeterliliği ile strateji kullanımı arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere Hong Kong Şehir Üniversitesi'nde yaptığı çalışmada Bremner (1998), üç genel strateji sınıflandırmasından bilişsel stratejiler ve telafi stratejilerinin kullanımı ile dil yeterliliği arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir. Bu stratejileri kullanan öğrencilerin dile hakim olma bakımından daha üstün öğrenciler oldukları görülmüştür. Üçüncü temel strateji olan duyuşsal stratejiler ile dil başarısı arasında ise negatif yönde bir ilişki tespit edilmiştir. Bu stratejilerin başarısız öğrenciler tarafından daha çok işe koşulduğu görülmüştür. Bremner bu sonuçlardan şöyle bir yargıya varmıştır: öğrencilerin dil yeterlilik seviyesi arttıkça duyuşsal stratejileri kullanma ihtiyacı da azalmaktadır. Bu stratejilerin dolaylı stratejiler başlığı altında sınıflandırıldığı göz önünde bulundurulursa, bu çalışmaya göre başarılı öğrencilerin doğrudan stratejileri kullandıkları söylenebilir.

Bilgisayar temelli öğretim alanındaki çalışmasında Ikeda (1999), yabancı uyruklu öğrencilerin Japonca öğrenirken kullandıkları öğrenme stratejilerindeki farklılıkları başarı durumlarına göre karşılaştırmış ve anlamlı sonuçlar elde etmiştir.

Çalışmada öğrencilere bilgisayar üzerinden dilbilgisi, *kanji* ve kelime bilgisi alanlarında sorular sorulmuştur. Bu testler sonucunda yüksek seviyedeki öğrencilerin ezberleme stratejilerini, seviyesi düşük öğrencilere oranla çok daha etkili bir biçimde kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda ölçülen bir başka strateji türü olan biliş-üstü stratejilerini başarılı öğrencilerin daha iyi kullandıkları, başarısız öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmekte yetersiz kaldıkları için bu stratejileri de iyi düzeyde kullanamadıkları görülmüştür.

Chamot ve El-Dinary (1999) de dil yetkinliği ve strateji kullanımı arasında sıkı bir ilişki olduğunu kanıtlamıştır. İlkokuldaki başarılı dil öğrencilerinin daha orta halli ve başarısız öğrencilere nazaran hem sayıca daha fazla hem de belirlenen dil görevine daha uygun strateji kullanımına başvurduğu görülmüştür. Okuma metni üzerinde çalışırken başarılı öğrencilerin araldan bilgisi kullanma ve çıkarımda bulunma gibi daha karmaşık öğrenme stratejilerine başvurdukları tespit edilmiştir.

Wharton (2000) bir araştırmasında, Japonca ve Fransızca öğrenmekte olan Singapurlu öğrencileri ile çalışmıştır. Bu çalışmada strateji kullanımını cinsiyet, kültürel geçmiş gibi değişkenlerle karşılaştıran Wharton, başarılı ve başarısız dil öğrencilerinin strateji kullanım oranlarını ve ustalıklarını da karşılaştırmıştır. Bu çalışmada da başarı ve dil seviyesi ile strateji kullanım oranı arasında pozitif yönde bir ilişki ortaya çıkmıştır. Başarı ve dil seviyesi yüksek olan öğrencilerin ölçülen öğrenme stratejilerinin büyük çoğunluğunu iyi derecede kullandığı görülmüştür.

Bremner'in çalışmasından beş yıl sonra, yine Hong Konglu öğrencilerle yaptığı çalışma için Fan (2003), bu çalışmanın, anadili Kanton Çincesi olan yabancı dil olarak İngilizce öğrencileriyle bu ülkede yapılmış en geniş ölçekli araştırma olduğunu belirtmiştir. Söz konusu çalışmada kelime öğrenme stratejileri yine pek çok değişken ile karşılaştırılmış, bu değişkenler arasında kelime bilgisi iyi olan öğrencilerin strateji kullanımları ile kelime bilgisi kötü olan öğrencilerin strateji kullanımlarının karşılaştırması da yer almıştır. Öğrenciler sınav sonuçlarına göre yüksek, orta ve düşük puanlı olarak üç grupta incelenmiştir. Sonuç olarak yüksek

puanlı öğrencilerin kelime öğrenme sürecini sınıf içinde ve sınıf dışında gözle görülür derecede daha iyi yönettikleri anlaşılmıştır. Strateji maddelerinden yalnızca tekrar etmeye dayalı 2 maddenin başarı seviyesi daha düşük öğrenciler tarafından sıklıkla kullanıldığı görülmüştür. Bundan da başarısız öğrencilerin öğrenme süreçlerine hakim olmaktan ziyade, kelime bilgisini tekrar ve taklit yoluyla edindikleri sonucunu çıkarmak mümkündür.

Aynı yıl Lan ve Oxford (2003) tarafından Tayvan'da yapılan bir araştırmada yaşça daha küçük bir grup yabancı dil olarak İngilizce öğrencisi ile çalışılmıştır. Bu araştırmada birkaç strateji, başarılı ve başarısız öğrencilerden oluşan bütün deney grubu tarafından yaygın olarak kullanılmış olsa da, dil yetkinliği yüksek olan öğrenciler, orta ve düşük seviyedeki öğrencilere oranla, dil yetkinliği orta düzeyde olan öğrenciler ise düşük seviyedeki öğrencilere oranla çok daha fazla öğrenme stratejisine başvurmuştur.

Belet ve Yaşar'ın (2007) anadil olarak Türkçe dersi bazında yaptığı çalışma, 43 beşinci sınıf öğrencisiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmada temel alınan beceriler okuduğunu anlama ve yazma becerileridir. Araştırmacılar öncelikle öğrencilerin başarı düzeyini belirlemek üzere bir başarı testi uygulanmıştır. Ön test ve son test yöntemi kullanılmış, toplam 5 hafta süren uygulamanın ilk haftası deney grubu öğrencilerine strateji öğretimine ayrılmış, sonraki haftalarda kontrol grubunda öğretmenin merkezde olduğu geleneksel bir yaklaşımla ders işlenirken deney grubunda öğrenme stratejileri kullanılarak ders yapılmıştır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerine uygulanan ilk testte bu gruplar arasında anlamlı bir puan farkı ortaya çıkmamıştır. Uygulama sürecinin bitiminde yapılan son test, öğrenme stratejileri ile yapılan derslerin sonunda deney grubu öğrencilerinin hem okuma hem de yazma becerilerinde gözle görülür artış olduğunu ve kontrol grubu ile arada anlamlı bir fark ortaya çıktığını göstermiştir.

Griffiths (2007), 131 yabancı dil olarak İngilizce öğrencisiyle yaptığı çalışmada yukarıda bahsedilen çalışmalara paralel bir sonuç elde etmiştir. 3 aylık

uygulamanın sonunda, yüksek seviyeye ulaşmış başarılı öğrencilerin daha düşük seviyedeki öğrencilere oranla öğrenme stratejilerini kullanım frekanslarının çok daha yüksek olduğu görülmüştür.

Başlık 1.2.1’de Tragant ve Victori’nin (a.g.e.) İspanya’daki öğrencilerle yaptığı araştırmadaki öğrenme stratejileri ile yaş faktörü arasındaki ilişkiden bahsedilmiştir. Bu çalışmanın diğer ayağını ise öğrenme stratejilerinin kullanımı ile öğrencilerin seviyesi ve dil yeterliği arasındaki ilişki oluşturmaktadır. Araştırmacılar 3 ayrı seviyeden öğrenci grubu ile çalışmış, her bir grup içerisinde de başarılı ve başarısız öğrencileri eşit sayıda seçmeye özen göstermişlerdir. Yapılan testin sonuçları, üç seviye grubunda da en fazla stratejinin puanları yüksek öğrenciler tarafından kullanıldığını göstermiştir. Bu sonuç üç seviye için de ayrı olarak test edilmiştir.

Görüldüğü gibi öğrenme stratejilerinin kullanımı öğrenci başarısını arttıran bir faktör olmakla beraber öğrenme stratejilerine başarılı öğrencilerin daha fazla başvurduğu da bir gerçektir. Kullanımının öğrenci seviyesi ile de doğru orantılı olduğu belirlenen öğrenme stratejilerinin en yoğun kullanımının en ileri seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışma kapsamında incelenecek olan yabancı dil olarak Türkçe ve ana dil Türkçe ders kitaplarının en ileri seviye ders kitabı olarak belirlenmiş olması da bu sebeptir.

2. GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARINDA ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN KULLANIMI

Çalışma kapsamında Türkiye'deki devlet üniversitelerinde yabancı öğrencilere Türkçe dersi veren Türkçe Öğretimi, Araştırma ve Uygulama Merkezlerine (TÖMER) tek tek ulaşılmış, bu birimlerde hangi ders kitaplarının okutulduğu bilgisi edinilerek Türkiye genelinde devlet üniversitelerinin TÖMER'lerinde 2013-2014 akademik yılında en yaygın olarak tercih edilen ders kitabı belirlenmiştir (Tablo-7). Araştırmaya Türkiye'deki mevcut 103 devlet üniversitesinin tamamı dahil edilmiş, 50 devlet üniversitesinde 2013-2014 yılı itibarıyla böyle bir birimin olmadığı ve bu 50 üniversitenin 4'ünde (Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Namık Kemal Üniversitesi ve Yıldırım Beyazıt Üniversitesi) TÖMER biriminin açılması kararının 2014-2015 akademik yılı için onaylandığı belirlenmiştir. Fakat bu üniversitelerin henüz aktif olarak kullandığı bir ders kitabı olmadığından bu üniversiteler de listelenirken TÖMER birimi olmayan üniversiteler kapsamında ele alınmıştır. Bir de Düzce Üniversitesi'nin TÖMER birimi 2013-2014 yılında faaliyete geçmiş olmasına rağmen hala aktif hale getirilmemiş, Türkçe dersleri açılmamıştır. Dolayısıyla bu üniversite de TÖMER birimi olmayan üniversiteler kapsamında ele alınmıştır.

Sonuç olarak üniversitelerden bazılarının kendi bünyelerinde derledikleri çeşitli materyalleri kullandıkları, bazılarının tek bir ders kitabı veya serisini tercih ettiği, diğerlerinin ise birden fazla ders kitabından faydalandıkları görülmüştür. Anadolu Üniversitesi Türkçe Sertifika Programı kapsamında ise belli bir ders kitabı değil de çevrimiçi derslerde hazırlanan videolardaki durumlar üzerinden dersler işlenmektedir. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde ise A1 ve A2 dışındaki seviyeler için DEDAM bünyesindeki öğretim elemanları tarafından hazırlanan ders materyalleri kullanılmaktadır.

Hacettepe Üniversitesi'nde iki ana ders kitabına ek olarak *Türkçe Konuşalım I-II* kitapları okutulmaktadır. Ege Üniversitesi'nde çeşitli dilbilgisi kitaplarının yanı sıra üniversitenin kendi yayınladığı *Yabancılar İçin Türkçe Metinler Okuyorum*

Öğreniyorum kitabı kullanılmaktadır. *İzmir Yabancılar İçin Türkçe* ders kitabının A1 ve A2 seviyesi Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kullanılmaktadır. *Lale Türkçe Dilset*, 3 üniversite tarafından (Celal Bayar Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi) ana ders kitabı olarak kullanılmaktadır. *Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti*, 4 üniversite tarafından (Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi ve Pamukkale Üniversitesi) ya ana ders kitabı ya da yardımcı kitap olarak kullanılmaktadır. *İstanbul Yabancılar İçin Türkçe* 8 üniversite tarafından (Atatürk Üniversitesi, Batman Üniversitesi, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Kırklareli Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesi) kullanılmaktadır. *Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti* 12 üniversite tarafından (Ankara Üniversitesi, Erzincan Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Giresun Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Nevşehir Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi ve Süleyman Demirel Üniversitesi) okutulmaktadır.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe 23 üniversite tarafından (Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Bülent Ecevit Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Erciyes Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi, Kırıkkale Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Trakya Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi) kullanılmaktadır. Devlet üniversitelerinde kullanılan Yabancı Dil Olarak Türkçe ders kitapları ile ilgili temel veriler Tablo-6'da gösterilmiştir. Tablodaki ders kitapları, en fazla üniversite tarafından tercih edilen kitaptan en az tercih edilene göre listelenmiştir.

	Kullanan Üniversite Sayısı	Seviyeler	Çalışma Kitabı	CD	Ek Materyal
<i>Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe</i>	23	A1, A2 B1, B2 C1	Yok	Var	Yok
<i>Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti</i>	12	Temel Orta Yüksek	Var	Var	Öğretmen Kitapları (1. ve 2. seviye için)
<i>İstanbul Yabancılar İçin Türkçe</i>	8	A1, A2 B1	Var	Var	Yok
<i>Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti</i>	4	A1, A2 B1, B2 C1, C2	Var	Var	Öğretmen Kılavuz Kitabı Okuma Kitapları
<i>Lale Türkçe Dilset</i>	3	1, 2, 3, 4, 5	Var	Var	Anahtar Kitabı Öğretmen Kitabı Dilbilgisi Kitabı Etkileşimli DVD İzleme Anlama DVD'si Ünite Posterleri Kelime Öğretim Kartları
<i>İzmir Yabancılar İçin Türkçe</i>	1	A1, A2	Var	Var	Yok
<i>Yabancılar İçin Türkçe Metinler Okuyorum Öğreniyorum</i>	1	Tek Kitap (Seviye Belirtilmemiş)	Yok	Yok	Yok
<i>Türkçe Konuşalım</i>	1	I, II	Yok	Yok	Yok

Tablo-6: Devlet Üniversitelerinde Kullanılan Yabancı Dil Olarak Türkçe Ders Kitaplarının Temel Özellikleri

Görüldüğü gibi devlet üniversitelerinde en yaygın olarak kullanılan kitap *Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe* ders kitabı serisidir. Kitap Gazi Üniversitesi Türkçe Öğrenim, Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni (Avrupa Dil Portfolyosu)'ne göre hazırlanmış olup A1, A2, B1, B2, C1 seviyelerinde beş seriden oluşmaktadır.

Üniversite:	Ders Kitabı:	Ulaşıldığı Tarih:
Abant İzzet Baysal Üniversitesi http://www.ibu.edu.tr	Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti	Nisan 2014
Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi http://www.adanabtu.edu.tr	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Nisan 2014
Anadolu Üniversitesi http://www.anadolu.edu.tr/	Çevrimiçi derslerde videolar kullanılıyor	Mayıs 2014
Ankara Üniversitesi http://www.ankara.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Mayıs 2014
Ardahan Üniversitesi http://www.ardahan.edu.tr	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Atatürk Üniversitesi http://www.atauni.edu.tr/	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Balıkesir Üniversitesi http://www.balikesir.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Haziran 2014
Batman Üniversitesi http://www.batman.edu.tr	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Bülent Ecevit Üniversitesi http://www.karaelmas.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Haziran 2014
Celal Bayar Üniversitesi http://www.bayar.edu.tr/	Lale Türkçe- Dilset	Haziran 2014
Cumhuriyet Üniversitesi http://www.cumhuriyet.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Haziran 2014
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi http://www.comu.edu.tr/	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Haziran 2014
Çukurova Üniversitesi http://www.cu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Haziran 2014
Dicle Üniversitesi http://www.dicle.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Dokuz Eylül Üniversitesi http://www.deu.edu.tr/	İzmir Yabancılar İçin Türkçe + Öğretim Elemanlarının Ders materyalleri	Temmuz 2014
Dumlupınar Üniversitesi http://www.dumlupinar.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Ege Üniversitesi http://www.ege.edu.tr/	Okuyorum, Öğreniyorum	Temmuz 2014

Erciyes Üniversitesi http://www.erciyes.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe + İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Erzincan Üniversitesi http://www.erkincan.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Eskişehir Osmangazi Üniversitesi http://www.ogu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Fırat Üniversitesi http://www.firat.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Gazi Üniversitesi http://www.gazi.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Gaziantep Üniversitesi http://www.gantep.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Gaziosmanpaşa Üniversitesi http://www.gop.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Giresun Üniversitesi http://www.giresun.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Hacettepe Üniversitesi http://www.hacettepe.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti + Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti + Türkçe Konuşalım I-II	Temmuz 2014
İnönü Üniversitesi http://www.inonu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
İstanbul Üniversitesi http://www.istanbul.edu.tr/	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü http://www.iyte.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Kastamonu Üniversitesi http://www.kastamonu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi http://www.kmu.edu.tr	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Ağustos 2014
Kırıkkale Üniversitesi http://www.kku.edu.tr/	Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti+ Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Kırklareli Üniversitesi http://www.kirklareli.edu.tr	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Ağustos 2014

Marmara Üniversitesi http://www.marmara.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Mersin Üniversitesi http://www.mersin.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi http://www.mu.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Ağustos 2014
Necmettin Erbakan Üniversitesi http://www.konya.edu.tr	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Nevşehir Üniversitesi http://www.nevsehir.edu.tr	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Ondokuz Mayıs Üniversitesi http://www.omu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi http://www.osmaniye.edu.tr	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe (Çukurova Üniversitesi işbirliği ile)	Temmuz 2014
Pamukkale Üniversitesi http://www.pamukkale.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti+ Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi http://www.rize.edu.tr	Lale Türkçe- Dilset	Ağustos 2014
Sakarya Üniversitesi http://www.sau.edu.tr/	İstanbul Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Selçuk Üniversitesi http://www.selcuk.edu.tr/	Lale Türkçe- Dilset	Temmuz 2014
Süleyman Demirel Üniversitesi http://www.sdu.edu.tr/	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti	Temmuz 2014
Trakya Üniversitesi http://www.trakya.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Temmuz 2014
Uşak Üniversitesi http://www.usak.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Ağustos 2014
Yıldız Teknik Üniversitesi http://www.yildiz.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Ağustos 2014
Yüzüncü Yıl Üniversitesi http://www.yyu.edu.tr/	Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe	Ağustos 2014
Abdullah Gül Üniversitesi http://www.agu.edu.tr	TÖMER yok	Nisan 2014

Adıyaman Üniversitesi http://www.adiyaman.edu.tr/	TÖMER yok	Nisan 2014
Adnan Menderes Üniversitesi http://www.adu.edu.tr/	TÖMER yok	Nisan 2014
Afyon Kocatepe Üniversitesi http://www.aku.edu.tr/	TÖMER yok	Nisan 2014
Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi http://www.agri.edu.tr/	TÖMER yok	Nisan 2014
Ahi Evran Üniversitesi http://www.ahievran.edu.tr/	TÖMER yok	Mayıs 2014
Akdeniz Üniversitesi http://www.akdeniz.edu.tr/	TÖMER yok	Mayıs 2014
Aksaray Üniversitesi http://www.aksaray.edu.tr/	TÖMER yok	Mayıs 2014
Amasya Üniversitesi http://www.amasya.edu.tr	TÖMER yok	Mayıs 2014
Artvin Çoruh Üniversitesi http://www.artvin.edu.tr	TÖMER yok	Mayıs 2014
Bartın Üniversitesi http://www.bartın.edu.tr	TÖMER yok	Mayıs 2014
Bayburt Üniversitesi http://www.bayburt.edu.tr	TÖMER yok	Mayıs 2014
Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi http://www.bilecik.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Bingöl Üniversitesi http://www.bingol.edu.tr	TÖMER yok	Mayıs 2014
Bitlis Eren Üniversitesi http://www.bitliseren.edu.tr	TÖMER yok	Haziran 2014
Boğaziçi Üniversitesi http://www.boun.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Bozok Üniversitesi http://www.bozok.edu.tr/	TÖMER yok	Haziran 2014
Bursa Teknik Üniversitesi http://www.btu.edu.tr	TÖMER yok	Haziran 2014
Çankırı Karatekin Üniversitesi http://www.karatekin.edu.tr	TÖMER yok	Haziran 2014
Erzurum Teknik Üniversitesi http://www.erzurum.edu.tr	TÖMER yok	Haziran 2014
Galatasaray Üniversitesi http://www.gsu.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014

Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü http://www.gyte.edu.tr/	TÖMER yok	Haziran 2014
Gümüşhane Üniversitesi http://www.gumushane.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Hakkari Üniversitesi http://www.hakkari.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Harran Üniversitesi http://www.harran.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Hitit Üniversitesi http://www.hitit.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Iğdır Üniversitesi http://www.igdir.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
İstanbul Medeniyet Üniversitesi http://www.medeniyet.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
İstanbul Teknik Üniversitesi http://www.itu.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi http://www.ikc.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Kafkas Üniversitesi http://www.kafkas.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Karabük Üniversitesi http://www.karabuk.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Karadeniz Teknik Üniversitesi http://www.ktu.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Kilis 7 Aralık Üniversitesi http://www.kilis.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Kocaeli Üniversitesi http://www.kocaeli.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Mardin Artuklu Üniversitesi http://www.artuklu.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi http://www.mehmetakif.edu.tr/	TÖMER yok	Ağustos 2014
Mimar Sinan G. S. Üniversitesi http://www.msgsu.edu.tr/	TÖMER yok	Ağustos 2014
Mustafa Kemal Üniversitesi http://www.mku.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Niğde Üniversitesi http://www.nigde.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014

Ordu Üniversitesi http://www.odu.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Orta Doğu Teknik Üniversitesi http://www.metu.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Siirt Üniversitesi http://www.siirt.edu.tr/	TÖMER yok	Ağustos 2014
Sinop Üniversitesi http://www.sinop.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Şırnak Üniversitesi http://www.sirnak.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Tunceli Üniversitesi http://www.tunceli.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Türk-Alman Üniversitesi http://www.tau.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Uludağ Üniversitesi http://www.uludag.edu.tr/	TÖMER yok	Temmuz 2014
Yalova Üniversitesi http://www.yalova.edu.tr	TÖMER yok	Temmuz 2014
Düzce Üniversitesi http://www.duzce.edu.tr/	TÖMER aktif değil.	Ağustos 2014
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi http://www.ikc.edu.tr	TÖMER 2014-2015 akademik yılında faaliyete geçecek.	Temmuz 2014
K.Maraş Sütçü İmam Üniversitesi http://www.ksu.edu.tr/	TÖMER 2014-2015 akademik yılında faaliyete geçecek.	Temmuz 2014
Muş Alparslan Üniversitesi http://www.alparslan.edu.tr	TÖMER 2014-2015 akademik yılında faaliyete geçecek.	Temmuz 2014
Namık Kemal Üniversitesi http://www.nku.edu.tr/	TÖMER 2014-2015 akademik yılında faaliyete geçecek.	Temmuz 2014
Yıldırım Beyazıt Üniversitesi http://www.ybu.edu.tr	TÖMER 2014-2015 akademik yılında faaliyete geçecek.	Ağustos 2014

Tablo-7: Türkiye'deki Devlet Üniversitelerinin TÖMER'lerinde Okutulan Ders Kitapları

2.1. Ders Kitabındaki Öğrenme Stratejilerinin Örnek, Oran ve Frekansları

Gazi Üniversitesi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesi ders kitabının öğrenme stratejilerinin hangilerinden faydalandığı ve hangilerine uygulama alanı ayırdığı sorgulanmış ve bu soruların yanıtları doğrultusunda birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Kitapta ağırlıklı olarak kullanılan stratejilerin bilişsel stratejiler olduğu anlaşılmaktadır. Dili öğrenme ve kullanma sürecini doğrudan etkileyen ve dil görevlerini gerçekleştirebilmek için gerekli olan bilişsel süreçleri yönlendiren bu stratejiler ile genel olarak okuduğunu anlama, bir konu hakkında düşüncelerini ifade etme ve metindeki boşlukları doldurma etkinlikleri üzerinden öğrenci, bilişsel stratejileri kullanmaya yönlendirilmiş ve bu alıştırmalar türleri kitabın tamamına belirli bir düzen ile yerleştirilmiştir. Strateji kullanımını açık bir şekilde değil, öğrencilerden yapmaları beklenen alıştırmalar yoluyla örtük bir şekilde verilmiştir.

Öğrenme stratejilerinin kitapta açık bir şekilde yer almamasının farklı sebepleri olabilir. Bir sebebi incelenen kitabın C1 seviyesinde olması ve kullanılacak stratejilerin serinin daha basit düzeydeki kitaplarında öğrencilere aşina edilmesi olarak sıralanabilir. Serinin diğer kitapları incelenmediği için bu durum net olarak bilinmemektedir. Ayrıca serinin genel tutumu öğrenme stratejilerinin örtük olarak edindirilmesi yönünde de olabilir.

Bu bölümün alt başlıklarında, ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin uygulamaları örneklerle sunulacak, bunların kullanım sıklıkları ve oranları belirlenecek; bu sonuçlar doğrultusunda ulaşılabilecek yargılar tartışılacaktır.

2.1.1. Öğrenme Stratejilerinin Kitaptaki Uygulama Örnekleri

Aynı türden alıştırmalar grupları kitapta sıklıkla tekrarlanmaktadır. Bu alıştırmalar okuma, dinleme, konuşma ve yazma becerilerine yönelik olmakla birlikte neredeyse tamamı bilişsel süreçlerin işe koşulacağı durumlara olanak sağlamaktadır.

Bu bölümde Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesi ders kitabındaki etkinliklerde kullanılan öğrenme stratejilerinin uygulama örnekleri dört dil becerisi bağlamında sunulacaktır.

2.1.1.1. Okuma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Aşağıdaki etkinlik, öğrencilerden “Türk Mimarisinin Işığı” adlı metni okuduktan sonra cevaplamaları beklenen sorulardan oluşmaktadır. Bu etkinlik yalnızca metni anlamayı gerektiriyormuş gibi gözükse de, 1. sorunun ikinci kısmındaki “sizce” kelimesi ile analiz gerektiren bir süreç de işe koşulmakta ve öğrenciden metindeki bilgiyi analiz ettikten sonra kendi fikrini ifade etmesi beklenmektedir (Alıştırma Örneği-1).

ANLAMA

A) Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Mimar Sinan'ın ustalık dönemi öncesi eseri hangisidir? Bu eserin en dikkat çekici özelliği sizce nedir?

2. Sinan, Selimiye Camisi'nin yapımı esnasında nasıl bir sistem kullanmıştır?

3. Mihri Sultan Camisi'nin kelime anlamıyla ilgili özelliği nedir?

Alıştırma Örneği-1: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-1

Aşağıdaki alıştırma bilişsel stratejileri geliştirmeye yönelik çoktan seçmeli bir alıştırma olarak karşımıza çıkmaktadır. “Gel Zaman Git Zaman” adlı okuma metnini anlama sorularından oluşan bu alıştırma, Alıştırma Örneği-1’deki alıştırma ile paralellik göstermektedir. Neredeyse her okuma metni için bu tür bir alıştırma kullanılmış, öğrenciden okuduğunu anlayıp sorularda belirtilen ifadeler ile ilişki kurarak doğru cevabı bulması beklenmiştir. Bu alıştırma için var olan bilgiyi

kullanarak yeni ifadelerin anlamını çıkarma stratejisi olan *anlam çıkarma* stratejisini kullanmayı gerektiren bir alıştırma olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin ikinci soruda her seçenekte bir atasözü verilmiş ve hangisinin metindeki ana düşünceye uygun olduğu sorulmuştur. Öğrenci bu atasözlerinden birkaçının ya da tamamının anlamını bilmiyor olabilir; bu durumda metinden anladıklarından ve şıklarda bildiği kelimelerden yola çıkarak doğru cevabı bulmaya çalışacaktır. Bu etkinlik de bilişsel stratejileri kullanmayı gerektirmektedir (Alıştırma Örneği-2).

C) Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi "Zaman bir algıdan ibarettir ve görecelidir." sözüne uygun bir örnek olamaz?

a) Zaman, sınav sorularını cevaplayan öğrenciler için hep çabuk geçer.
b) Ameliyat süresi, hasta yakınlarına hep söylenenden daha uzun gelir.
c) Annelere göre yetişkin çocukları daha dün doğmuş gibidir.
d) Çalışanlar için öğle tatili süresi hep sınırlıdır.

2. Aşağıdaki sözlerden hangisi metinde verilmek istenen temel düşünceyle paralellik gösterir?

a) Demir tavında dövülür.
b) Sakla samanı gelir zamanı.
c) Zaman her şeyin ilacıdır.
d) Gün doğmadan neler doğar.

3. "Bak! İşte gizleri yaşamın, işte mutluluk
Gülümsüyor bir kapı aralığında
Ellerimizi uzatsak tutabiliriz belki
Şimdi ya da hiçbir zaman"

Aşağıdakilerden hangisi bu dördüğü çok seven bir kişinin görüşünü yansıtmaz?

a) Yaşadığımız her anın kıymetini bilmeli, doya doya yaşamalıyız.
b) Bizim için gerçek ve değerli olan tek zaman, şu andır.
c) Göreceksiniz ki yarı, bugünden daha güzel olacak.
d) Kendinizi daha iyi hissetmek için şimdye odaklanın.

Alıştırma Örneği-2: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-2

Nevruz da dahil olmak üzere uluslararası kutlamaları anlatan "Birlikte Eğleniyoruz" adlı okuma metninin etkinliklerinden biri aşağıda görseli eklenen Doğru/Yanlış etkinliğidir (Alıştırma Örneği-3). Bu alıştırma türü kitaptaki okuma metinlerinin tamamında ve buna ek olarak bazı dinleme etkinlikleri için de uygulanmıştır. Örneğin metinde adı geçen Gerewol Festivali için "...Kabile erkeklerinin kendilerine uygun eş adayını seçmeleri, festivalin ana temasını oluşturmaktadır." denilirken 5. soruda "Gerewol Festivali Afrikalı bir kabilenin yaşamına yön verecek gelenekler içermektedir." cümlesiyle öğrenciden metindeki cümleden *tümevarımsal çıkarım* yaparak bu sorudaki cümlenin metne göre doğru

olduğu çıkarımına varması beklenmektedir. Diğer 6 soruda da yine *anlam çıkarma* stratejisi kullanılmalı, birebir aynı kelimelerle ifade edilmemiş cümleler arasında anlamsal bağlantı kurulmalıdır.

B) Metne göre işaretleyiniz.
(Doğru: ✓, Yanlış: ✗)

	D	Y
Festivaller, kaynağını dinden veya din dışı unsurlardan alan, insanları eğlence amacıyla bir araya getiren etkinliklerdir.		
Nevruz etkinlikleri kapsamında tarihî bir olayın tiyatrosu sergilenmektedir.		
Pulian Manda Festivali, mandalara gösterilen değerlerin bir ifadesi olması sebebiyle bazılarında sıra dışı bulunmuş ve eleştirilmiştir.		
Domates Festivali, dikkat edilmediği takdirde tehlikeli olabilecek sonuçlar doğurabilir.		
Gerewol Festivali Afrikalı bir kabilenin yaşamına yön verecek gelenekler içermektedir.		
Taylandlılar Maymunlar Festivali'ni düzenlemedikleri takdirde bu durumun kendilerine uğursuzluk getireceğine inanıyorlar.		
Geleneksel Maymunlar Festivali'nin kökeni efsanevi bir olaya dayanmaktadır.		

Alıştırma Örneği-3: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-3

Her okuma metni için kullanılmış olan yukarıdaki üç alıştırma türünün dışında yine okuma metinleri için hazırlanan alışımlardan kitapta yalnızca bir veya birkaç kez kullanılmış etkinliklere de değinmekte fayda vardır. Bunlardan ilki yine bilişsel stratejilerden olan *anahtar sözcükler üzerine çalışma* stratejilerini geliştirmeyi sağlayacak bir etkinliktir (Alıştırma Örneği-4). Bu etkinlikte “Dünüyle Bugünüyle Halk Oyunları ve Dans” konulu metnin anahtar sözcükleri olan “yeryüzü, ilkel, gökyüzü, doğaüstü, uygarlık, kurallar, çok kültürlülük” sözcüklerinin öğrencilerde çağrıştırdığı anlamlar üzerine bir çalışma yapılmaktadır. Böylelikle kelime bilgisi için edinilmesi gereken anahtar sözcükler üzerine çalışma stratejileri işe koşulmaktadır. Nitekim Stoffer’ın (1995) “Kelime Öğrenme Stratejileri Envanteri”

çalışmasındaki toplam 53 alt maddeyi kapsayan 9 ana kategoriden biri de *zihinsel bağlantılar yaratmak için kullanılan stratejiler* kategorisidir. Aşağıdaki etkinlik için kullanılması gereken stratejinin de bu kategoriye girdiğini söylemek mümkündür. Zira öğrenci zihninde birbirleriyle ilişkili kavramlar arasında bağlantılar oluşturmalıdır.

Metinde koyu renkle belirtilmiş sözcüklerin sizde çağrıştırdığı anlamları yazarak bir söz varlığı kümesi oluşturunuz ve bu çağrışımların sebeplerini açıklayınız.

yeryüzü

ilkel

gökyüzü

doğaüstü

uygarlık

kurallar

çok kültürlülük

Alıştırma Örneği-4: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-4

Kitapta nadir de olsa kullanılmış olan bir diğer alıştırmaya türü de yarım bırakılmış cümleleri tamamlamayı gerektiren Alıştırma Örneği-5'teki alıştırmadır. Bu, her ne kadar farklı bir alıştırmaya türü olsa da hizmet ettiği strateji yine bilişsel bir strateji olan *anlam çıkarma* stratejisidir. Çünkü burada öğrencinin okuduğunu anlamasını gerektiren cümleler verilmiş ve bunların tamamlanması istenmiştir.

- ☞ Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.
1. Bu parçadan DNA ile ilgili öğrendiğim yeni şeyler oldu; bunlar
 2. Genetik şifrenin bir an önce çözülmesi lazım çünkü
 3. Bilim adamları tıp alanında için durmadan çalışıyorlar.

Alıştırma Örneği-5: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-5

Yazılı bir metni görsel yapılarla ilişkilendirme becerisini geliştiren *görselleştirme* stratejisini uygulamayı gerektiren aşağıdaki sorular öğrencilerin “Gelişen Dünyanın Değişen Hastalıkları” (s. 36) adlı okuma parçasından anladıklarını grafiklerle ilişkilendirmesini gerektirmektedir (Alıştırma Örneği-6).

A) Aşağıdaki soruları metne göre cevaplayınız.

1. “Bulaşıcı hastalıklar çağımızdaki gelişmeler ve değişmelerle insan yaşamı için tehdit olmaktan çıkmıştır.” cümlesindeki bilginin grafikte ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?

a) **Bulaşıcı Hastalık**

b) **Bulaşıcı Hastalık**

c) **Bulaşıcı Hastalık**

d) **Bulaşıcı Hastalık**

e) **Bulaşıcı Hastalık**

2. Metinde geçen “Özellikle gelişmiş ülkelerde yaşlı nüfusu artmıştır.” ifadesinden hareketle aşağıda yaşlı nüfus oranı verilen ülkelerden hangisinin gelişmiş bir ülke olduğu söylenebilir?

a) A Ülkesi

c) C Ülkesi

e) E Ülkesi

b) B Ülkesi

d) D Ülkesi

Alıştırma Örneği-6: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-6

B) Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdaki numaralı cümlelerin hangisinde "neden" belirtilmiştir?

Doğrusu çayın düz ve sığ yerindeki bu gölcük çok güzel olmuştu. (1) Artık çocuk korkmadan yüzebilirdi. (2) Söğüt dallarına tutunarak kıyıya iniyor, kendini suya atıyordu. (3) Gözlerini hiç kapamıyordu yüzerken. (4) Balıklar da gözleri açık yüzerlerdi çünkü. (5) Onlara imreniyor, bir balık olup akıntı boyunca ta uzaklara kadar yüzmeyi hayal ediyordu.

a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5

2. Aşağıdaki numaralı cümlelerin hangisinde "ihtimal" anlamı vardır?

(1) Günlerden birgün, Karavul Dağı'nın tepesinden bakarken Isık Göl'ün masmavi sularında o bembeyaz gemiyi ilk defa gördüğü zaman, o güzellik karşısında büyük bir heyecan duymuş, yüreği kafesinden çıkacakmış gibi çarpmıştı. (2) Ve o gün, Isık Göl'de gemicilik yapan babasının da bu beyaz gemide olabileceğini, orada çalıştığını düşünmüştü. (3) Sonra bu düşünceye tamamiyle inandırdı kendisini. (4) Çünkü böyle olmasını yürekten istiyordu. (5) Bunun doğruluğuna ihtiyacı vardı.

a) 1 b) 2 c) 3 d) 4 e) 5

Alıştırma Örneği-8: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-8

Okuma metnlerinin farklı türdeki etkinliklerinin tamamı bu başlık altında görselleştirilmiştir. Bu bölümler kitapta "anlama" başlığı altında verilmiştir. Kitapta yer aldığı sırayla anlatılacak olursa "konuşma" etkinliklerinden devam edilmesi uygun olacaktır.

2.1.1.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Her okuma metninin ardından anlama etkinlikleri ve bu anlama etkinliklerinin ardından da konuşma etkinlikleri yer almaktadır. Kitapta farklı konuşma etkinliklerinin yer almasına rağmen konuşma başlığı altındaki etkinliklere genel olarak hakim olan tek bir etkinlik türü göze çarpmaktadır. Aşağıda görselleştirilmiş olan alıştırma örneği bu türden bir etkinliktir (Alıştırma Örneği-9). Etkinlikte öğrencilerden düşüncelerini sözel olarak açıklamaları beklenmektedir ve bu etkinlik için harekete geçirilen strateji *açıklama/ doğrulama* stratejisidir. Kitaptaki konuşma

kısımlarında en çok başvurulan strateji türü olan bu strateji, bilişsel süreçleri aktif hale getirmektedir.

KONUŞMA

A) Tarihi binaların modernize edilerek otel, restoran, mağaza ve fabrika olarak kullanılması hakkında ne düşünüyorsunuz? Arkadaşlarınızla sınıfta tartışınız.

B) Ödül almış üç ilginç mimari proje belirleyiniz. Bu projelerle ilgili bir sunum hazırlayınız.

Alıştırma Örneği-9: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-9

Bu alıştırmanın A şıkında öğrenciden konuyu arkadaşlarıyla tartışması beklendiği için burada aynı zamanda toplumsal stratejilerden *birlikte çalışma* stratejisinin de geliştirilmesi amaçlanmıştır. B şıkkı için ön hazırlık gerektiren bir alıştırma olduğunu söylemek mümkündür. Dolayısıyla bu alıştırma da yine bilişsel stratejilerden olan *ilgili kaynakları kullanabilme* stratejisine hizmet etmektedir.

Alıştırma Örneği-10'da görüldüğü üzere kitaptaki konuşma etkinliklerinde kullanılan bir diğer strateji türü de bilişsel stratejilerden *sebeplere gösterme* stratejisidir. Burada öğrencilerden tercihlerinin sebeplerini sözel olarak dile getirmeleri beklenmektedir. Sebep gösterme stratejisini geliştirmek öğrencilerin düşüncelerini destekleyerek ifade etmelerini sağlayacak, böylelikle kendi fikirlerini karşı tarafa aktarırken bunları daha düzenli bir şekilde anlatabileceklerdir.

KONUŞMA

A) Geçmişe gitme fırsatınız olsaydı hangi ünlü düşünür, bilim adamı ya da sanatçı ile tanışmak isterdiniz? Neden?

Alıştırma Örneği-10: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-10

Konuşma başlığı altında Hıdırellez Şenlikleri ile ilgili 3 paragraftan oluşan bir okuma metni (s. 16) verilmiş ve öğrencilerin bu metni sözlü olarak özetleyebilmeleri için birtakım sorular sorulmuştur (Alıştırma Örneği-11). Bu etkinlik bilişsel stratejilerden *özet çıkarma* stratejisini geliştirmektedir.

A) Hıdırellez Şenliği'ni aşağıdaki soruları cevaplayarak sözlü şekilde özetleyiniz.

1. Hıdırellez nedir? Hangi coğrafyaya ait bir kültürdür?
.....
2. Hıdırellez adı nereden gelmektedir ve bu şenlikle ilgili rivayet nedir?
.....
3. Hıdırellezin en bilindik gelenekleri nelerdir?
.....

Alıştırma Örneği-11: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-11

Kitaptaki konuşma etkinliklerinde yine bilişsel stratejilerden *tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım-tümdengelsel muhakeme* stratejisine de örnek bulmak mümkündür (Alıştırma Örneği-12). Burada öğrencinin izlemesi gereken strateji, okuduklarından yola çıkarak belirtilen kişilerin sağlık problemlerinin ne olduğu hakkında çıkarımda bulunmaktır.

KONUŞMA

A) Sizce aşağıdaki konuşmalarda yer alan kişilerin ne gibi sağlık problemleri vardır? Anlattıkları sağlık problemlerinin adlarını söyleyiniz.

Uzun süredir canım hiçbir şey yapmak istemiyor. Çok karamsanım. Gelecekle ilgili ne bir planım ne de bir amacım var. Hayat çok anlamsız. Yemek bile yemek istemiyorum. Annem ve babam çok zayıfladığımı söylüyorlar. Son zamanlarda geceleri de uyuyamıyorum. Çok ama çok mutsuzum.

Yemek yemek benim için bir vazgeçilmezdir. Bir şeyler yemeden asla duramıyorum. Özellikle de abur cubur şeyler yemek bana büyük keyif veriyor. Cips, çikolata, kola, hamburger, pizza... Ayrıca yemekler bol yağlı olursa, o zaman, o yemeği yeme de yanında yat...

Bu alışkanlığa çok küçük yaşta başladım. Aslında her gün, başladığım o ilk güne lanet ediyorum ama artık elden ne gelir? İçmeden duramıyorum. Biri bitmeden diğerine başlıyorum. Onu içmediğim zamanlarda elim ayağım titremeye başlıyor. Ona çok bağılandım. Çoğu kez bırakmaya çalıştım ama yapamadım. Çocuklarıma bana çok kötü koktuğumu söylüyorlar. Üzerime sinen bu kötü kokudan artık arınmak istiyorum.

Alıştırma Örneği-12: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-12

Dil öğrenme sürecinde dilin kendisi kadar önemli olan o dile ait kültür öğelerinden haberdar olmak, bu süreci kolaylaştırmakta ve aynı zamanda eğlenceli hale getirmektedir. Konuşma becerisi için de oldukça kritik bir noktada yer alan bu öğeler, kitaptaki konuşma etkinliklerinde bir defa yer almıştır (Alıştırma Örneği-13). Öğrenciler etkinlikte verilmiş olan atasözlerinin anlamları hakkında konuşurken *kültürel ve sosyal kuralları keşfetme* imkanı da bulmaktadır. Bu strateji, öğrencilerin Türk kültürü ile ilgili ipuçlarını keşfetmelerini sağlamaktadır.

B) Aşağıdaki atasözü, deyim ve özlü sözlerin hangi durumlarda kullanılabileceklerini konuşup siz de bu konuyla ilgili ülkenizde yaygın olan atasözlerini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Az veren candan çok veren maldan verir.

Ya görüldüğün gibi ol ya da olduğun gibi görün. (Mevlana)

Boşa nefes tüketmek

Güvenme varlığa düşersin darlığa.

Alıştırma Örneği-13: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-13

Her ne kadar okuma becerisine hizmet ediyor gibi görünse de konuşma başlığı altında verilmiş olan Alıştırma Örneği-14, kitaptaki okuma metinlerinin çoğunda başvurulmuş olan *anlam çıkarma* stratejisini aktif hale getirmektedir.

B) Aşağıdaki diyalogu okuyunuz ve soruları, metne göre cevaplayınız.

Bir buçuk yaşındaki kızını daha iyi yetiştirebilmek için çocuk psikoloğuna başvuran bir anne ile psikolog arasında şu şekilde bir diyalog geçmektedir:

Anne: Bir buçuk yaşında bir kız çocuğum var ve onu daha nitelikli yetiştirebilmek için sizden yardım almak istiyorum.

Psikolog: Öncelikle bu denli duyarlı olduğunuz için sizi kutlarnm. Araba kullanmak için ehliyet alan, dil öğrenmek için kurslara giden bizler, çocuk yetiştirme konusuna gelince çok duyuarsız davranabiliyoruz.

Anne: Çocuk yetistirme konusunda pek çok kitap

Sorular

1. Sizin ülkenizde bireylerin çocuk yetiştirme konusundaki duyarlılıkları nasıl?
2. Bireylerin; bilişsel gelişim, kişilik gelişimi vs. gibi konularda uzman desteği almasını nasıl değerlendiriyorsunuz?
3. Siz günde kaç saat televizyon izliyorsunuz? Televizyon bağımlılığı diye bir hastalığın varlığından haberdar mısınız?
4. Çocukken nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturdunuz mu?
5. Özerk benlik için "kişinin kendi kendine karar vermesi, kendine güven duyması, kendini baskı altında hissetmemesi, olaylara eleştirel bakabilmesi" diyebiliriz. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Alıştırma Örneği-14: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-14

Kelimeyi bağlam içinde kullanma stratejisi öğrenilen yeni kelimeleri doğru anlamı verecek şekilde cümle ya da daha geniş yapılar içinde kullanabilme stratejisidir. Konuşma etkinliklerinden örnek olarak sunulabilecek farklı etkinlik türlerinden biri de bu stratejiye hizmet eden aşağıdaki etkinliktir (Alıştırma Örneği-15).

D) Aşağıdaki kelimeleri ve kelime gruplarını metinde kullanıldığı anlamıyla yorumlayıp, birer örnek veriniz.

dünya bırak-	salınım
küresel çap	gelecek nesiller için
yönelt-	yansı-

Alıştırma Örneği-15: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-15

Aşağıdaki örnek alıştırma bilişsel stratejilerden *ezberleme* stratejisinin kullanımını gerektirmektedir. Aynı zamanda daha önce örneği verilmiş olan açıklama/doğrulama stratejisine de hizmet eden bu etkinlikte öğrencilerden şiirleri ezbere okumaları istenmektedir (Alıştırma Örneği-16). Ezberleme stratejisini etkin bir şekilde kullanabilen bir öğrenci bu etkinliği tamamlamakta güçlük çekmeyecektir.

KONUŞMA

B) Sevdiğiniz veya ezbere bildiğiniz şiirleri sınıfta okuyup bu şiire ait görüşlerinizi bildiriniz.

Alıştırma Örneği-16: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-16

Verilen bilgi veya durumları farklı ifadelerle yeniden söylemek ya da yazmak anlamına gelen *yeniden düzenleme* stratejisi konuşma etkinlikleri arasında farklı bir etkinlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Alıştırma Örneği-17).

B) Aşağıdaki cümleleri kendi düşüncelerinize göre tamamlayınız.

Ben Orozkul'un yerinde olsaydım çocuğu evlat edinir-
dim.

Ben dedenin yerinde olsaydım

Ben çocuğun yerinde olsaydım

Ben Bekey'in yerinde olsaydım

Alıştırma Örneği-17: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-17

Bilişsel stratejilerden bazıları ve toplumsal stratejilerden yalnızca ikisinin konuşma etkinliklerinde kullanıldığı görülmektedir. Bunların dışında telafi stratejilerinden olan tahmin etme stratejisi ise konuşma becerisi için bir defa kullanılmıştır. Aşağıdaki etkinlikte öğrencilerin hem *anlam çıkarma* stratejisini kullanmaları gerekirken hem de telafi stratejilerinden *tahmin etme* stratejisini kullanmaları gerekmektedir (Alıştırma Örneği-18). Öğrencilerin anlamını bilmedikleri sözcükler için bu sözcüklerle birlikte kullanılan kelimelerden yola çıkarak bu sözcüklerin anlamını tahmin etmeleri gerekmektedir.

B) Atasözleri, "kültür aktarıcıları" olarak her dilde büyük önem taşımaktadır. Bir dilin öğrenimi sırasında da atasözlerini bilip yerli yerinde kullanabilmek, dilin etkin kullanımıyla ilgili önemli bir göstergedir. Aşağıda yer alan Türk atasözlerini inceleyiniz ve bu atasözlerinin hangi durumlarda kullanıldığı hakkında fikir yürütünüz.

- "Söz gümüşse, sükut altındır."
- "Söz var iş bitirir, söz var baş yitirir."
- "Baba oğluna bağ bağışlamış; oğlu babaya bir salkım üzüm vermemiş."
- "Ağaç yaş iken eğilir."
- "Birlikten kuvvet doğar."
- "Damlaya damlaya göl olur."
- "Gülme komşuna, gelir başına."
- "Ne ekersen onu biçersin."
- "Mum dibine ışık vermez."
- "Gün doğmadan neler doğar."

Alıştırma Örneği-18: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-18

2.1.1.3. Yazma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Ders kitabında konuşma etkinliklerinin ardından yazma etkinlikleri gelmektedir. Her okuma metni için bir konuşma etkinliği bulunduğu gibi bir de yazma etkinliği bulunmaktadır. Yazma etkinliklerinin tamamı için genel olarak aynı tür birkaç strateji tekrarlanarak kullanılmıştır. Bu stratejiler okuma ve konuşma etkinliklerinde de ağırlıklı olarak kullanılan bilişsel stratejilerdir. Yazma etkinliklerinde de konuşma etkinliklerinde olduğu gibi en fazla kullanılan strateji türü *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Konuşma etkinliklerinde bunu hemen *birlikte çalışma* stratejisi izlerken, yazma etkinlikleri için en fazla kullanılan ikinci strateji türü ise *yeniden düzenleme* stratejisidir. Bu da beklenen bir sonuç olarak değerlendirilebilir çünkü konuşma becerisinin gelişmesi için gerekli olan şey insanlarla etkileşimken yazma becerisini geliştirmek için, var olan taslakları yeniden düzenleyebilme yetisi geliştirilmelidir.

Yazma becerisindeki strateji kullanımında dikkati çeken başka bir nokta da diğer becerilerde az da olsa kullanıldığı görülen bilişsel stratejiler dışındaki stratejilerin yazma etkinliklerinde hiç kullanılmamış olmasıdır. Üst bilişsel, bellekle ilgili, toplumsal, duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerine yazma etkinliklerinde hiç başvurulmamıştır.

YAZMA

A) Yaşadığınız şehirde aşağıdaki yapılardan hangilerinin daha çok olmasını tercih ederdiniz. Düşüncelerinizi anlatan bir metin yazınız.

Alıştırma Örneği-19: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-19

Alıştırma Örneği-19’da görülen etkinlik yazma becerisinde en çok başvurulan *açıklama/doğrulama* stratejisine örnek teşkil etmektedir. Yazma etkinlikleri için oldukça önemli olan *bir konu hakkında açıklama yapabilme becerisi* için gerekli görülen bu stratejinin kitapta etkin bir biçimde kullanıldığı görülmektedir.

Yazma etkinliklerinde ikinci olarak en fazla başvurulan strateji türünün *yeniden düzenleme* stratejisi olduğu daha önce belirtilmişti. Buna örnek olarak aşağıdaki etkinliği incelemek açıklayıcı olacaktır (Alıştırma Örneği-20). Yeniden düzenleme stratejisi; yazma etkinliklerinde yazım ve noktalama yanlışları bulunan, anlatım bozukluğu yapılmış ve/veya taslak halinde bırakılmış metinleri düzenleyerek yeniden yazabilmek için kullanılması gereken stratejidir. Bu beceri aynı zamanda öğrencinin kendisinin ortaya koymuş olduğu yazılı ürünleri de bir üst bakış ile değerlendirebilmesini sağlamaktadır.

 YAZMA

C) Aşağıdaki metni, yazım ve noktalama yanlışlarını düzelterek yeniden yazınız.

Herkez mutlu olmak için yaşar. İnsana mutluluk veren şeylerden biride öğrenmedir. İnsan, öğrendiği her yeni bilgi veya işle yeni bir dünya keşif eder. Çalışmak, çabalamak, düşünmek zihini ve bedeni genc tutar. Bunun için zamanını boşa geçirmiyen çalışan, öğrenmeye açık insanlar çabuk yaşlanmaz yada kendini yaşlı hissetmez. Unutmamalı ki yapacak şeyi olmadığını düşünen insan, hayattan vaz geçmiş insandır? Oysa ki öğrenmenin yaşı yoktur.

Alıştırma Örneği-20: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-20

Kitaptaki yazma etkinliklerinde kullanılan farklı strateji türlerinden bir diğeri de *ilgili kaynakları kullanabilme* stratejisidir. Bu stratejinin kullanılmasını gerektiren etkinlikte öğrencinin verilen konulardan biri ile ilgili sınıf dışında araştırma yapması istenmekte ve öğrenciden bu araştırma sonucuna göre bulgularını bir rapor halinde yazması beklenmektedir (Alıştırma Örneği-21).

D) Aşağıda verilen konulardan birini seçerek araştırınız ve en az 1 sayfalık bir araştırma raporu yazınız.

Araştırma Konuları:

- Girmek istediğiniz üniversitenin lisans, yüksek lisans veya doktora kabul şartları, burs olanakları, üniversitenin akademik ve sosyal imkânları.
- Bilim, sanat, siyaset, kültür, edebiyat vb. alanlar dahilinde insanlık tarihi için önemli kabul edilen bir kişinin biyografisi, duyuş ve düşünüş hayatı.
- Size göre tarihin akışını etkileyen en önemli buluş, keşif veya olay.

Alıştırma Örneği-21: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-21

Yazma başlığı altında verilmekle birlikte aslında bir okuma etkinliği olan aşağıdaki etkinlik yazma etkinlikleri için kullanılmış farklı türde bir strateji örneği olarak karşımıza çıkmaktadır (Alıştırma Örneği-22). *Anlam çıkarma* stratejisine hizmet eden bu etkinlikte, ilgili okuma metninde altı çizilmiş belirli cümlelerle aynı anlama gelen cümlelerin verilen şıklar arasından bulunması hedeflenmektedir. Böylelikle öğrenci verilen cümlelerden doğru anlamları çıkarabilecek ve bu cümleler farklı kelimelerle ifade edilse bile aynı anlamı bulabilecektir.

B) Metindeki altı çizili cümlelerin yerine, anlam değişmeyecek şekilde aşağıda verilen seçeneklerden hangileri getirilebilir?

1. Sema, Hz. Mevlânâ zamanında belli bir düzene bağlı kalmadan tasavvufi bir coşku hâlindeyken icra edilirdi.
 - a) Hz. Mevlânâ zamanında düzensiz ve bireysel şekilde yapılan Sema, dinî duyguların yoğunluğuyla gerçekleştirildi.
 - b) Sema, Hz. Mevlana döneminde nizami kurallara bağlanmadan tasavvufun insanda yarattığı coşku ile yapılırdı.
 - c) Tasavvufun verdiği enerjile yapılan Sema, Hz. Mevlânâ döneminde sistematik şekilde yürütülmekteydi.
 - d) Sema, Hz. Mevlânâ zamanında düzenli bir biçimde ve tasavvuf yolunda uygulanmaktaydı.

Alıştırma Örneği-22: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-22

Tüm becerilerde kullanılmış olan bilişsel stratejilerden *kelimeyi bağlam içinde kullanabilme* stratejisine yazma becerisi etkinliklerinde de rastlamak mümkündür. Örnek etkinlikte öğrenciler öncelikle kelimeleri uygun kelimelerle eşleştirerek doğru tamlama ya da fiil grubu oluşturmalı, daha sonra bu kelimeleri bağlam içinde anlamlarını koruyacak biçimde kullanabilmelidir (Alıştırma Örneği-23).

☰YAZMA

A) Aşağıdaki kelimeleri uygun şekilde eşleştirip cümlede kullanınız.

(.....) Kan
(.....) genetik
(.....) umut
(.....) yapı
(.....) ihracat
(.....) hücre
(.....) satış

1. kapı
2. yap-
3. taş
4. kod
5. pıhtılaşma
6. temsilci
7. çekirdek

Alıştırma Örneği-23: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-23

Yazma becerisini geliştirmede önemli role sahip bir beceri olan doğru ifadeleri kendi cümleleri içinde kullanabilme becerisini geliştirmeye hizmet edecek bir etkinlik olan Alıştırma Örneği-24'teki örnek etkinlik, bilişsel stratejilerden *özetlemeye* örnektir.

☰YAZMA

A) Aşağıdaki metni beş-on cümle hâlinde özetleyiniz. Kendi ifadelerinizi kullanmaya ve kendinize ait cümleler oluşturmaya özen gösteriniz.

Nüfus Yaşlanması

Nüfusun yaşlanması, devletleri endişeye sevk eden önemli bir olgudur. Dinamizmin, canlılığın ve üretkenliğin göstergesi olan genç nüfustan yoksun kalan ve giderek yaşlanan bir nüfusa sahip olan devletler, farklı nüfus planlama tekniklerinden yararlanarak bu durumun önüne geçmeye çalışmaktadır. Ancak alınan bütün önlemlere rağmen nüfus yaşlanması, özellikle gelişmiş ülkeler için ciddi bir problem olmaya devam etmektedir.

Günümüzde dünyanın yaşlanmadan en fazla etkilenen bölgesi Avrupa'dır. Avrupa'da 60 ve üzeri yaş grubundaki insanların toplam nüfus içerisindeki oranı 1998'de %20 iken, bu oranın 2050'de %35'e çıkacağı tahmin edilmektedir. Yani, 2050'de her üç kişiden birisi 60 ve daha yukarı yaş grubunda olacaktır. 1998'de nüfusun %20'sini yaşlı insanların oluşturduğu Güney Avrupa, dünyanın en yaşlı bölgesidir. 2050 yılında bu oranın %39'a çıkması beklenmektedir. Avrupa'da çocuk nüfusun oranı 2000'de %17 iken, 2050'de bu oranın %14'e düşeceği tahmin edilmektedir. Böylece, Avrupa'da her 2.6 yaşlıya 1 çocuk düşmesi beklenmektedir. Yine, ortalama yaşın 2050 yılında 37.5'ten 49.5'e yükselmesi beklenmektedir.

Alıştırma Örneği-24: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-24

Bilişsel stratejilerden *tahmin etme/tümevarımsal çıkarım-tümdengelimsel muhakeme* stratejisi kitaptaki yazma etkinliklerinde başvurulmuş öğrenme stratejilerinden bir diğeridir (Alıştırma Örneği-25). Aşağıda konusunun belirlenmesi istenen paragraflardan yalnızca biri örnek olarak gösterilen etkinlikte, öğrencinin paragrafın tamamını okuması ve bütün verileri değerlendirerek paragrafın konusu hakkında doğru bir çıkarımda bulunması gerekmektedir.

B) Aşağıdaki paragrafların konusunu belirleyiniz.

1. Günlerden bir gün yaşlı bir baba ve oğlu evlerinin bahçesinde oturmaktadır. Gün ışığında parlayan bir dala küçük bir kuş konar. Baba, gazete okuyan oğluna "Bu ne?" der, oğlu isteksiz bir şekilde bakar ve "Serçe!" der. Baba sorusunu tekrar sorar; bu defa oğlu, sinirli bir biçimde "serçe" sözcüğünü heceler. Babanın soruyu üçüncü kez sorması ise oğlunu çileden çıkarır ve babasının ne derdi olduğunu sorar. Baba usulca kalkar ve eve gider. Az sonra elinde bir günlükle döner. Günlüğün bir sayfasını açar ve oğluna verir. Oğlu ne olduğunu anlamadan okumaya başlar. Bu, babanın, oğlu üç yaşındayken tuttuğu bir günlüktür. Oğlu defalarca ona, bir serçeyi göstererek "Bu ne?" diye sormuştur, baba ise hiç usanmadan defalarca onun bir serçe olduğunu söylemiş ve her defasında onu kucaklamıştır. Oğlu, gözyaşları içinde günlüğü bırakıp babasına sanılır.

Konu:.....

Alıştırma Örneği-25: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-25

Kelime bilgisinin yazma becerisini geliştirmedeki önemi her fırsatta vurgulanmaktadır. Bunun için öğrencinin yalnızca kelimenin anlamını bilmesi yeterli değildir. Bu kelimeleri hangi bağlamda kullanabileceği, kelimelerin yazının türüne göre uygun düşüp düşmeyeceği gibi pek çok noktayı da dikkate alması gerekmektedir. Alıştırma Örneği-26'daki etkinlik deyimler üzerine çalışmaya olanak sağlamaktadır. Deyimler sözlük anlamlarından farklı anlamlar kazanan sözcüklerden oluştukları için üzerinde durulması oldukça önemlidir. Bu etkinlik de bilişsel öğrenme stratejilerinden *anahtar sözcükler üzerine çalışma* stratejisini kullanmak ve geliştirmek için uygundur.

A) Aşağıda bazı deyimler ve bu deyimlerle ilgili bazı kelimeler karışık olarak verilmiştir. Deyimleri ve onlarla ilgili olduğunu düşündüğünüz kelimeleri eşleştiriniz.

I. GRUP

A. can atmak	1. uyum sağlamak/alışmak
B. canını dişine takmak	2. tasarruf
C. dili sürçmek	3. çok çalışmak
Ç. sırtını dönmek	4. yanlış söylemek
D. kin beslemek	5. sıkıntısız yaşamak
E. gününü gün etmek	6. çok özlemek
F. burnundan solumak	7. eğlenmek
G. ayak uydurmak	8. öfkelenmek
Ğ. dışından tırnağından artırmak	9. çok istemek
H. burnunda tütmek	10. darılmak
	11. intikam
	12. birikim

Alıştırma Örneği-26: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-26

Bir diğer kelime etkinliği de kelimeleri gruplandırmayı gerektiren aşağıdaki etkinliktir (Alıştırma Örneği-27).

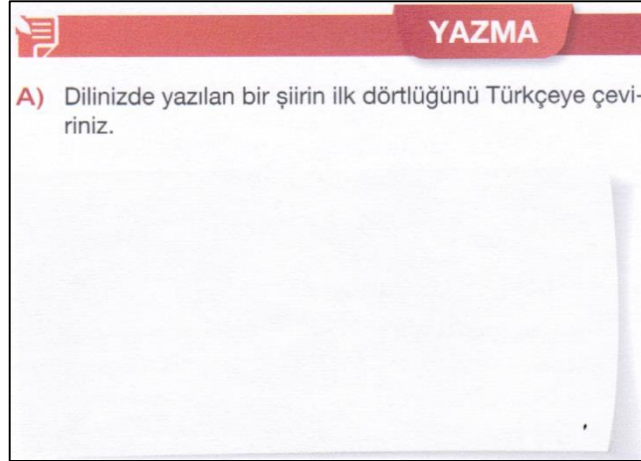
C) Aşağıdaki kutucukta korku, heyecan ve öfke ifade eden deyimler karışık olarak verilmiştir. Bazı deyimler birden çok duyguyu ifade edebilir. Aşağıdaki deyimleri, anlamlarını öğrenerek doğru bir şekilde sınıflandırınız.

ağzı dili tutulmak, ağzı köpürmek, akli başından gitmek, akli çıkmak, ateş püskürmek, ateş saçmak, bağırıp çağırmak, barut kesilmek, baş döndürmek, başına kan çıkmak, burnundan solumak, canı burnunda olmak, dili dolaşmak, dili tutulmak, dilini yutmak, dinden imandan çıkmak, dizlerinin bağı çözülme, etekleri zil çalmak, gazaba gelmek, gözü dönmek, gözleri yuvalarından fırlamak, gözünü kan bürümek, hiddete kapılmak, içi hop etmek, kafası bozulmak, kafasının kantağı atmak, kalbi çarpmak, kanı başına çıkmak, kaşlarını çatmak, küplere binmek, ödünü patlatmak, soluğu kesilmek, suratı bir karış asılmak, tepesi atmak, tüyleri diken diken olmak, ürperti vermek, yüreği çarpmak, yüreği oynamak, zıvanadan çıkmak.

Alıştırma Örneği-27: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-27

Öğrenme stratejilerinden yine bilişsel bir süreç olan *çeviri yapma* stratejisi kitaptaki yazma etkinliklerinde bir defa kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-28). Öğrencilerden kendi dillerinde bildikleri bir şiirin ilk dördlüğünü Türkçeye çevirmeleri istenmektedir.

Alıştırma Örneği-28: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-28

Kitaptaki yazma etkinliklerinde 3 defa kullanılmış olan *sentez yapma* stratejisi, öğrencilerin analiz basamağının bir adım ötesine geçip kendi ürünlerini ortaya koymalarını sağlayan beceriyi kazanmalarına imkan sağlamaktadır (Alıştırma Örneği-29).

A) Aşağıdaki fotoğraftan yola çıkıp olay, mekân, zaman ve kişiler gibi unsurları da göz önünde bulundurarak bir hikâye yazmayı deneyiniz.

Alıştırma Örneği-29: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-29

2.1.1.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Okuma becerisi gibi “alımlayıcı” bir beceri olan dinleme becerisi etkinliklerinde de *anlam çıkarma* stratejisinin en fazla kullanılan stratejilerden olduğu görülmüştür. Bu sonuç, bilgileri kabul edip algılamaya dayalı okuma ve dinleme becerileri için beklenmedik bir sonuç değildir. Zira anlam çıkarma stratejisi de okuduğu ya da dinlediğinden doğru anlamlar çıkarmayı gerektirir.

Dinleme becerisi etkinliklerindeki *anlam çıkarma* stratejisine bir örnek aşağıda verilmiştir (Alıştırma Örneği-30). Öğrenci bu etkinliği tamamlayabilmek için verilen soruları dinlediği metne göre cevaplamalıdır. Anlam çıkarma stratejisini etkin biçimde kullanabilen bir dil öğrencisi okuduğu ya da dinlediği metinle ilgili soruları cevaplayabilmek için notlar alabilmeli ve duyduğunu doğru şekilde yazabilmelidir.

A) Metni dinleyiniz. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz metne göre cevaplayınız.

1. Kız Kulesi tarihin farklı dönemlerinde hangi amaçlarla kullanılmıştır?
.....
2. Kız Kulesi neyin simgesi olarak görülür?
.....
3. Yılan, denizin ortasındaki bu kuleye nasıl gitmiştir?
.....
4. Kral, kızı öldükten sonra ne yapar?
.....

Alıştırma Örneği-30: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-30

Kitaptaki dinleme metinleri için kullanılan başka bir strateji türü de *görselleştirme* stratejisidir (Alıştırma Örneği-31). Makyaj ürünleriyle ilgili dinlenen metinden yola çıkarak verilen tabloyu doldurmayı gerektiren etkinlikte mevcut metnin somutlaştırılarak görselleştirildiği görülmektedir. Bu strateji, öğrencilerin soyut bilgileri somutlaştırmalarını desteklemektedir.

B) Dinleme metnine göre aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Dönemlere göre makyaj	Makyaj ürünleriyle ilgili bilgi
Eski Mısır Dönem
İngiltere'de Elizabeth Dönemi
Günümüz

Alıştırma Örneği-31: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-31

Tümevarımsal çıkarım yetisinin ileri bilişsel süreçlere hizmet ettiği göz önünde bulundurulursa dinleme becerisi için bu stratejinin geliştirilmesi oldukça önemlidir. Kitaptaki dinleme etkinliklerinde 2 defa kullanılmış olan *tümevarımsal çıkarım* stratejisi, etkinliklerden birinde Alıştırma Örneği-32'de olduğu gibi karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci metnin tamamını dinleyip daha sonra bu metnin konusunun ne olduğunu söylemelidir. Bu örnekte parçalardan bütüne doğru bir gidiş söz konudur.

 DİNLEME

A) Radyodaki haberi dinleyiniz ve haberin hangi konuyla ilgili olduğunu söyleyiniz.

Alıştırma Örneği-32: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-32

Dinleme becerisi etkinliklerinden bazıları da, duyduğundan anlam çıkarma ya da genel bir fikir edinme şeklinde değil de duyduğu kelimeleri birebir not etme veya yazma şeklinde karşımıza çıkmaktadır. *Duyduğunu söyleyebilme/yazabilme* başlığı altında kategorize edilen bu stratejiye kitaptaki dinleme etkinliklerinde aşağıdaki gibi başvurulmuştur (Alıştırma Örneği-33).

B) Aşağıdaki cümlelerde yer alan boşlukları dinlediğiniz metinlere göre tamamlayınız.

1. Metin:

a) Söz gelimi, düzenli aralıklarla kan bağışlamak, kemik
..... önler.

b) Kandaki yüksek düşer.

c) Kan bağıışı ihtimalini azaltır.

Alıştırma Örneği-33: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-33

Okuma ve yazma becerilerindeki etkinliklerde de az da olsa kullanılan *anahtar sözcükler üzerine çalışma* stratejisi dinleme etkinliklerinde 1 defa kullanılmıştır. Öncesinde dinleyerek boşluklarını doldurduğu metindeki anahtar sözcükler üzerine konuşması beklenen öğrencinin bu etkinliği yapabilmesi için bu sözcüklerin anlamı ve kullanımını biliyor olması gerekmektedir (Alıştırma Örneği-34).

a) Metni dinleyiniz. Aşağıdaki cümleleri dinlediğiniz metne göre tamamlayınız.

1. Yok, yok benim eşim özel

2. bir yaşamı
görev olmalı.

3. Ama yirmi yılım geçti, eşimin bir ..
..... çözemedim.

4. İş yapmadığınızda evinizde ne tür
..... olacağını ona
..... ve asla gibi davranmayın.

b) Metni tamamladığınız sözcükler hakkında konuşunuz.

Alıştırma Örneği-34: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-34

Farklı strateji türlerinden *açıklama/doğrulama* stratejisinin dinleme becerisi için en fazla başvurulan stratejilerden biri olduğu görülmektedir. Bu strateji de yine bilişsel stratejilerdendir. Aşağıdaki örnekte dinlediği metinle ilgili açıklamalar yapması beklenen öğrenci, bu stratejiyi etkin biçimde kullanılmalıdır (Alıştırma Örneği-35).

 DİNLEME

A) Metni dinleyiniz. Dinlediğiniz tiyatrodaki neler oluyor? Kısaça anlatınız.

Alıştırma Örneği-35: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-35

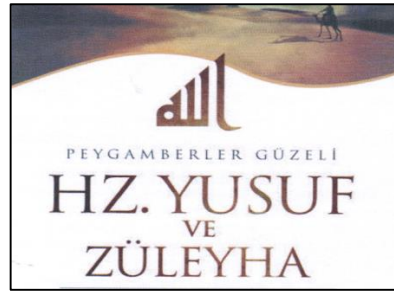
Yalnızca bir dinleme etkinliğinde karşımıza çıkan *birlikte çalışma* stratejisi dinleme etkinlikleri için bilişsel stratejilerin dışında kullanılan tek stratejidir. Dinledikleri parçanın konusu olan kahve falı ile ilgili düşüncelerini arkadaşlarıyla paylaşması istenen öğrenciler dinlediklerinden yola çıkarak birlikte çalışmalıdır (Alıştırma Örneği-36).

C) Kahve falına inanır mısınız? Sınıfta tartışınız.

Alıştırma Örneği-36: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-36

Son olarak dinleme etkinliklerinde kullanılmış farklı bir strateji olan *sebep gösterme* stratejisi Alıştırma Örneği-37’de gösterilmiştir. Bu etkinlikte hem açıklama/doğrulama stratejisini hem de sebep gösterme stratejisini kullanması gereken öğrenci, dinleme etkinliğinden sonra düşüncelerinin değişip değişmediğini sebep göstererek açıklamalıdır.

B) Hikâyeyi dinledikten sonra rüyalar hakkındaki düşüncelerinizde bir değişiklik oldu mu? Sebepleriyle anlatınız.

Alıştırma Örneği-37: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-37

2.1.2. Türlerine Göre Kitaptaki Strateji Kullanım Sıklıkları, Oranları ve Bu Oranların Doğurguları

Bir önceki başlıkta Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesindeki öğrenme stratejilerinden örnekler verilmiştir. Kullanılan her farklı strateji için bir örnek görselleştirilmiştir. Bu bölümde de kullanılan stratejilerin kullanım sıklıkları, oranları ve farklı beceri türlerine göre dağılımları gibi sayısal veriler paylaşılacaktır.

Ders kitabındaki etkinlikler anlama, konuşma, yazma ve dinleme başlıkları altında sıralanmış ve her konu için bu şekilde düzenlenmiştir. Kitaptaki etkinlikler Tablo-8’de verilmiş olan öğrenme stratejileri listesine göre değerlendirilmiş ve her beceri için elde edilen bulgular bu tabloda verilmiştir (Tablo-8).

<i>Stratejiler</i>	Okuma	Konuşma	Yazma	Dinleme
Bilişsel Stratejiler				
• Açıklama/ Doğrulama	1	14	16	6
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	1	2	3	2
• Pratik Yapma	-	-	-	-
• Ezberleme	-	1	-	-
• İzleme	-	-	-	-
• Tekrar Etme	-	-	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	-	8	1	-
• Çeviri Yapma	-	-	1	-
• Gruplandırma	-	-	1	-
• Not Alma	-	-	-	-

• Sonuç Çıkarma	-	-	-	-
• Görselleştirme	1	-	-	1
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-	-	8
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	2	-	3	1
• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	-	1	4	-
• İlişkilendirme	-	-	-	-
• Aktarma	-	-	-	-
• Anlam Çıkarma	20	3	1	16
• Sebep Gösterme	-	3	-	1
• Analiz Yapma	2	-	-	-
• Özet Çıkarma	-	2	4	-
• Sentez Yapma	-	-	3	-
• Taslak Çıkarma	-	-	-	-
• Yeniden Düzenleme	-	1	15	-
Üst Bilişsel Stratejiler				
• Planlama	-	-	-	-
• Öncelik Verme	-	-	-	-
• Amaç Belirleme	-	-	-	-
• İhtiyaç Belirleme	-	-	-	-
• Kaynaklara Ulaşma	-	-	-	-
• Kaynakları Organize Etme	-	-	-	-
• Program Yapma	-	-	-	-
• Seçme ve Kullanma	-	-	-	-
• İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-	-	-

• Dikkati Yönlendirme	-	-	-	-
• Seçici Dikkat	-	-	-	-
• Konuşmayı Erteleme	-	-	-	-
• Kendi Kendini Yönetme	-	-	-	-
• Kendi Kendini Gözleme	-	-	-	-
• Kendi Kendini Değerlendirme	-	-	-	-
• Stratejileri Değerlendirme	-	-	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler				
• Bağlantı Kurma	-	-	-	-
• Sesleri Kullanma	-	-	-	-
• Görselleri Kullanma	-	-	-	-
• Ses ve Görselleri Kullanma	-	-	-	-
• Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-	-	-
• Mekanik Materyaller Kullanma	-	-	-	-
Toplumsal Stratejiler				
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	-	13	-	1
• Açıklama İsteme	-	-	-	-
• Duygularını Kontrol Edebilme	-	-	-	-
• Soru Sorma	-	-	-	-
• Yardım İsteme	-	-	-	-

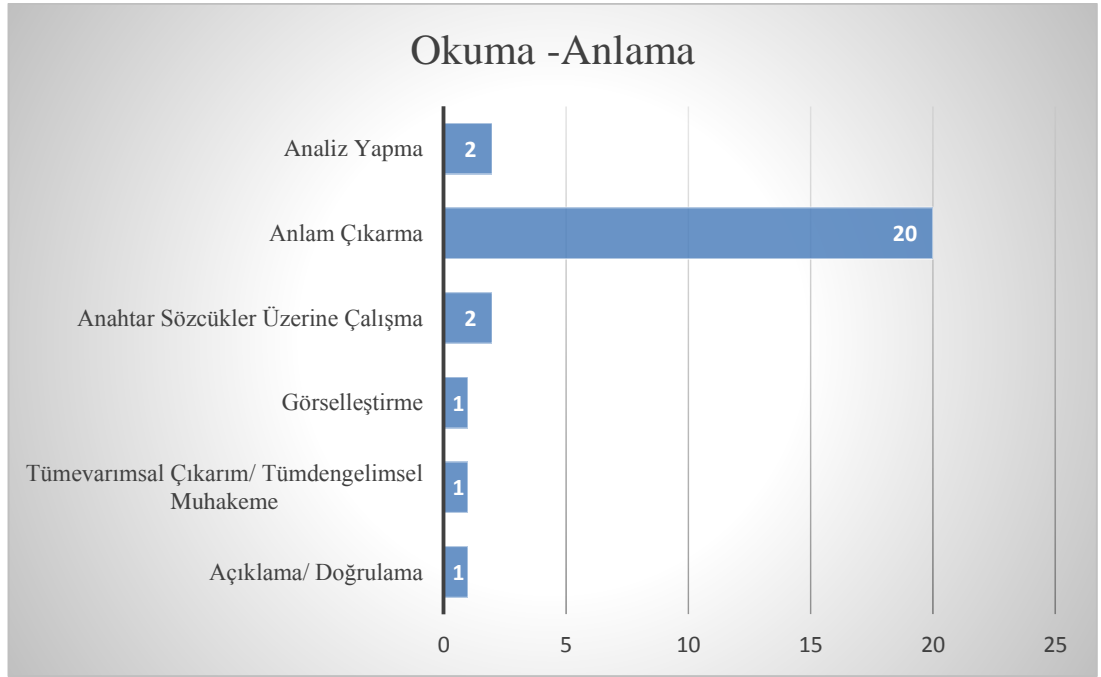
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	-	-	-
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	-	2	-	-
Duyuşsal Stratejiler				
• Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-	-	-
• Duyguları Hakkında Konuşma	-	-	-	-
• Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-	-	-
• Derin Nefes Alma	-	-	-	-
• Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-	-	-
Telafi Stratejileri				
• Tahmin Etme	-	1	-	-
• Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-	-	-
• Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-	-	-
• Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-	-	-
• Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-	-	-

Tablo-8: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Stratejilerin Dört Dil Becerisine Göre Kullanım Sıklıkları

2.1.2.1. Okuma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Bir üst başlıktaki Tablo-8’de de görüldüğü gibi, anlama yani okuma becerisinde en fazla kullanılan strateji, bilişsel stratejilerden *anlam çıkarma* stratejisidir. Bu dağılım okuma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Okuduğunu anlama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında yine bilişsel stratejilerden olan açıklama/ doğrulama, tümevarımsal çıkarım/ tümdengelimsel muhakeme ve

görselleştirme stratejileri 1 defa; anahtar sözcükler üzerine çalışma ve analiz yapma stratejileri de 2 defa kullanılmıştır. Okuma etkinliklerinde kullanılması hedeflenen stratejiler bilişsel stratejilerin ötesine geçmemektedir. Okuma becerisi için hazırlanan alıştırmalar üstbilişsel, bellekle ilgili, toplumsal, duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir (Grafik-1).

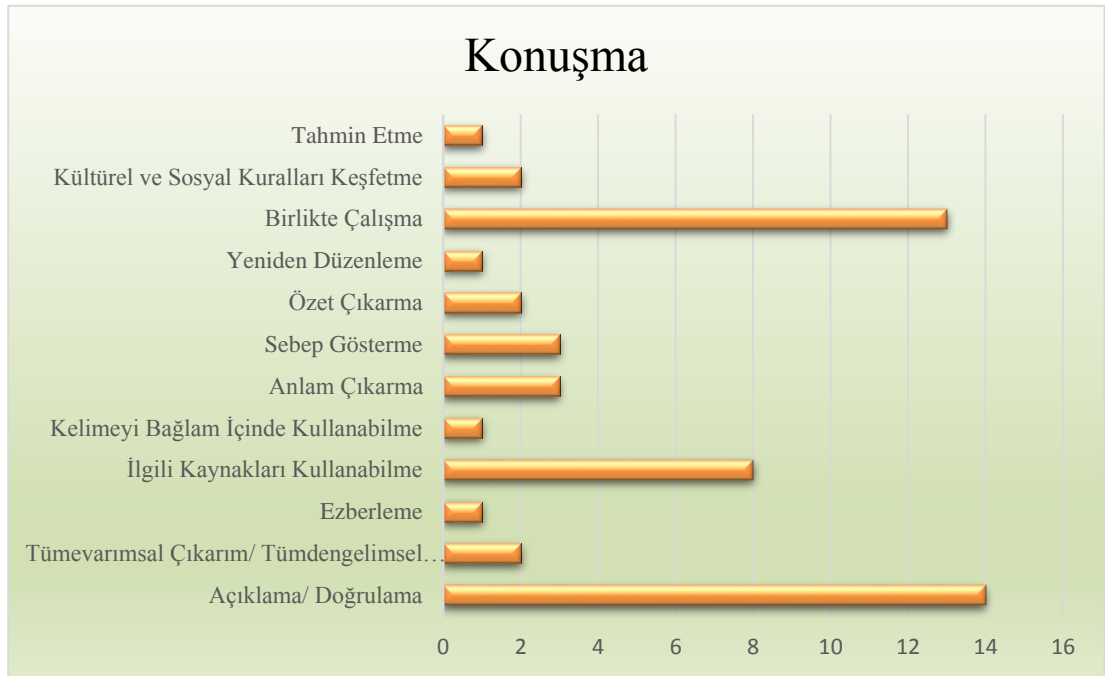

Grafik-1: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Okuma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Okuma Becerisi

2.1.2.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Konuşma becerisinde en fazla kullanılan strateji, bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu dağılım da konuşma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Konuşma becerisi için açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında yine bilişsel stratejilerden olan ezberleme stratejisi, kelimeyi bağlam içinde kullanabilme ve yeniden düzenleme stratejileri ile telafi stratejilerinden tahmin etme 1 defa; bilişsel stratejilerden tümevarımsal çıkarım/ tümdengelimsel muhakeme ve özet çıkarma ile toplumsal stratejilerden kültürel ve sosyal kuralları keşfetme 2 defa;

bilişsel stratejilerden anlam çıkarma ve sebep gösterme stratejileri 3 defa; yine bilişsel stratejilerden olan ilgili kaynakları kullanabilme stratejisi 8 defa; toplumsal stratejilerden birlikte çalışma stratejisi 13 defa kullanılmıştır (Grafik-2). Birlikte çalışma stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra konuşma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması da konuşma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira konuşma becerisini geliştirmek için ikili ya da grup içinde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

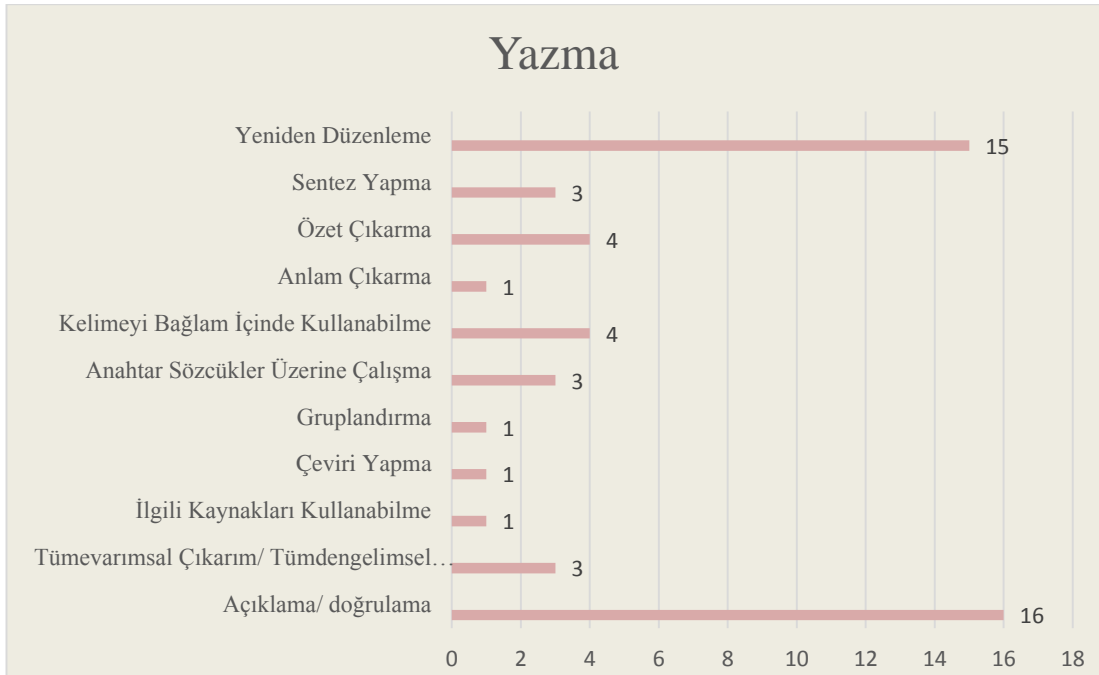

Grafik-2: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Konuşma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Konuşma Becerisi

2.1.2.3. Yazma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Yazma becerisinde de, konuşma becerisinde olduğu gibi, en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu sonuç konuşma becerisi gibi üretimsel bir beceri olan yazma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında bilişsel stratejilerden ilgili

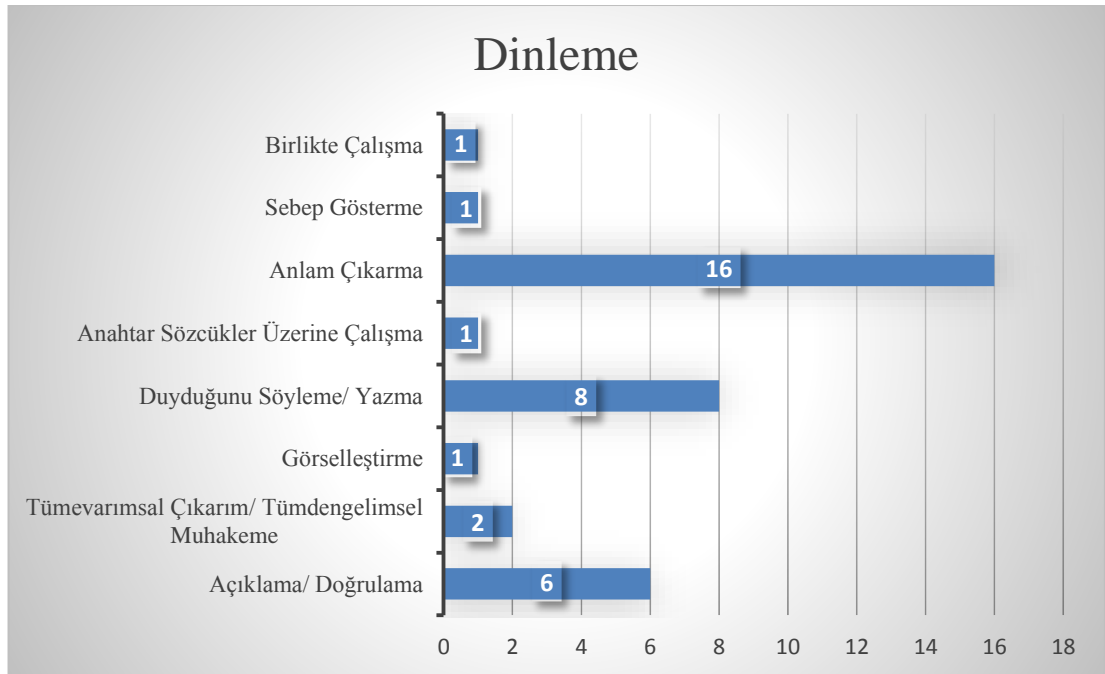
kaynakları kullanabilme, çeviri yapma, gruplandırma ve anlam çıkarma stratejileri 1 defa; tümevarımsal çıkarım/ tümdengelimsel muhakeme, anahtar sözcükler üzerine çalışma ve sentez yapma stratejileri 3 defa; kelimeyi bağlam içinde kullanabilme ve özet çıkarma stratejileri 4 defa; yeniden düzenleme stratejisi ise 15 defa kullanılmıştır. Yazma etkinliklerinde kullanılması hedeflenen stratejiler bilişsel stratejilerin ötesine geçmemektedir. Yazma becerisi için hazırlanan alıştırmalar üstbilişsel, bellekle ilgili, toplumsal, duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir (Grafik-3). Yeniden düzenleme stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra yazma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması yazma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira yazma becerisini geliştirmek için öğrencinin yazdıklarını düzenleyebilme becerisini geliştirmesi gerekmektedir.

Grafik-3: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Yazma Becerisi

2.1.2.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Dinleme becerisinde en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *anlam çıkarma* stratejisidir. Bu dağılım dinleme becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Dinlediğini anlama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında yine bilişsel stratejilerden olan görselleştirme, anahtar sözcükler üzerine çalışma, sebep gösterme ile toplumsal stratejilerden birlikte çalışma stratejileri 1 defa; tümevarımsal çıkarım/ tümdengelimsel muhakeme stratejisi 2 defa; açıklama/ doğrulama stratejisi 6 defa; duyduğunu söyleyebilme/yazabilme stratejisi ise 8 defa kullanılmıştır. Dinleme etkinliklerinde kullanılması hedeflenen stratejiler bilişsel stratejilerin ötesine geçmemektedir. Yalnızca 1 defa toplumsal stratejilerden birlikte çalışma stratejisi kullanılmıştır. Dinleme becerisi için hazırlanan alıştırmalar üstbilişsel, bellekle ilgili, duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir (Grafik-4).

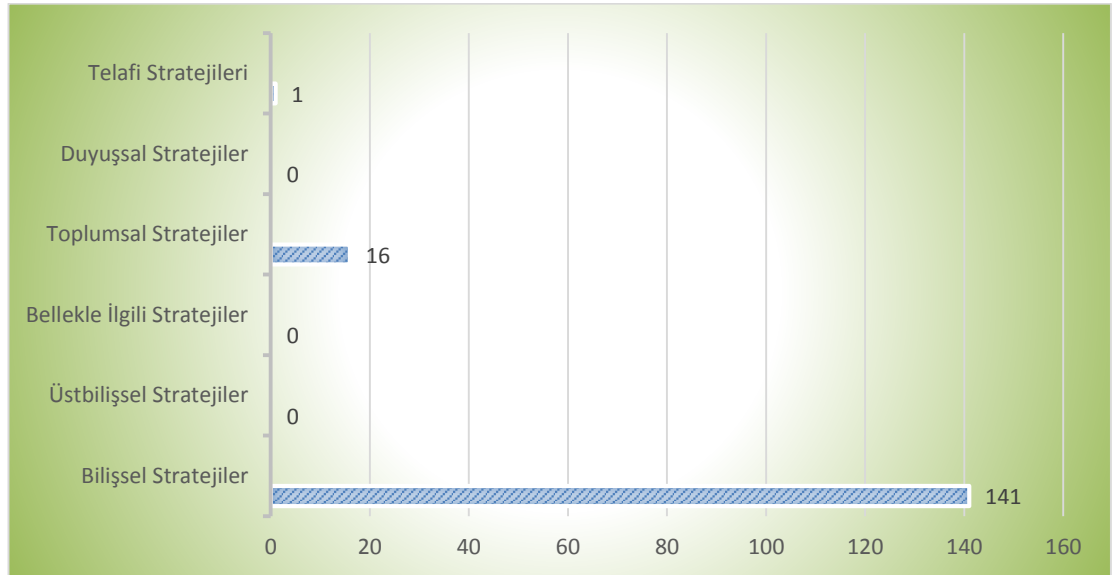

Grafik-4: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Dinleme Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Dinleme Becerisi

2.2. Ders Kitabının Strateji Kullanımındaki Genel Tutumu ve Kullanılan Stratejilerin Genel Dağılımı

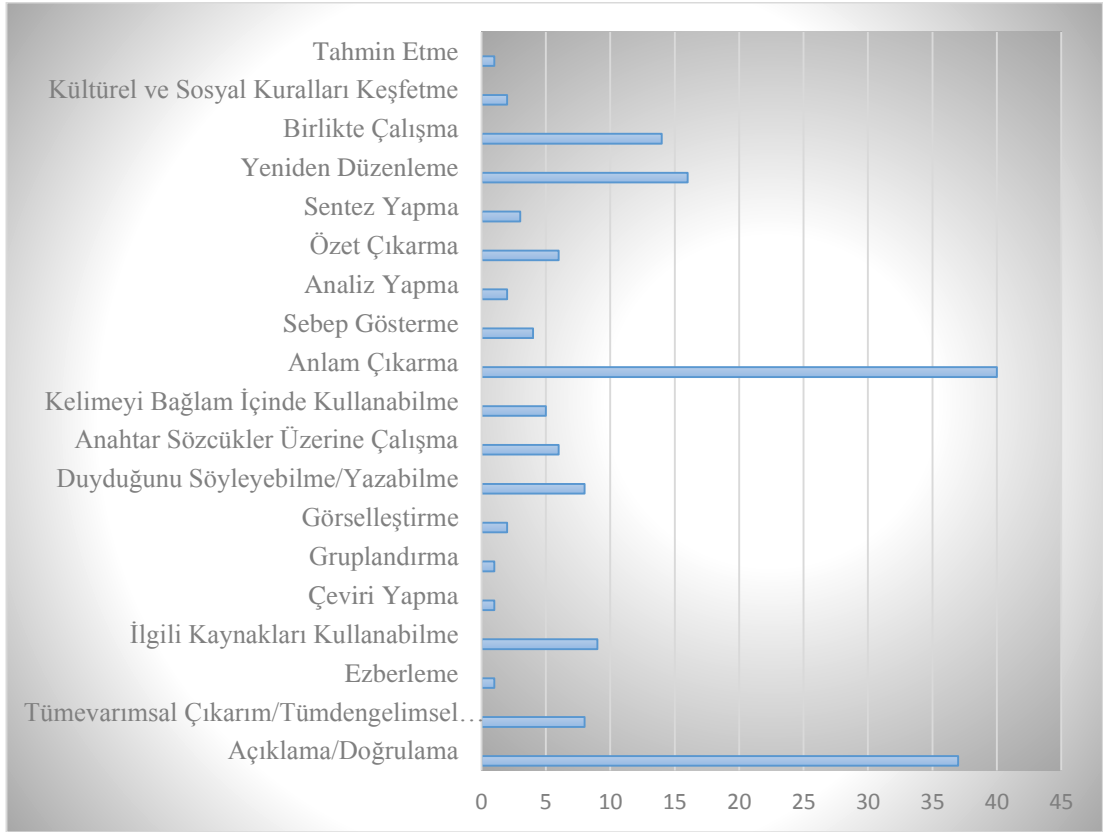
Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesindeki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde öğrenme stratejilerinin açık bir şekilde verilmediği tespit edilmiştir. Herhangi bir yöntemle verilmiş strateji ipucu ya da strateji çalışması bulunmamaktadır.

Bir önceki bölümde de belirtildiği gibi 4 dil becerisinde de en fazla kullanılan strateji türü bilişsel stratejilerdir. Okuma ve yazma becerilerinde bilişsel stratejiler dışında öğrencilerin kullanabileceği ya da geliştirebileceği başka bir strateji türü kullanılmamıştır. Konuşma ve dinleme becerilerinde ise bilişsel stratejiler dışındaki strateji türleri kısıtlı oranda kullanılmıştır. Kitaptaki strateji uygulamalarının genel dağılımını Grafik-5'te incelemek mümkündür.

Grafik-5: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Ana Başlıkları)

Kitabın genelindeki öğrenme stratejilerinin uygulama oranları öğrenme stratejilerinin alt başlıkları ile incelendiğinde daha detaylı bir sonuç ortaya çıkmaktadır (Grafik-6).

Grafik-6: Gazi TÖMER Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Alt Başlıkları)

Grafik-6’da görüldüğü gibi Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesinde dört dil becerisi bağlamında en fazla uygulama alanı bulunan öğrenme stratejileri *anlam çıkarma* ve *açıklama/doğrulama* stratejileridir. Bu iki strateji de bilişsel stratejilerdir.

Kitaptaki etkinliklerin öğrenme stratejileri temelinde tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Çalışmanın bulgularına göre belirli türdeki etkinlikler belirli öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır fakat bu stratejiler bilişsel alanın ötesine çoğu zaman geçmemektedir.

Kitabın etkinlikleri üstbilişsel, yani öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmelerini sağlayacak stratejilerin kullanımını desteklememektedir. Kitapta bilişsel stratejilerin yer almasına rağmen bellekle ilgili hiçbir stratejinin bulunmaması dikkat çekmektedir. Dil öğrencisinin dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve

düşüncelerinin farkına varmasına ve bunları olumlu yönde geliştirmesine olanak sağlayacak duyuşsal stratejilere de kitapta yer verilmemiştir. Son olarak öğrencilerin dili öğrenme ve kullanma sürecinde anlamadıkları, bilmedikleri veya henüz öğrenmedikleri bir kelime, ifade ya da dilbilgisi kullanımıyla başa çıkabilmek için geliştirmesi gereken telafi stratejileri de kitapta yalnızca bir defa kullanılmıştır. Bu kullanım Alıştırma Örneği-18'de gösterildiği gibi dolaylı olarak kullanılabilcek bir şekilde verilmiştir.

3. M.E.B. HAZIRLIK SINIFLARI İÇİN (ANA DİL) TÜRKÇE DERS KİTABINDA ÖĞRENME STRATEJİLERİNİN KULLANIMI

Çalışmanın 2. bölümünde Türkiye genelindeki devlet üniversitelerinin yabancılar için Türkçe hazırlık sınıflarında en yaygın olarak okutulan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı olan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe serisinden C1 seviyesindeki kitap, öğrenme stratejileri bağlamında değerlendirilmiştir. Bu bölümde de Türkiye’de hazırlık sınıflarının zorunlu olduğu liselerde anadil Türkçe konuşucuları için kullanılan Türkçe ders kitabı, öğrenme stratejileri bağlamında değerlendirilecektir. Karşılaştırmalı çalışma için bu ders kitabının seçilmesinin birinci nedeni bu iki ders kitabının seviyelerinin denk düşmesidir çünkü M.E.B. Ortaöğretim Ders Kitabı da C1-C2 seviyesindedir. İkinci neden ise hazırlık sınıfında okuyan yabancı uyruklu öğrenciler ile hazırlık sınıfında okuyan Türk öğrencilerden her iki grubun da eğitim alacakları bölüme başlamadan önceki hazırlık sürecinde olmalarıdır. Bu iki benzer durumun yanı sıra incelenen iki ders kitabının hedef aldığı gruplardan birinin yabancı, diğerinin ise Türk öğrencilerden oluşması da çalışmadaki karşılaştırmanın farklılık unsurunu oluşturmaktadır.

M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı, toplam 24 alt başlık ile 4 temel üniteyi kapsamaktadır. Her başlık için 1 adet okuma parçası ve bu okuma parçası ile ilgili *okuma-anlama*, *konuşma* ve *yazma* etkinlikleri mevcuttur. Ders kitabında dinleme etkinliklerine hiç yer verilmemiştir. Bunun sebebi de hedeflenen öğrenci grubunun ana dil konuşucularından oluşması olabilir.

M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabının öğrenme stratejilerinin hangilerinden faydalandığı ve hangilerine uygulama alanı ayırdığı sorgulanmış ve bu soruların yanıtları doğrultusunda birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Bu ders kitabında da, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabında olduğu gibi, ağırlıklı olarak kullanılan stratejilerin bilişsel stratejiler olduğu kitaba genel bir bakışla anlaşılmaktadır. Dili öğrenme ve kullanma sürecini doğrudan etkileyen ve dil görevlerini gerçekleştirebilmek için gerekli olan bilişsel süreçleri yönlendiren bu stratejiler, genel olarak okuduğunu anlama, bir konu hakkında düşüncelerini ifade

etme ve ilgili kaynakları kullanma üzerinden öğrenci bilişsel stratejileri kullanmaya yönlendirilmiş ve bu alıştırma türleri kitabın tamamına belirli bir düzen ile yerleştirilmiştir. Strateji kullanımı açık bir şekilde değil, öğrencilerden yapmaları beklenen alıştırmalar yoluyla örtük bir şekilde verilmiştir. Bu da Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabındaki strateji öğretimi yaklaşımı ile paralellik göstermektedir.

3.1. Ders Kitabındaki Öğrenme Stratejilerinin Örnek, Oran ve Frekansları

Bu bölümde incelenen ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin nasıl uygulandığı, her bir strateji türüne bir örnek teşkil edecek şekilde örneklerle sunulacak, bunların kullanım sıklıkları ve oranları belirlenecek ve bu sonuçlar doğrultusunda ulaşılabilecek yargılar tartışılacaktır. Birinci başlıkta kitaptaki her dil becerisi için tespit edilmiş farklı öğrenme stratejilerinin kullanım örnekleri yer alacak; ikinci kısımda ise sayısal veriler üzerine bir çalışma yapıp sonuçlar tablo ve grafik biçiminde sunulacaktır.

3.1.1. Öğrenme Stratejilerinin Kitaptaki Uygulama Örnekleri

Bu bölümde M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabının etkinliklerinde kullanılan öğrenme stratejilerinin uygulama örnekleri dört dil becerisi bağlamında sunulacaktır.

3.1.1.1. Okuma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

İlk olarak okuma-anlama başlığı altında yer alan etkinliklerdeki strateji kullanımı incelenmiş ve bu etkinliklerde en fazla kullanılan öğrenme stratejisinin *açıklama/ doğrulama* olduğu görülmüştür. Öğrenciden düşüncelerini aktarmaları istenen bu tür etkinlikleri için bir örnek Alıştırma Örneği-38'de sunulmuştur.

1. Dil olmasaydı insanlar birikimlerini gelecek kuşaklara nasıl aktarırdı?
2. İnsanların iletişimiyle diğer canlıların iletişimleri aynı mıdır? Görüşlerinizi açıklayınız.
3. Dilini bilmediğiniz bir ülkede yaşadığınızı hayal ediniz. Karşılaşabileceğiniz zorluklar neler olabilir?
4. İşitme engellilerin iletişimiyle ilgili bilgi toplayınız. Bunları sınıfta arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alıştırma Örneği-38: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-1

Tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelsel muhakeme stratejisini geliştirecek alıştırmalara kitapta az da olsa yer verilmiştir. Bu etkinliklerden öğrencilerin tümevarımsal çıkarım yapmaları gereken ana düşünce bulma etkinliği bu strateji için iyi bir örnek teşkil etmektedir (Alıştırma Örneği-39).

3. Okuduğunuz metnin ana düşüncesini belirtiniz.

Alıştırma Örneği-39: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-2

Öğrencinin okulda geçirdiği zamanın dışında da akademik becerilerini geliştirmesini sağlayacak *ilgili kaynakları kullanabilme* stratejisinin, kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde yer aldığı görülmüştür (Alıştırma Örneği-40).

- Yapma diller hakkında araştırma yapınız. (3. etkinlik içindir.)
- Dilin ortaya çıkışı ile ilgili teorileri araştırınız. (9. etkinlik içindir.)

Alıştırma Örneği-40: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-3

Karışık olarak verilen bilgileri belli başlıklar altında sıralayabilme becerisini geliştiren *gruplandırma* stratejisi kitaptaki okuma etkinliklerinde birkaç defa kullanılmıştır. Okuma metninde özellikleri verilmiş olan dört eserdeki sosyal, siyasi ve kültürel unsurların gruplandırılmasına dayalı aşağıdaki etkinlik bunlardan biridir (Alıştırma Örneği-41).

Bulduğum özellikler	Orhon Yazıtları (Göktürk Abideleri)	Şaman Kendi Oğlunu Kurtarıyor	Gazel	İstanbul
Sosyal				
Siyasi				
Kültürel				

Alıştırma Örneği-41: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-4

Gruplandırma gibi kitapta az da olsa başvurulmuş öğrenme stratejilerinden bir diğeri de *görselleştirme* stratejisidir. Yazılı olarak verilen bilgilerin bir görsel yardımıyla ifade edilmesini gerektiren bu etkinlikte öğrenciden Nasreddin Hoca fıkralarının anlatıldığı bölgenin haritada görselleştirmesi beklenmektedir (Alıştırma Örneği-42).

1. Metne göre Nasreddin Hoca fıkralarının anlatıldığı coğrafyanın sınırlarını belirleyip harita üzerinde gösteriniz.

Alıştırma Örneği-42: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-5

Kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde açıklama/doğrulama stratejisinden sonra en fazla başvurulan öğrenme stratejisi olan *anahtar sözcükler üzerine çalışma* stratejisi Alıştırma Örneği-43'te örneklendirilmiştir.

2. Etkinlik

“Türk Balkan Memleketlerinde Nasreddin Hoca” metninden alınan aşağıdaki bölümde anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime gruplarının karşılıklarını sözlükten bulup aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

“Yani Selçuklu Sultanı Alaaddin ile çağdaştır. Ayrıca Akşehir’de bulunan mezarının üzerindeki kitabede 386 rakamı tersinden okunduğunda, 683 yılını göstermekte ve bu da miladi 1281 tarihine tekabül etmektedir ki, Hoca da bu tarihte vefat etmiştir... Türk dünyasındaki Nasreddin Hoca telakkisi ve fıkraları işte bu XIII. yüzyılda Anadolu’da yaşamış Nasreddin Hoca tipinin mihrinde gelişmiştir.”

Alıştırma Örneği-43: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-6

Okuma becerisi etkinliklerinde yer alması kaçınılmaz olan *anlam çıkarma* stratejisi de kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde yer almaktadır. Öğrenciden okuduğu metinden doğru bir anlam çıkarması beklenen bu strateji kullanımı Alıştırma Örneği-44’te örneklendirilmiştir.

1. Atatürk Kırşehir’de gençlere hitap ederken Türk milletinin nasıl bir bilinçlenme süreci geçirdiğinden söz etmektedir?
2. Birinci metne göre milletimize zarar vermeye çalışan yabancılar, milletimiz için neler düşünüyorlar?
3. Atatürk, Nutuk’tan alınan parçada Sakarya Meydan Savaşı’nı nasıl özetlemektedir?
4. Yurttaşlık Bilgileri’nden alınan bölümde Türk milleti nasıl tanımlanmaktadır?

Alıştırma Örneği-44: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-7

Öğrencinin olay veya olguların sebeplerini açıklayabilme becerisini geliştiren *sebeplere gösterme* stratejisinin kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde kullanıldığı görülmüştür. Buna bir örnek teşkil etmesi için ders kitabının 135. sayfasındaki sorular Alıştırma Örneği-45’te verilmiştir.

4. Televizyondaki edebiyat programlarının her geçen gün artmasının sebebi ne olabilir?
5. Bir romanı okumakla o romanın filmini izlemek sizde aynı etkiyi yaratır mı? Niçin?
6. Günümüzde yayınlanan roman, hikâye, şiir gibi edebiyat ürünlerini takip etmek gerekir mi? Niçin?

Alıştırma Örneği-45: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-8

Temel bilişsel becerilerin bir adım ötesindeki analiz ve sentez basamaklarından biri olan *analiz* stratejisi kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde genel olarak iki veya daha fazla metin arasındaki benzerlikleri ve/veya farklılıkları bulmaya yönelik çalışmaları içermektedir (Alıştırma Örneği-46).

3. Etkinlik

Okuduğunuz metinlerden hareketle, metinlerde bulduğunuz özellikleri, örnekte görüldüğü gibi tabloda işaretleyiniz.

Özellikler	Keloğlan Sendromu	Alpler	İlk Türkçe Oyun Denemeleri
Sıfatlar çok kullanılmıştır.			
Söz tekrarları vardır.	X		
Benzetme ögesi çok kullanılmıştır.			
Yüklemler eylem kökenlidir.			
İfadeler kesindir.			
İfadeler yoruma açıktır.			
Ünlemler kullanılmıştır.			
Konunun anlatımı hazırlık yapmayı gerektirir.			

Alıştırma Örneği-46: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-9

Okuma becerisinin geliştirilmesinde önemli bir yere sahip olan *özetleme* stratejisine kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde dört defa yer verilmiştir. Öğrencinin verilen metni kendi sözcükleriyle ifade etmesini gerektiren bu strateji için örnek verilen etkinlik Alıştırma Örneği-47’de gösterilmiştir.

1. Metinden hareketle Şeker Ahmet Paşa’nın hayatını özetleyiniz.

Alıştırma Örneği-47: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-10

Daha çok yazma becerisini geliştirmek için kullanılabilir bir strateji olan *yeniden düzenleme* stratejisi kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde de kullanılmıştır. Fakat okuma başlığı altında verilmesine rağmen bu etkinliklerin yazma becerisini geliştirdiği görülmektedir (Alıştırma Örneği- 48).

2. Etkinlik

I. metinden alınmış bölümde ifade edilen fikirleri kendi kelimelerinizle aşağıda boş bırakılan yere yeniden yazınız.

Dil olmadan, bilinç de yoktur. Varsa bile, bu varlık, tek bir öznenin içinde tutsak kalan, soyut bir psikolojik olgudan öteye gitmeyen dağınıklıktır. Dil, bütün bir insanlık kültürünün depolandığı bir araç değil, kültürün kendisidir çünkü, hiçbir düşünce, hiçbir duyarlılık, dile dönüşmeden var olamaz. Dil, insanlığın kendini gerçekleştirdiği en önemli işaret sistemidir. Dil, insanlığın kendisidir.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Alıştırma Örneği-48: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-11

Kendi kendini değerlendirme stratejisi, temelinde öğrenenin kendi öğrenme sürecini yönettiği üst bilişsel stratejilerden biridir ve öğrencinin kendi gelişimini gözlemlediği bir süreçtir. Okuma-anlama metinlerinde pek çok kez başvurulduğu görülen bu strateji etkinliği; öğrencinin arkadaşını, arkadaşının da öğrenciyi değerlendirdiği bir etkinlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Alıştırma Örneği-49).

1. Etkinlik

Metni okuyan arkadaşınızı kitabınızın 190. sayfasındaki **Ek 1** formuna göre değerlendiriniz.

Alıştırma Örneği-49: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-12

İki veya daha fazla kişinin bir arada çalışmasını gerektiren *birlikte çalışma* stratejisinin kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde genel olarak grup içi tartışmalar şeklinde yer aldığı görülmüştür (Alıştırma Örneği-50).

1. Farklı milletlere mensup insanların, benzer olaylar karşısındaki tepkileri aynı mıdır? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla tartışınız.

Alıştırma Örneği-50: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-13

Kitabın hedef kitlesi yabancı öğrenciler olmadığından yabancı dil olarak Türkçe öğrenme sürecindeki kadar önemli olmasa da kitaptaki okuma-anlama metinlerinin etkinliklerinde zaman zaman öğrencinin okul dışında *ana dil Türkçe konuşucularıyla iletişime geçmelerini* gerektiren etkinliklere de yer verildiği görülmüştür (Alıştırma Örneği-51).

- Günümüzde *İnternette* ve basılarak yayımlanan edebiyat ve kitap dergileriyle ilgili bir araştırma yaparak bu dergilerden birini sınıfa getiriniz. Bu dergilerden birinin editörü ile "günümüz edebiyatıyla" ilgili bir röportaj yapınız. (3,4, 5. etkinlik içindir.)

Alıştırma Örneği-51: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-14

Öğrenilen dilin ait olduğu kültür öğeleri üzerine çalışmayı gerektiren *kültürel ve sosyal kuralları keşfetme* stratejisine kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde 2 defa başvurulmuştur. Verilen farklı metin türlerinden Türk kültürüne ait kavramlar bağlamında çıkarım yapması istenen öğrenci, dil öğelerinin dışına çıkıp dildeki kültür bulgularını değerlendirmelidir (Alıştırma Örneği-52).

4. Türk toplulukları arasında, Nasreddin Hoca fıkraları gibi başka hangi ortak motif, hikâye, kahraman ve özel günler olabilir?

Alıştırma Örneği-52: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-15

Okuma-anlama metinlerinde kullanılan farklı strateji örneklerinin sonuncusu olan *tahmin etme* stratejisi telafi stratejilerinden biridir. Öğrencinin anlamını bilmediği kelimelerin anlamını tahmin etmesine dayanan bu etkinlikler günlük hayatta karşısına çıkan anlamını bilmediği kelimeler ile başa çıkabilmesini sağlayacak stratejileri geliştirmesini sağlayacaktır (Alıştırma Örneği-53).

2. Etkinlik

Metinde geçen, anlamını bilmediğiniz kelime ve kelime grupları ile ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Anlamını bilmediğim kelime ve kelime grupları	Kelime ve kelime gruplarının anlamlarıyla ilgili tahminlerim	Anlamını bilmediğim kelime ve kelime gruplarının sözlük anlamı

Alıştırma Örneği-53: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-16

3.1.1.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Konuşma becerisi etkinliklerinde de okuma-anlama etkinliklerinde olduğu gibi en fazla kullanılan strateji *açıklama/doğrulama* stratejisidir (Alıştırma Örneği-54). Konuşma becerisinin üretimsel bir beceri olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu stratejinin konuşma becerisini geliştirmede daha etkili olduğunu söylemek mümkündür. Bunun sebebi ise konuşma etkinliklerinde öğrencinin düşüncelerini açıklayabilme stratejisine, okuma becerisinde olduğundan daha fazla ihtiyaç duymasıdır.

3. Etkinlik

Sanatkâr, cemiyette uzun çaba ve gayretlerden sonra, alnında ışığı ilk hisseden insandır.
(1923)

Hepiniz milletvekili olabilirsiniz, bakan olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz. Fakat sanatkâr olamazsınız.
(1927)

Mustafa Kemal ATATÜRK

Yukarıdaki özdeyişlerden yararlanarak Atatürk'e göre "sanatçı" kavramı ile ilgili düşüncelerinizi söyleyiniz.

Alıştırma Örneği-54: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-17

Tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelsel muhakeme stratejisi yine bilişsel stratejilerden olup öğrencinin bir bütün halinde verilen bilgiden belirli özellikleri çıkarabilmesini veya belirli özelliklerinden yola çıkarak temel bilgiye ulaşmasını gerektirmektedir. Kitaptaki konuşma etkinliklerinde bu stratejinin de kullanıldığı tespit edilmiştir (Alıştırma Örneği-55).

4. Etkinlik

Aşağıdaki metinden Atatürk'ün hangi özelliği çıkarılabilir?

“İnsan mensup olduğu milletin varlığını ve saadetini düşündüğü kadar, bütün cihan milletlerinin huzur ve refahını düşünmeli ve kendi milletinin saadetine ne kadar kıymet veriyorsa bütün dünya milletlerinin saadetine hizmet etmeye de, elinden geldiği kadar çalışmalıdır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Alıştırma Örneği-55: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-18

Konuşma etkinliklerinde daha çok yer alması beklenen *pratik yapma* stratejisi kitaptaki konuşma etkinliklerinde 2 defa kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-56). Öğrencinin dili aktif olarak kullanabilmesine olanak sağlayan bu tür etkinliklerin kitapta az yer almasının sebebi, kitabın hedef kitlesinin ana dil konuşucuları olması ve bu öğrencilerin dili pratik yapmaya Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilere oranla daha az ihtiyaç duyduklarının düşünülmesi olabilir.

3. Etkinlik

Aşağıdaki fotoğraf, Atatürk'ün başkanlığında Türk Dil Kurumu Genel Merkez Kurulunun toplantısında çekilmiştir. Bu toplantıda neler konuşulmuş olabilir? Kendinizi onların yerine koyarak toplantıyı sınıfta canlandırınız.

Alıştırma Örneği-56: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-19

İlgili kaynakları kullanabilme stratejisi kitaptaki konuşma etkinliklerinde en fazla kullanılan stratejilerden biridir. Bu tür etkinlikler daha çok öğrencinin üzerine tartışılacak konu ile ilgili dersten önce yapılması beklenen ön hazırlıkları kapsamaktadır (Alıştırma Örneği-57).

4. Etkinlik

Divanü Lügat'it Türk'le ilgili yaptığınız araştırma sonuçlarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alıştırma Örneği-57: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-20

Aşağıdaki alıştırma örneğinde öğrenciden verilen farklı söyleyişlerden yola çıkarak Türkçenin zenginliği ile ilgili sonuçlara varması istenmektedir. *Sonuç çıkarma* stratejisi konuşma etkinliklerinde 2 defa kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-58).

3. Etkinlik

Aşağıda hemen hemen aynı durumu ifade etmek için Türkiye'nin değişik bölgelerinde kullanılan değişik söyleyişlere yer verilmiştir. İnceleyiniz.

Elinde yok mangır, gözü sarayda kalgır. (ISPARTA)	Başındaki fese bak, girdiği kümese bak. (BOLU)	Evinde yok bulgur, ağız çalıyor tam- bur. (MALATYA)	Çalımına bakarsın, çırak durasın gelir; evine bakarsın, sadaka veresin gelir. (KAYSERİ)	Bakmaz hâline, halhal takar koluna. (İÇEL)
---	--	---	---	---

- Siz de bulduğunuz değişik yörelere ait, atasözü, deyim vb.lerini arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Buradan hareketle Türkçenin zenginliği ile ilgili neler söylenebilir? Arkadaşlarınızla tartışınız.

Alıştırma Örneği-58: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-21

Konuşma etkinliklerinde 1 defa kullanılan *görselleştirme* stratejisi okuma-anlama etkinlikleri için örneği verilen Alıştırma Örneği-42'de kullanıldığı gibi sunulmuştur (Alıştırma Örneği-59). Öğrenciden yine metinlerde adı geçen ülkeleri harita üzerinde göstermesi istenmektedir.

5. Etkinlik

Aşağıdaki şiirleri okuyunuz. Şiirlerde geçen yer adlarını bularak bunların bugün hangi ülkelerin sınırları içinde kaldığını harita üzerinde gösteriniz.

Süleymaniye'de Bayram Sabahı

Gökte top sesleri, bir bir, nerelerden geliyor?
Mutlaka her biri bir başka zaferden geliyor:
Kosva'dan, Niğbolu'dan, Varna'dan, İstanbul'dan...
Anıyor her biri bir vak'ayı heybetle bu an;
Belgrad'dan mı? Budin, Eğri ve Uyar'dan mı?
Son hudutlarda yücelmiş sıra dağlardan mı?

...

Deniz ufkunda bu top sesleri nereden geliyor?
Barbaros, belki, donanmayla seferden geliyor!..
Adalar'dan mı? Tunus'dan mı, Cezayir'den mi?

Yahya Kemal BEYATLI

Yar-ı Naim

Ne o çehrende an be an kararan
Beni korkuttu gördüğüm rüya!
O karanlık, ölümlü uykudan,
Söyle Bağdad, uyanmadın mı daha?

Süleyman Nazif

Estergon kalesi su başı kale
"Göklere ser çekmiş" burçları hele
Biz böyle kaleyi vermezdik ele
Akma Tuna akma ben bir dertliyim
Estergon vermiş kara bahtlıyım

Anonim

Alıştırma Örneği-59: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-22

Anahtar sözcükler üzerine çalışma stratejisi kitaptaki konuşma etkinliklerinde Alıştırma Örneği-60'ta gösterildiği gibi yer almaktadır.

6. Etkinlik

Aklından geçmek
Aklı kaşmak
Aklına düşmek
Aklında kalmak
Aklını çelmek
Aklını oynatmak
Aklından çıkmak

Yanda, Türkçemizde kullanılan ve içerisinde *akıl* sözcüğü geçen deyimlerin bazıları verilmiştir. Bunlar düşünce dünyamızın, dolayısıyla dilimizin ve kültürümüzün zenginliğinin birer kanıtı olabilir mi? Bu deyimlerin günümüze kadar gelmesinde dilin rolünü açıklayınız.

Alıştırma Örneği-60: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-23

Anahtar sözcükler üzerine çalışma stratejisi gibi konuşma etkinliklerinde 2 defa başvurulan *ilişkilendirme* stratejisinde öğrenci aşağıdaki örnekte olduğu gibi belirli özelliklerinden yola çıkarak verilen iki farklı değişkeni ilişkilendirebilmelidir (Alıştırma Örneği-61).

4. Etkinlik

Göktürk Kitabeleri'nde sıkça kullanılan kavramlar kağan (kağan), sü (asker - ordu), sülemek-sünüş (çarpışma), bodun (kavim), yağı (düşman) vb. dir. Bu kelimelerden hareketle eski Türklerin yaşayış biçimiyle ilgili neler söylenebilir?

Alıştırma Örneği-61: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-24

Alıştırma Örneği-62'de, metinde verilen bilgi ile ilgili düşüncelerini ve bu düşüncelerin gerekçelerini ifade etmesi beklenen öğrenci, aynı zamanda Türkçenin kuralları ile ilgili olan bu metinden doğru anlamı da çıkarmalıdır. *Anlam çıkarma* stratejisi okuma becerisi için diğer becerilerden daha önemlidir. Bu etkinlik de konuşma becerisi etkinlikleri başlığı altında verilmesine rağmen aslında bir okuma etkinliği olarak sunulmaktadır.

6. Etkinlik

“Yıllar boyunca Türkçenin kurallar sisteminin işleyişini inceledikçe satranç oyununa olan yakınlığının daha çok farkına varıyorum. Satrançta kurallar mantıklı, basit ve az sayıda. Çok kısa bir zaman içerisinde öğrenilebilir. Yedi yaşındaki çocuk bile satranç oynamasını öğrenebilir. Temeldeki bu kolaylığa rağmen, satranç oynayan kişi hayatı boyunca sıkılmaz. Oynama imkânları sınırsızdır. Dünya şampiyonluğunu kazanmak için olağanüstü yetenek ve beceri lazım. Bütün bu nedenlerle satranç oyununun ideal bir oyun olduğunu söyleyebiliriz. Aynı durumun Türkçe dil bilgisi sisteminde bulunması bence Türk dilinin en büyüğü özelliğidir.”

John VANDEWALLE

(Con Vandevil)

Yukarıdaki metinde Türkçenin kuralları neye benzetiliyor? Bu görüşe katılıyor musunuz? Niçin?

Alıştırma Örneği-62: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-25

Kitaptaki konuşma becerisi etkinlerinde en fazla kullanılan stratejilerden biri olan *sebep gösterme* stratejisi için öğrenciden bir durumun sebepleri hakkında fikir yürütmesi ve bunu ifade etmesi istenmektedir (Alıştırma Örneği-63).

4. Etkinlik

Türk edebiyatında 13. yüzyıldan itibaren Arapça ve Farsça kelimeler yoğun olarak kullanılmaya başlanmış, 16 ve 18. yüzyılda bu yoğunluk iyice artmıştır. Bunun sebepleri neler olabilir?

Alıştırma Örneği-63: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-26

İki anlatım biçimindeki benzerlikler ve farklılıklar üzerine çalışmayı gerektiren *analiz yapma* stratejisi kitaptaki konuşma etkinliklerinde aşağıdaki gibi kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-64). Örnekte sevgi kavramını tasvir eden bir fotoğraf ve bir şiir verilmiş; öğrenciden bu iki sanatçının düşüncelerini ifade ediş biçimlerini analiz etmesi istenmiştir. Bunun ardından öğrencinin kendi düşüncelerindeki farklılık ve benzerlikler üzerine de düşünmesi sağlanmıştır.

8. Etkinlik

Seviyorum seni ekmeği tuza banıp yer gibi
geceleyin ateşler içinde uyanarak,
ağzımı dayayıp musluğa su içer gibi,
ağır posta paketini, neyin nesi belirsiz,
telâşlı, sevinçli, kuşkulu açar gibi,
seviyorum seni denizi uçakla ilk defa geçer gibi.
İstanbul'da yumuşacık kararırken ortalık
içimde kımıldanan bir şeyler gibi,
seviyorum seni "Yaşıyoruz çok şükür!" der gibi.

Nâzım Hikmet RAN

Yukarıda iki sanatçı duygularını farklı şekillerde ifade etmişlerdir. Düşüncüyü ifade ediş şekilleri bakımından hangisinin etkileyici olduğunu sınıfça belirleyiniz.

- Düşüncelerinizdeki farklılık ve benzerliklerin sebeplerini tartışınız.

Alıştırma Örneği-64: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-27

Kitaptaki konuşma becerisi etkinliklerinde başvurulan bilişsel stratejilerden sonuncusu olan *yeniden düzenleme* stratejisi bu beceriye ait etkinlikler içinde bir defa yer almıştır (Alıştırma Örneği-65). Etkinlikte öğrenciden şiir türünde verilmiş bir eseri tiyatro metnine dönüştürmesi beklenmektedir.

10. Etkinlik

Bir şiirin tiyatro metnine dönüştürdüğünüz hâlini arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alıştırma Örneği-65: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-28

Okuma metinlerindeki etkinliklerde olduğu kadar çok yer verilmemiş olmakla birlikte kitaptaki konuşma becerisi etkinliklerinde de *kendi kendini değerlendirme* stratejisinin kullanımını gerektiren alıştırmalar bulunmaktadır. Bu etkinlikler yine okuma-anlama etkinliklerinde olduğu gibi kendini değil de arkadaşını değerlendirme şeklinde sunulmuştur. Bu etkinliklerin tamamında aşağıdaki örnekte olduğu gibi öğrenciden arkadaşının konuşmasını verilen formdaki ölçütlere göre değerlendirmesi istenmektedir (Alıştırma Örneği-66).

Yukarıdaki paragraftan hareketle aşağıda verilen eserleri değerlendiriniz.
➤ Düşüncelerini ifade eden arkadaşınızı kitabınızın 191. sayfasındaki **Ek 3** Konuşma Değerlendirme Formu'na göre değerlendiriniz.

Alıştırma Örneği-66: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-29

Konuşma becerisinin ikili veya daha kalabalık gruplar halinde çalışmalar yaparak geliştirilmesini sağlayan bir strateji olan *birlikte çalışma (ikili ve grup içinde çalışma)* stratejisinin, kitaptaki konuşma etkinliklerinde örnekteki gibi sunulduğu görülmektedir (Alıştırma Örneği-67).

4. Etkinlik

Yaşadığınız şehirde ve Türkiye'de açılan kitap fuarları hakkında topladığınız bilgileri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alıştırma Örneği-67: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-30

Ana dil konuşucularıyla iletişim kurma stratejisi kitaptaki konuşma becerisi etkinliklerinde 3 defa kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-68). Konuşma becerisini geliştirmede önemli rol oynayan bu stratejinin bu kitapta daha fazla yer almamasını, hedeflenen kitlenin ana dil konuşucuları olması ile açıklamak mümkündür.

3. Etkinlik

Kütüphane görevlisiyle yaptığınız röportajın ses kaydını arkadaşlarınıza dinletiniz.

Alıştırma Örneği-68: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-31

3.1.1.3. Yazma Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Kitaptaki yazma etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji olan *açıklama/doğrulama* stratejisi için öğrenciden verilen ifadeleri açıklayan çeşitli türlerde yazılar yazması beklenmektedir (Alıştırma Örneği-69). Bu stratejinin kitaptaki yazma etkinliklerinde kullanılması öğrencinin düşüncelerini ifade etme becerisini geliştirecektir.

6. Etkinlik

“İnsanlar mütakâmil olmak için bazı şeylere muhtaçtır. Bir millet ki resim yapamaz, bir millet ki fennin icap ettiği şeyleri yapamaz; itiraf etmeli ki, o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur.”

Mustafa Kemal ATATÜRK, 1923

Yukarıda verilen özdeyişden yararlanarak Atatürk'ün sanat ve ilimle ilgili görüşlerini açıklayan bir yazı yazınız.

Alıştırma Örneği-69: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-32

Tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelimsel muhakeme stratejisi aşağıdaki örnek alıştırmada görüldüğü gibi okuma becerisinin de dahil olduğu bir etkinlik şeklinde sunulmuştur. Öğrenci, okuduğu metinden dil ile ilgili temel özellikleri çıkaracak yani tümdengelim yapacak ve bulgularını yazıya dökecektir (Alıştırma Örneği-70).

10. Etkinlik

“Kültürü oluşturan, insanı insan yapan bütün etkinliklerin, başarıların kökeninde dil vardır.. Dil olmasa, bilim de olmazdı çünkü doğa olaylarını; belli kurallara, ilkelere, yasalara göre açıklamak dilsiz gerçekleşemezdi. Dil olmasa sanat da yalnız söz sanatları değil, öbür sanatlar da olmazdı. Örneğin, renk kavramı olmayan kırmızı, yeşil, sarı, mavi nedir bilmeyen, resim yapabilir mi? İnsan için her şey dilden ibarettir, dille yaşıyoruz, dilde yaşıyoruz. İçimizde, dışımızda ne varsa ancak adlandırdığımız zaman var oluyor bizim için; yaşadığımız dünyayı da kendimizi de dille tanıyoruz. Düşünmemizi, duymamızı dil belirliyor, doğrudan doğruya ya da dolaylı olarak. Kutadgu Bilig’de ‘Mavi gökten indi yağız yere söz.’ deniyor. Bu, karanlık yeryüzü dille aydınlandı demektir. Yahya Kemal gibi bir şair ‘Türkçe ağzımda annemin sütüdür.’ diyorsa ‘Beni yaşatan Türkçedir, ben Türkçeyle varım.’ demektir bu.”

Turan OFLAZOĞLU

Yukarıdaki metinden hareketle dilin özelliklerini aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

Alıştırma Örneği-70: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-33

Yazma becerilerinde en fazla kullanılan öğrenme stratejilerden olan *ilgili kaynakları kullanabilme* stratejisi Alıştırma Örneği-71’de verilmiştir.

6. Etkinlik

Tarihten günümüze Türklerin en uzun süreli kullandığı alfabeler arasında; Göktürk, Uygur, Arap, Latin alfabeleri bulunmaktadır. Türkler bu alfabeleri hangi yüzyıllar arasında kullanmışlardır? Araştırmalarınızdan hareketle edindiğiniz bilgilerle aşağıdaki boş bırakılan yerleri doldurunuz.

Göktürk	Uygur	Arap	Latin
....yy' danyy' a kadaryy' danyy' a kadaryy' danyy' a kadaryy' danyy' a kadar

Alıştırma Örneği-71: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-34

Kitaptaki yazma becerisi etkinliklerinde 1 defa kullanılmış olan *çeviri yapma* stratejisi de aşağıdaki gibi uygulanmıştır (Alıştırma Örneği-72). Öğrencinin Türkçe yazılmış bir şiir ve bir düz yazıyı bildiği bir yabancı dile çevirmesi gerekmektedir.

7. Etkinlik

Aşağıdaki metinleri, öğrendiğiniz yabancı dile çevirmeyi deneyiniz. Hangisinde daha çok zorlandığınızı, metinlerin hangi özelliklerinin buna sebep olduğunu belirleyip sonuçları arkadaşlarınızla paylaşınız.

Kuvayı Milliye Dört nala gelip uzak Asya'dan Akdeniz'e bir kısrak başı gibi uzanan bu memleket bizim Nazım Hikmet RAN	Çevirisi :
Vatanımız çok güzeldir. Güneyinde Akdeniz, kuzeyinde Karadeniz vardır.	Çevirisi :

Alıştırma Örneği-72: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-35

Yazma etkinliklerinde kullanılan öğrenme stratejilerinden bir diğeri de *gruplandırma* stratejisidir. Bu örneklerden birinin gösterildiği Alıştırma Örneği-73'te öğrenci, farklı sesleri gruplandırarak ve verilen başlıklar altında listeleyecektir.

10. Etkinlik

Tabiatta çok çeşitli sesler bulunmaktadır. Oysa biz bunların bir kısmını zevk alarak dinleriz, bir kısmını ise gürültü kabul ederek duymak istemeyiz. Zevkle dinlediğimiz ve hoşumuza gitmeyen seslerden bazılarını aşağıdaki tabloya yazarak beğenilen ve beğenilmeyen bu seslerin ortak özelliklerinin neler olduğunu belirleyiniz.

Hoşlanılarak Dinlenen Sesler	Gürültü Kabul Edilen Sesler
.....
.....
.....
Ortak Özellikler :	Ortak Özellikler :

Alıştırma Örneği-73: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-36

Sonuç çıkarma stratejisi ders kitabındaki yazma etkinliklerinde en fazla kullanılan stratejilerden biridir. Bu strateji, yazma becerisinde kitaptaki diğer dil becerilerinin etkinliklerinde olduğu gibi kullanılmıştır fakat bu bölümde öğrenciden çıkardığı sonuçları yazıya dökmesi istenmiştir (Alıştırma Örneği-74).

9. Etkinlik

Sınıfa getirdiğiniz haber metnini ve şiiri okuyunuz. Okunan metinlerden ne anladıklarınızı arkadaşlarınıza sorunuz. Ulaştığınız sonuçları aşağıdaki tabloya yazıp her iki metinden anlaşılmanın farklı olmasının sebebi ile ilgili düşüncelerinizi aşağıdaki sonuçlar bölümünde ifade ediniz.

Sonuçlar :

Alıştırma Örneği-74: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-37

Yazma becerisinde diğer iki becerideki uygulamasından biraz daha farklı olarak karşımıza çıkan *görselleştirme* stratejisi örnek alıştırması Alıştırma Örneği-75'te verilmiştir. Alıştırmada öğrenciden okuduğu şiiri bir resimle ifade etmesi istenmiştir.

13. Etkinlik

Aşağıdaki şiiri sınıfta okuduktan sonra şiir ile ilgili bir resim yapınız. En beğenilen resimlerden birkaçını sınıf panosunda şiir metni ile birlikte sergileyiniz.

SEBİL VE GÜVERCİNLER
Çözülen bir demetten indiler birer birer,
Bırak yorgun başları bu taşlarda uyusun.
Tutuşmuş ruhlarına bir damla gözyaşı sun.
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler..

Nihayetsiz çöllerin üstünden hep beraber
Geçerken bulmadılar ne bir ot ne bir yosun.
Ürkmenden su içsinler yavaşça, susun susun!
Bir sebile döküldü bembeyaz güvercinler..

En son şarkılarını dağıtarak rüzgâra,
Beyaz boyunlarını uzattılar taslara...
Bir damla suya hasret gideceklermiş meğer.

Şimdi bomboş sebilden selviler bir şey
sorar,Hatırlatır uzayan dem çekişleri, rüzgâr.
Mermer basamaklarda uçuşur beyaz tüyler.
Ziya Osman SABA

Alıştırma Örneği-75: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-38

Anahtar sözcükler üzerine çalışma stratejisi kitaptaki yazma becerisi etkinliklerinde aşağıdaki gibi sunulmuştur (Alıştırma Örneği-76).

8. Etkinlik

Aşağıda Türkçe karşılıkları olduğu hâlde kullanılan yabancı kelimeler ve bunların Türkçe karşılıkları karışık verilmiştir. Kelimeleri eşleştiriniz.

1. Mega	()	anında	11. Elimine olmak	()	toplam ürün
2. Ekstre	()	buluş	12. Damping	()	hesap özeti
3. Center	()	anlamsız	13. Aranjman	()	gösterim
4. Stres	()	dev, devasa	14. Ekipman	()	faydacı
5. Rekolte	()	merkez	15. Envanter	()	elenmek
6. Sabotaj	()	gerginlik	16. Flaş	()	düzenleme
7. Birifing	()	çift	17. Ekoloji	()	donanım
8. Double	()	bilgilendirme	18. Patent	()	döküm
9. Vizyon	()	indirim	19. Absürd	()	çarpıcı
10. Pragmatik	()	baltalama	20. Simultane	()	çevre bilimi

Alıştırma Örneği-76: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-39

Kelime çalışması için kullanılabilir bir diğer strateji olan *kelimeyi bağlam içinde kullanabilme* stratejisi kitaptaki yazma etkinliklerinde Alıştırma Örneği-77’de olduğu gibi kullanılmıştır. Öğrencinin anlamını önceden bildiği veya henüz öğrendiği kelimeleri doğru bağlam içinde kuralına uygun biçimde kullanabilmesi o kelimenin anlamını içselleştirebilmesi açısından oldukça önemlidir.

8. Etkinlik

Aşağıda söylenişleri ve anlamları karıştırılan kelimeler verilmiştir. Bunların anlamlarını öğrenip her birini ayrı bir cümle içinde kullanınız.

Kelime	Örnek cümle
Kâtil	
Katil	
Hala	
Hâlâ	
Aşık	
Âşık	

Alıştırma Örneği-77: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-40

Birden fazla olay ya da kavram arasındaki ilişkiyi gösterebilme stratejisi olan *ilişkilendirme* stratejisi kitaptaki yazma becerisi etkinliklerinde 1 defaya mahsus kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-78).

Yukarıda İstiklâl Marşı'nın Latin, Arap ve Kiril harfleriyle yazılmış üç hâli verilmiştir. Buradan hareketle dil ile alfabe arasındaki ilişkiyi belirleyiniz. Bulduğunuz sonuçları aşağıda bırakılan yere yazınız.

Alıştırma Örneği-78: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-41

Sebepl gösterme stratejisi kitaptaki yazma becerisi etkinliklerinde Alıştırma Örneği-79'daki gibi sunulmuştur. Bu strateji, öğrencinin verilen durumların altında yatan sebepler üzerine düşünmesini gerektirmektedir.

10. Etkinlik

Günümüzde Batı Avrupa ülkelerinde de Türkçe konuşulmaktadır. Bunun sebebi nedir?

➤ Batı Avrupa'da konuşulan Türkçe ile Türkiye Türkçesi arasında ne gibi farklılıklar olabileceği ile ilgili düşüncelerinizi aşağıda boş bırakılan yere yazınız.

Alıştırma Örneği-79: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-42

Kitaptaki yazma etkinliklerinde en fazla kullanılan öğrenme stratejilerinden bir diğeri olan *analiz yapma* stratejisi, Alıştırma Örneği-80'deki gibi uygulanmıştır. Öğrenci, sanat eserlerinden çeşitli kesitleri okumalı, onları değerlendirip bu değerlendirmeleri de yazıya dökmelidir.

Yukarıda güzel sanat eserlerinden çeşitli örnekler verilmiştir. Bunları aşağıdaki tabloya göre değerlendiriniz. Bu eserlerden biriyle ilgili düşüncelerinizi aşağıda boş bırakılan yerlere yazınız.

Sanat Eserleri	Kullanılan Malzeme	Duygu Düşünceyi Anlatma Tarzı	İfade Gücü
Hoca Ali Rıza'nın Tablosu			
Yaz Sonu Şiirleri			
Topkapı Sarayı'nın Kapısı			
Minyatür			

Alıştırma Örneği-80: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-43

Üretimsel bir beceri olan yazma becerisi için özgün ürünler ortaya koymak oldukça önemlidir. Bu sebeple *sentez yapma* stratejisi ders kitabındaki yazma becerisi etkinliklerinde sıkça kullanılmıştır (Alıştırma Örneği-81). Kitaptaki etkinliklerde genel olarak yeni bir hikâye veya şiir oluşturma şeklinde uygulama alanı bulan bu strateji kullanımı öğrencinin yeni bir ürün ortaya çıkarmasını gerektirmektedir.

11. Etkinlik

Aşağıda bir akrostiş örneği verilmiştir. Siz de aşağıda verilen akrostişi oluşturacak şekilde bir şiir yazınız. En çok beğenilen şiiri sınıfta sergileyiniz.

Var olan bir sen, bir ben, bir de bu bahar
Elden ne gelir ki? Güzelsin, gençliğin var
Dünyada aşkının kurbanı olayım
İnan ki bir daha geri gelmez bu günler
Âlemde bu andır bize dost esen rüzgâr

Cahit Sıtkı TARANCI

Alıştırma Örneği-81: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-44

Yazma becerisi etkinliklerinde kullanılan bilişsel stratejilerin sonuncusu olan *yeniden düzenleme* stratejisi Alıştırma Örneği-82’de gösterilmiştir.

10. Etkinlik

Aşağıdaki şiirlerde ifade edilmek istenenleri mensur bir metin hâlinde defterinize yazınız.

DESEM Kİ

Desem ki vakitlerden bir nisan akşamıdır,
Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
...
Sende tattım yemişlerin cümlesini.
...

Cahit Sıtkı TARANCI

SABRET

Sen petekte bir gömeç bal gibisin!
Renksin yazdan kıştan, tazeliğün bahardan.
Yapraklarda dolaşan bir rüzgârsın ki
Her gün eser durursun hafızamdan.
...

Cahit KÜLEBİ

Alıştırma Örneği-82: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-45

Üst bilişsel stratejilerden *kendi kendini değerlendirme* stratejisi kitaptaki diğer becerilerde olduğu gibi sık kullanılsa da birkaç defa aşağıdaki örnekte olduğu gibi uygulanmıştır (Alıştırma Örneği-83).

Yukarıdaki paragrafta geçen, "Sinemaya aktarılmayan eserlerin edebî alt yapısı daha kaliteli olabilir." cümlesinden ne anlıyorsunuz? Arkadaşlarınızla tartışarak ulaştığınız sonucu aşağıdaki boşluğa yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

➤ Arkadaşınızdan, yazdıklarınızı yazım ve noktalama yönünden değerlendirmesini isteyiniz.

Alıştırma Örneği-83: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-46

Toplumsal stratejilerden *birlikte çalışma* stratejisi yazma becerisinde kitaptaki diğer becerilerin etkinliklerinde olduğu gibi kullanılmıştır. Öğrenciler ya sıra arkadaşlarıyla ya da bütün sınıf birlikte çalışarak etkinliği tamamlamaktadır (Alıştırma Örneği-84).

9. Etkinlik

100 Eser listesinden çok kitap okuyan arkadaşlarınızı belirleyerek en beğendikleri eseri sizlere anlatmasını isteyiniz.

Alıştırma Örneği-84: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-47

Kitaptaki yazma etkinliklerinde az da olsa kullanılan bir diğer toplumsal strateji de *ana dil konuşucularıyla iletişim kurma* stratejisidir (Alıştırma Örneği-85).

14. Etkinlik

Bir tiyatro oyuncusuyla yaptığınız röportajı fotoğraflarla birlikte sınıf panosunda sergileyiniz.

Alıştırma Örneği-85: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-48

Kültürel ve sosyal kuralları keşfetme stratejisi yazma becerisi ediniminde de oldukça önemlidir çünkü yazı dilindeki kültürel unsurlar çoğu zaman konuşma diline göre farklılık göstermektedir. Kitaptaki yazma becerisi etkinliklerinde yalnızca 1 defa kullanılan bu strateji aşağıda gösterilmektedir (Alıştırma Örneği-86).

Şiirden hareketle türkülerin, kültürün hangi unsurlarını içerdiğini aşağıdaki tabloya, örnekteki gibi yazınız.

Şiirdeki dize	Kültür unsuru
Türkülerde tüter dağ dağ, yayla yayla Köyümüz, köylümüz, memleketimiz	Köyler: Mimari şekilleri Köylüler: İnsanımızın hâli Memleketimiz: Sosyal hayat
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Alıştırma Örneği-86: M.E.B. Türkçe Ders Kitabındaki Strateji Uygulamaları-49

3.1.1.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerinde Uygulama Örnekleri

Ders kitabında dinleme etkinliklerine yer verilmemiştir. Bu sebeple M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı, dinleme becerileri kapsamında öğrenme stratejileri bakımından değerlendirilememiştir.

3.1.2. Türlerine Göre Kitaptaki Strateji Kullanım Sıklıkları, Oranları ve Bu Oranların Doğurguları

Bir önceki başlıkta M.E.B. Hazırlık Türkçe ders kitabı serisindeki öğrenme stratejilerinden örnekler verilmiştir. Kullanılan her farklı strateji için bir örnek görselleştirilmiştir. Bu bölümde de kullanılan stratejilerin kullanım sıklıkları, oranları ve farklı beceri türlerine göre dağılımları gibi sayısal veriler paylaşılacaktır.

Ders kitabındaki etkinlikler; anlama, konuşma ve yazma şeklinde sıralanmış ve her konu başlığı için bu şekilde düzenlenmiştir. Kitaptaki etkinlikler Tablo-9'da verilmiş olan öğrenme stratejileri listesine göre değerlendirilmiş ve her beceri için elde edilen bulgular bir liste halinde sunulmuştur (Tablo-9).

<i>Stratejiler</i>	Okuma-Anlama	Konuşma	Yazma
Bilişsel Stratejiler			
• Açıklama/ Doğrulama	37	16	19
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	3	7	1
• Pratik Yapma	-	2	-
• Ezberleme	-	-	-
• İzleme	-	-	-
• Tekrar Etme	-	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	21	9	13
• Çeviri Yapma	-	-	1
• Gruplandırma	2	-	6
• Not Alma	-	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	2	10

• Görselleştirme	2	1	3
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-	-
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	25	2	6
• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	-	-	2
• İlişkilendirme	-	2	1
• Aktarma	-	-	-
• Anlam Çıkarma	16	3	-
• Sebep Gösterme	7	12	7
• Analiz Yapma	6	7	12
• Özet Çıkarma	4	-	-
• Sentez Yapma	-	-	11
• Taslak Çıkarma	-	-	-
• Yeniden Düzenleme	3	1	3
Üst Bilişsel Stratejiler			
• Planlama	-	-	-
• Öncelik Verme	-	-	-
• Amaç Belirleme	-	-	-
• İhtiyaç Belirleme	-	-	-
• Kaynaklara Ulaşma	-	-	-
• Kaynakları Organize Etme	-	-	-
• Program Yapma	-	-	-
• Seçme ve Kullanma	-	-	-
• İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-	-
• Dikkati Yönlendirme	-	-	-
• Seçici Dikkat	-	-	-

• Konuşmayı Erteleme	-	-	-
• Kendi Kendini Yönetme	-	-	-
• Kendi Kendini Gözleme	-	-	-
• Kendi Kendini Değerlendirme	24	7	2
• Stratejileri Değerlendirme	-	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler			
• Bağlantı Kurma	-	-	-
• Sesleri Kullanma	-	-	-
• Görselleri Kullanma	-	-	-
• Ses ve Görselleri Kullanma	-	-	-
• Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-	-
• Mekanik Materyaller Kullanma	-	-	-
Toplumsal Stratejiler			
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	11	10	11
• Açıklama İsteme	-	-	-
• Duygularını Kontrol Edebilme	-	-	-
• Soru Sorma	-	-	-
• Yardım İsteme	-	-	-
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	6	3	3
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	2	-	1

Duyuşsal Stratejiler			
• Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-	-
• Duyguları Hakkında Konuşma	-	-	-
• Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-	-
• Derin Nefes Alma	-	-	-
• Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-	-
Telafi Stratejileri			
• Tahmin Etme	9	-	-
• Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-	-
• Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-	-
• Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-	-
• Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-	-

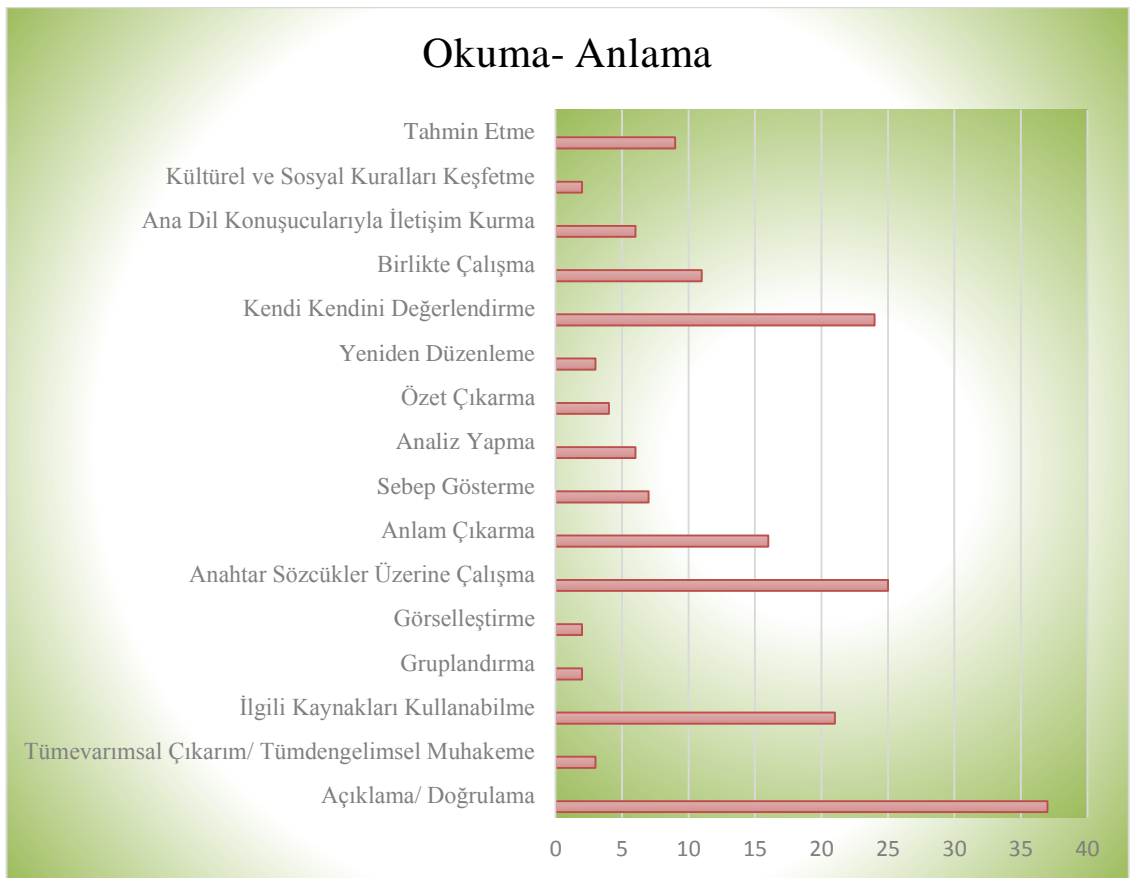
Tablo-9: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Stratejilerin Üç Dil Becerisine Göre Kullanım Sıklıkları³

3.1.2.1. Okuma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Okuma-anlama becerisinde en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Açıklama/doğrulama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayacaktır. Bunun dışında yine bilişsel stratejilerden olan gruplandırma ve görselleştirme 2 kez; tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelimsel muhakeme ve yeniden düzenleme 3 kez; özet çıkarma 4 kez; analiz yapma 6 kez; sebep gösterme 7 kez; anlam çıkarma 16 kez; ilgili kaynakları kullanabilme 21 kez ve anahtar sözcükler üzerine çalışma stratejisi de 25 kez kullanılmıştır. Üst bilişsel stratejilerden kendi kendini değerlendirme stratejisi

³ Ders kitabında *dinleme* becerisi etkinliklerine yer verilmemiştir. Bu yüzden kitaptaki üç dil becerisi incelenmiştir.

kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde 24 defa kullanılmıştır. Bunun dışındaki üst bilişsel stratejiler okuma-anlama etkinliklerinde kullanılmamıştır. Toplumsal stratejilerden birlikte çalışma stratejisi 11 kez; ana dil konuşucularıyla iletişim kurma 6 kez; kültürel ve sosyal kuralları keşfetme stratejisi ise 2 kez kullanılmıştır. Telafi stratejilerinden yalnızca tahmin etme stratejisi kitaptaki okuma-anlama etkinliklerinde 9 defa kullanılmıştır. Kitaptaki okuma becerisi etkinlikleri bellekle ilgili ve duyuşsal stratejileri içermemektedir (Grafik-7).

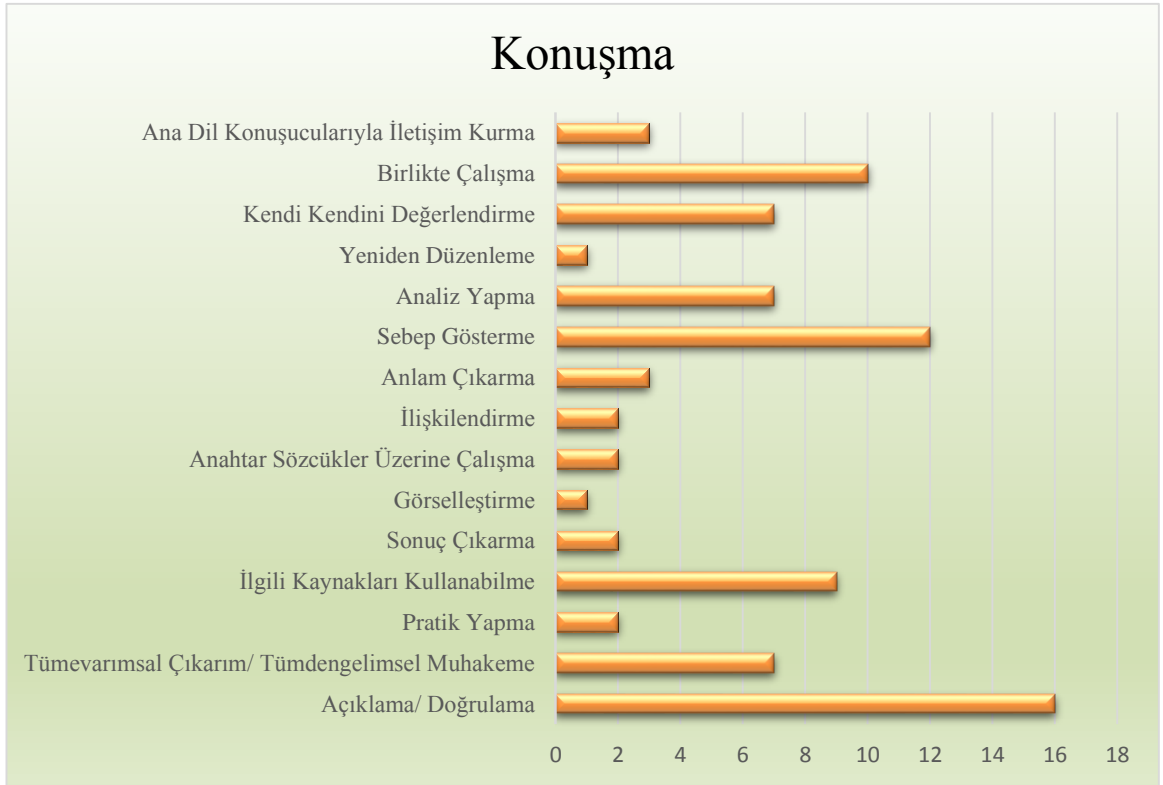

Grafik-7: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Okuma-Anlama Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Okuma Becerisi

3.1.2.2. Konuşma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Konuşma becerisinde en fazla kullanılan strateji, okuma-anlama becerisinde olduğu gibi yine bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu dağılım ise konuşma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Konuşma becerisi için

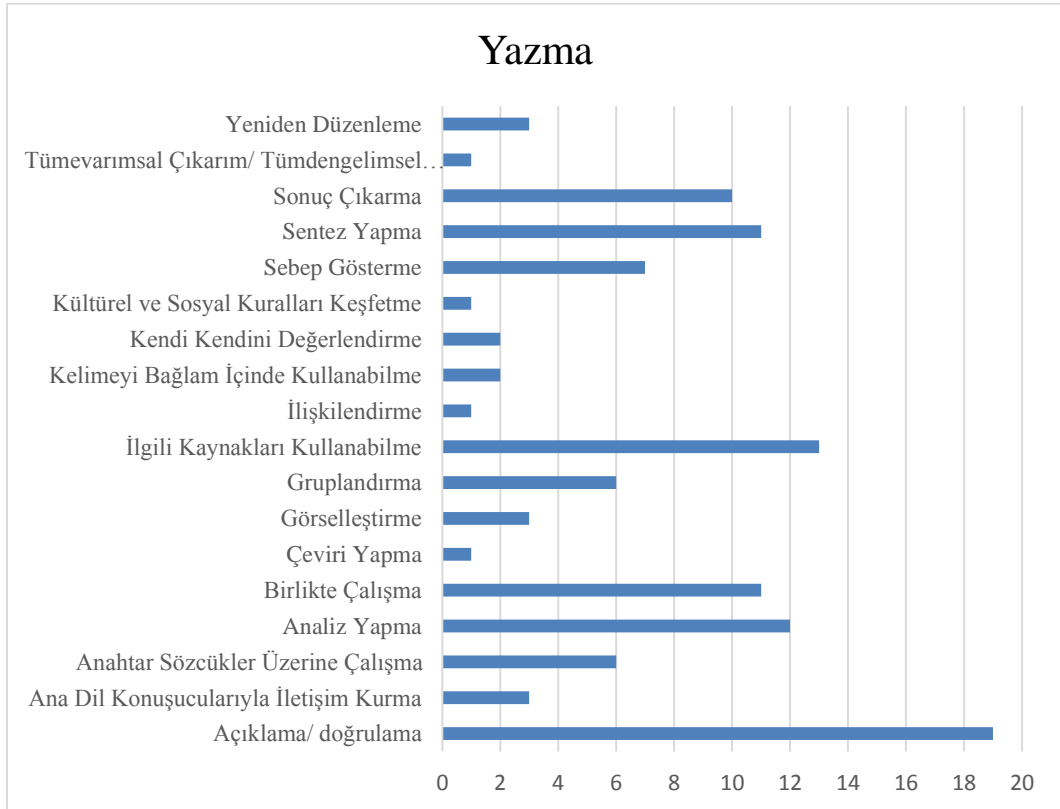
açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında yine bilişsel stratejilerden olan görselleştirme ve yeniden düzenleme stratejileri 1 kez; pratik yapma, sonuç çıkarma, anahtar sözcükler üzerine çalışma ve ilişkilendirme stratejileri 2 kez; anlam çıkarma 3 kez; tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelimsel muhakeme ve analiz yapma 7 kez; ilgili kaynakları kullanabilme 9 kez ve sebep gösterme stratejisi de 12 kez kullanılmıştır. Üst bilişsel stratejilerden kendi kendini değerlendirme stratejisi 7 defa kullanılmıştır. Toplumsal stratejilerden ana dil konuşucularıyla iletişim kurma 3 defa; birlikte çalışma stratejisi ise 10 defa kullanılmıştır (Grafik-8). Birlikte çalışma stratejisinin konuşma etkinlikleri için en fazla kullanılan stratejilerden biri olması konuşma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira konuşma becerisini geliştirmek için ikili ya da grup içinde yapılan çalışmaların desteklenmesi gerekmektedir.

Grafik-8: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Konuşma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Konuşma Becerisi

3.1.2.3. Yazma Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Yazma becerisinde de, kitaptaki diğer iki beceri türünde olduğu gibi, en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu sonuç konuşma becerisi gibi üretimsel bir beceri olan yazma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Bunun dışında bilişsel stratejilerden tahmin etme/ tümevarımsal çıkarım -tümdengelimsel muhakeme, çeviri yapma ve ilişkilendirme stratejileri 1 kez; kelimeyi bağlam içerisinde kullanabilme 2 kez; görselleştirme ve yeniden düzenleme 3 kez; gruplandırma ve anahtar sözcükler üzerine çalışma 6 kez; sebep gösterme 7 kez; sonuç çıkarma 10 kez; sentez yapma 11 kez; analiz yapma 12 kez ve ilgili kaynakları kullanabilme stratejileri 13 kez kullanılmıştır.

Grafik-9: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Yazma Etkinliklerinde Strateji Kullanım Oranları- Yazma Becerisi

Üst bilişsel stratejilerden kendi kendini değerlendirme stratejisi kitaptaki yazma etkinliklerinde 2 defa kullanılmıştır. Bunun dışındaki üst bilişsel stratejiler yazma etkinliklerinde kullanılmamıştır. Toplumsal stratejilerden birlikte çalışma stratejisi 11 kez; ana dil konuşucularıyla iletişim kurma 3 kez; kültürel ve sosyal kuralları keşfetme stratejisi ise 1 kez kullanılmıştır. Yazma becerisi için hazırlanan alıştırmalar bellekle ilgili ve duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir (Grafik-9). İlgili kaynakları kullanabilme stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra yazma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması, yazma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira öğrencinin yazma becerisini geliştirebilmesi için yazacağı konu ile ilgili kaynakları araştırma becerisini de geliştirmesi gerekmektedir.

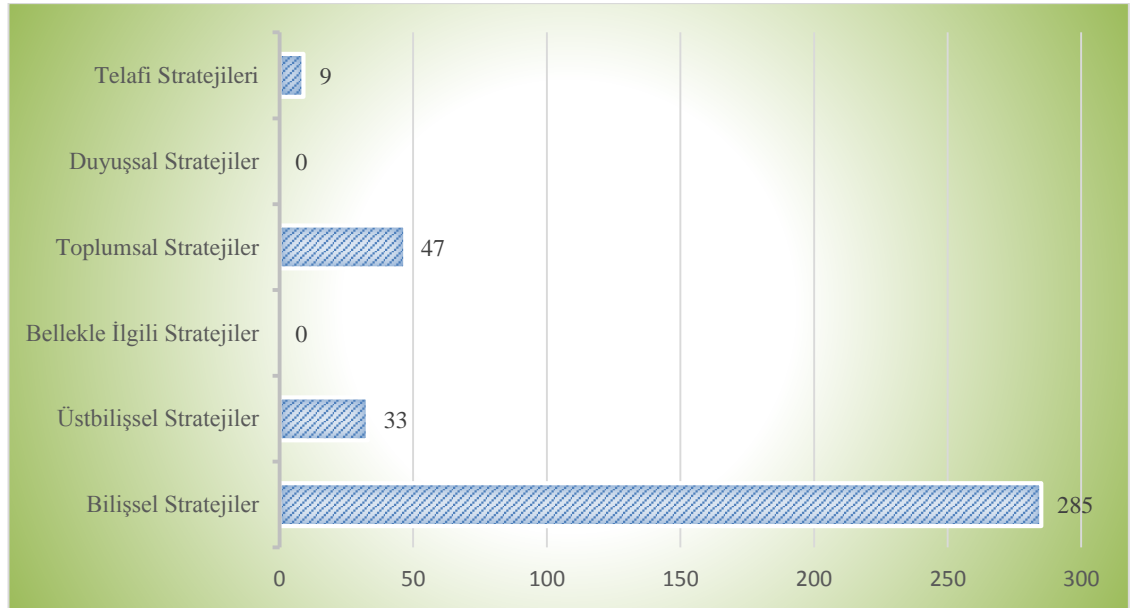
3.1.2.4. Dinleme Becerisi Etkinliklerindeki Strateji Oranları

Ders kitabında dinleme etkinliklerine yer verilmemiştir. Bu sebeple M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı, dinleme becerileri kapsamında öğrenme stratejileri bakımından değerlendirilememiştir.

3.2. Ders Kitabının Strateji Kullanımındaki Genel Tutumu ve Kullanılan Stratejilerin Genel Dağılımı

M.E.B. Hazırlık Türkçe ders kitabındaki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde bu stratejilerin açık bir şekilde verilmediği tespit edilmiştir. Herhangi bir yöntemle verilmiş strateji ipucu ya da strateji çalışması bulunmamaktadır.

Bir önceki bölümde de belirtildiği gibi 3 dil becerisinde de en fazla kullanılan strateji türü *bilişsel* stratejilerdir. Bilişsel stratejiler dışındaki strateji türleri ise kısıtlı oranda kullanılmıştır. Kitaptaki strateji uygulamalarının genel dağılımını Grafik-10'da incelemek mümkündür.

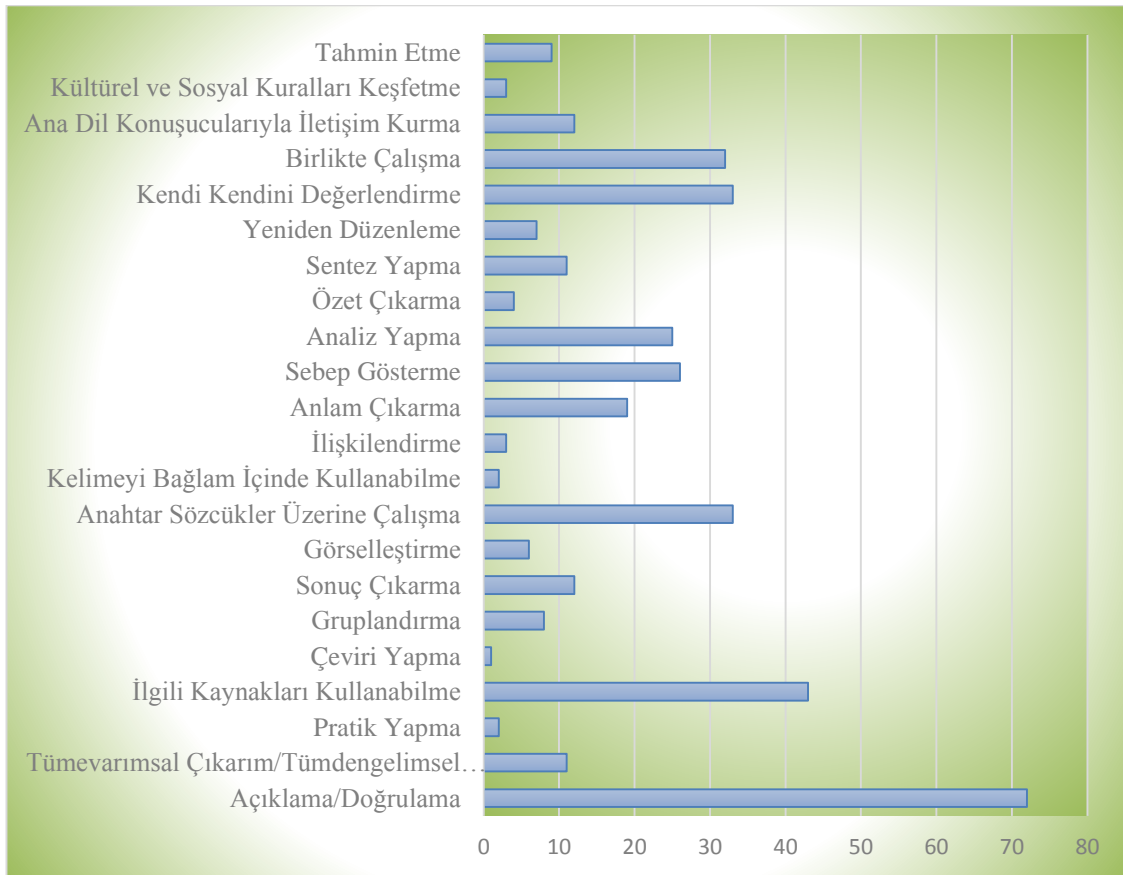

Grafik-10: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Ana Başlıkları)

Grafik 10'da görüldüğü gibi kitaptaki toplam strateji kullanımının %76'sını bilişsel stratejiler oluşturmaktadır. Onun ardından %13 ile toplumsal stratejiler gelmektedir. Öğrencilerin arkadaşlarıyla etkileşime geçtiği, ana dil konuşucuları ile iletişim kurduğu; öğrenilen dilin içinde bulunduğu kültürel ve sosyal kuralları keşfettiği bu strateji türünün aktif hale getirilmesi, öğrenilen dilin gerçek hayata yaklaşması bakımından oldukça önemlidir. Üst bilişsel stratejilerin genel strateji

kullanım oranlamasında %9 paya sahip olduğu görülmüştür. Telafi stratejilerinin ise yalnızca %2 oranında kitapta yer aldığı saptanmıştır. Öte yandan bellekle ilgili ve duyuşsal stratejilerin incelenen ders kitabındaki etkinliklerin hiçbirinde kullanılmadığı tespit edilmiştir.

Kitabın genelindeki öğrenme stratejilerinin uygulama oranları öğrenme stratejilerinin alt başlıkları ile incelendiğinde daha detaylı bir sonuç ortaya çıkmaktadır (Grafik-11).

Grafik-11: M.E.B Hazırlık Türkçe Ders Kitabındaki Etkinliklerde Strateji Kullanım Oranları- Genel (Strateji Alt Başlıkları)

Grafik-11’de görüldüğü gibi M.E.B. Hazırlık Türkçe ders kitabında üç dil becerisi bağlamında en fazla uygulama alanı bulunan öğrenme stratejileri *açıklama/doğrulama* stratejileridir. Bu strateji ise bilişsel stratejilerdendir.

Kitaptaki etkinliklerin öğrenme stratejileri temelinde tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Çalışmanın bulgularına göre belirli türdeki etkinlikler belirli öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır fakat bu stratejiler bilişsel alanın ötesine çoğu zaman geçememektedir.

Kitabın etkinlikleri üstbilişsel, yani öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmelerini sağlayacak stratejilerin kullanımını yalnızca *kendi kendini değerlendirme* stratejisi bağlamında desteklemektedir. Kitapta bilişsel stratejilerin yer almasına rağmen bellekle ilgili hiçbir stratejinin bulunmaması dikkat çekmektedir. Dil öğrencisinin dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve düşüncelerinin farkına varmasına ve bunları olumlu yönde geliştirmesine olanak sağlayacak duyuşsal stratejilere de kitapta hiç yer verilmemiştir. Son olarak öğrencilerin dili öğrenme ve kullanma sürecinde anlamadıkları, bilmedikleri veya henüz öğrenmedikleri bir kelime, ifade ya da dilbilgisi kullanımıyla başa çıkabilmek için geliştirmesi gereken telafi stratejilerinden *tahmin etme* stratejisi de kitapta yalnızca okuma-anlama etkinliklerindeki kelime alıştırmaları için kullanılmıştır.

4. GAZİ TÖMER YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE VE M.E.B. HAZIRLIK SINIFLARI İÇİN TÜRKÇE DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME STRATEJİ KULLANIM ORANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Türkiye genelindeki devlet üniversitelerinin TÖMER birimlerinde okutulan ders kitapları araştırılmış ve bu çalışma için temel oluşturan iki kitaptan biri olan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı, bu üniversitelerde en yaygın olarak kullanılan kitap olarak belirlenmiştir. Bu sebeple bu çalışma kapsamında incelenen yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı, Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı olmuştur.

Çalışmada Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı öğrenme stratejileri bağlamında değerlendirildiği için karşılaştırılacak diğer kitabın, bir ana dil olarak Türkçe ders kitabı olması uygun görülmüştür çünkü araştırmanın temelindeki soru, ana dil ve yabancı dil öğrenme süreçlerinde öğrenme stratejilerinin hangi oranlarda kullanıldığıdır. Bunun için de seçilen yabancı dil olarak Türkçe ders kitabının seviyesine ve kullanım alanına uygun bir ana dil Türkçe ders kitabını belirleme gerekliliği doğmuştur. Bu sebeple incelenen ana dil olarak Türkçe ders kitabı, M.E.B. Hazırlık Sınıfları İçin Türkçe ders kitabı olarak belirlenmiştir.

Çalışmanın 2. ve 3. bölümlerinde öğrenme stratejileri bağlamında incelenen ders kitapları kendi içlerinde dört dil becerisi bazında değerlendirilmiş ve bulgular hem örnekler verilerek hem de sayısal veriler sunularak paylaşılmıştır.

Bu bölümde ise 2. ve 3. bölümde öğrenme stratejileri bağlamında incelenen iki ders kitabının karşılaştırmasına yer verilecektir. Bu karşılaştırma, ilk olarak yine beceri temelli olup en son başlıkta genel bir değerlendirme şeklinde yapılacaktır. Bir sonraki bölümde ise ortaya çıkan sonuçlar esas alınarak iki kitapta da eksikliği tespit edilen öğrenme stratejileri için örnek etkinlikler sunulacaktır. Bu etkinlikler için hem yabancı dil olarak İngilizce ders kitaplarından örnekler alınacak hem de araştırmacı kendi oluşturduğu örnekleri sunacaktır.

4.1. Okuma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması

İncelenen iki ders kitabındaki okuma becerisi etkinliklerinde kullanıldığı tespit edilen öğrenme stratejilerinin dağılımı Tablo-10'da verilmiştir.

	Gazi TÖMER	M.E.B. Hazırlık
<i>Stratejiler</i>	Okuma	Okuma
Bilişsel Stratejiler		
• Açıklama/ Doğrulama	1	37
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	1	3
• Pratik Yapma	-	-
• Ezberleme	-	-
• İzleme	-	-
• Tekrar Etme	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	-	21
• Çeviri Yapma	-	-
• Gruplandırma	-	2
• Not Alma	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	-
• Görselleştirme	1	2
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	2	25
• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	-	-
• İlişkilendirme	-	-
• Aktarma	-	-
• Anlam Çıkarma	20	16
• Sebep Gösterme	-	7
• Analiz Yapma	2	6

•Özet Çıkarma	-	4
•Sentez Yapma	-	-
•Taslak Çıkarma	-	-
•Yeniden Düzenleme	-	3
Üst Bilişsel Stratejiler		
•Planlama	-	-
•Öncelik Verme	-	-
•Amaç Belirleme	-	-
•İhtiyaç Belirleme	-	-
•Kaynaklara Ulaşma	-	-
•Kaynakları Organize Etme	-	-
•Program Yapma	-	-
•Seçme ve Kullanma	-	-
•İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-
•Dikkati Yönlendirme	-	-
•Seçici Dikkat	-	-
•Konuşmayı Erteleme	-	-
•Kendi Kendini Yönetme	-	-
•Kendi Kendini Gözleme	-	-
•Kendi Kendini Değerlendirme	-	24
•Stratejileri Değerlendirme	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler		
•Bağlantı Kurma	-	-
•Sesleri Kullanma	-	-
•Görselleri Kullanma	-	-
•Ses ve Görselleri Kullanma	-	-
•Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-
•Mekanik Materyaller Kullanma	-	-

Toplumsal Stratejiler		
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	-	11
• Açıklama İsteme	-	-
• Duygularını Kontrol Edebilme	-	-
• Soru Sorma	-	-
• Yardım İsteme	-	-
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	6
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	-	2
Duyuşsal Stratejiler		
• Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-
• Duyguları Hakkında Konuşma	-	-
• Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-
• Derin Nefes Alma	-	-
• Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-
Telafi Stratejileri		
• Tahmin Etme	-	9
• Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-
• Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-
• Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-
• Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-

Tablo-10: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Okuma Becerisi

Tabloda da görüldüğü gibi, iki ders kitabındaki okuma-anlama etkinliklerinde *açıklama/doğrulama* stratejisinin kullanımını bakımından önemli bir fark ortaya çıkmıştır. Bu strateji Gazi TÖMER ders kitabında okuma becerisi için neredeyse hiç kullanılmazken M.E.B. Hazırlık ders kitabında okuma becerisi etkinlikleri için en fazla başvurulan strateji olmuştur.

İlgili kaynakları kullanabilme stratejisine Gazi TÖMER ders kitabındaki okuma becerisi etkinliklerinde hiç başvurulmamıştır fakat M.E.B. Hazırlık ders kitabında bu strateji okuma becerisi için en fazla kullanılan stratejilerden biridir.

Gazi TÖMER ders kitabında *anahtar sözcükler üzerine çalışma* stratejisi okuma becerilerinde 2 defa kullanılmışken bu stratejiye M.E.B. Hazırlık ders kitabında okuma etkinliklerinde 25 kez başvurulmuştur.

Kendi kendini değerlendirme stratejisi, Gazi TÖMER ders kitabındaki okuma etkinliklerinde hiç yer almazken M.E.B. Hazırlık ders kitabında okuma etkinlikleri için en fazla başvuru alan üçüncü strateji olmuştur.

Son olarak toplumsal stratejilerden *birlikte çalışma* stratejisi M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki okuma etkinliklerinde 11 defa uygulanmıştır fakat Gazi TÖMER ders kitabında bu strateji okuma etkinlikleri için hiç kullanılmamıştır.

Yukarıda bahsi geçen büyük farkların ortaya çıktığı stratejilerin tamamı için M.E.B. Hazırlık ders kitabı lehinde bir sonucun oluştuğunu söylemek mümkündür zira tüm bu stratejilere Gazi TÖMER ders kitabındaki okuma etkinliklerinde ya çok az başvurulmuş ya da hiç başvurulmamıştır.

4.2. Konuşma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması

İncelenen iki ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde kullanıldığı tespit edilen öğrenme stratejilerinin dağılımı Tablo-11’de verilmiştir.

	Gazi TÖMER	M.E.B. Hazırlık
<i>Stratejiler</i>	Konuşma	Konuşma
Bilişsel Stratejiler		
• Açıklama/ Doğrulama	14	16

• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	2	7
• Pratik Yapma	-	2
• Ezberleme	1	-
• İzleme	-	-
• Tekrar Etme	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	8	9
• Çeviri Yapma	-	-
• Gruplandırma	-	-
• Not Alma	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	2
• Görselleştirme	-	1
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	-	2
• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	1	-
• İlişkilendirme	-	2
• Aktarma	-	-
• Anlam Çıkarma	3	3
• Sebep Gösterme	3	12
• Analiz Yapma	-	7
• Özet Çıkarma	2	-
• Sentez Yapma	-	-
• Taslak Çıkarma	-	-
• Yeniden Düzenleme	1	1
Üst Bilişsel Stratejiler		
• Planlama	-	-
• Öncelik Verme	-	-
• Amaç Belirleme	-	-
• İhtiyaç Belirleme	-	-

• Kaynaklara Ulaşma	-	-
• Kaynakları Organize Etme	-	-
• Program Yapma	-	-
• Seçme ve Kullanma	-	-
• İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-
• Dikkati Yönlendirme	-	-
• Seçici Dikkat	-	-
• Konuşmayı Erteleme	-	-
• Kendi Kendini Yönetme	-	-
• Kendi Kendini Gözleme	-	-
• Kendi Kendini Değerlendirme	-	7
• Stratejileri Değerlendirme	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler		
• Bağlantı Kurma	-	-
• Sesleri Kullanma	-	-
• Görselleri Kullanma	-	-
• Ses ve Görselleri Kullanma	-	-
• Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-
• Mekanik Materyaller Kullanma	-	-
Toplumsal Stratejiler		
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	13	10
• Açıklama İsteme	-	-
• Duygularını Kontrol Edebilme	-	-
• Soru Sorma	-	-
• Yardım İsteme	-	-
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	3
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	2	-

Duyuşsal Stratejiler		
•Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-
•Duyguları Hakkında Konuşma	-	-
•Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-
•Derin Nefes Alma	-	-
•Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-
Telafi Stratejileri		
•Tahmin Etme	1	-
•Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-
•Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-
•Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-
•Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-

Tablo-11: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Konuşma Becerisi

Tabloda da görüldüğü gibi iki ders kitabındaki konuşma etkinliklerinde de en fazla kullanılan öğrenme stratejisi *açıklama/doğrulama* stratejisi olmuştur. Konuşma becerisini geliştirmek için kendini ifade etmenin ve açıklamanın önemli olduğu göz önünde bulundurulursa bu sonuç konuşma becerisi için olumlu olarak nitelendirilebilir.

Gazi TÖMER ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde *sebep gösterme* stratejisine sadece 3 defa başvurulmuştur fakat M.E.B. Hazırlık ders kitabında bu strateji konuşma becerisi için en fazla kullanılan ikinci stratejidir.

Analiz yapma stratejisi Gazi TÖMER ders kitabındaki konuşma etkinliklerinde hiç yer almazken M.E.B. Hazırlık ders kitabında bu stratejiye konuşma etkinlikleri için 7 defa başvurulmuştur.

Üst bilişsel stratejilerden *kendi kendini değerlendirme* stratejisi Gazi TÖMER ders kitabındaki konuşma etkinliklerinde hiç yer almazken M.E.B. Hazırlık ders kitabında konuşma etkinlikleri için 7 defa kullanılmıştır.

Yukarıda bahsi geçen farkların ortaya çıktığı stratejiler için M.E.B. Hazırlık ders kitabı lehinde bir sonucun oluştuğunu söylemek mümkündür zira bu stratejilere Gazi TÖMER ders kitabındaki konuşma etkinliklerinde ya çok az başvurulmuş ya da hiç başvurulmamıştır.

4.3. Yazma Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması

İncelenen iki ders kitabındaki yazma becerisi etkinliklerinde kullanıldığı tespit edilen öğrenme stratejilerinin dağılımı Tablo-12’de verilmiştir.

	Gazi TÖMER	M.E.B. Hazırlık
<i>Stratejiler</i>	Yazma	Yazma
Bilişsel Stratejiler		
• Açıklama/ Doğrulama	16	19
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	3	1
• Pratik Yapma	-	-
• Ezberleme	-	-
• İzleme	-	-
• Tekrar Etme	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	1	13
• Çeviri Yapma	1	1
• Gruplandırma	1	6
• Not Alma	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	10
• Görselleştirme	-	3
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	3	6

• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	4	2
• İlişkilendirme	-	1
• Aktarma	-	-
• Anlam Çıkarma	1	-
• Sebep Gösterme	-	7
• Analiz Yapma	-	12
• Özet Çıkarma	4	-
• Sentez Yapma	3	11
• Taslak Çıkarma	-	-
• Yeniden Düzenleme	15	3
Üst Bilişsel Stratejiler		
• Planlama	-	-
• Öncelik Verme	-	-
• Amaç Belirleme	-	-
• İhtiyaç Belirleme	-	-
• Kaynaklara Ulaşma	-	-
• Kaynakları Organize Etme	-	-
• Program Yapma	-	-
• Seçme ve Kullanma	-	-
• İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-
• Dikkati Yönlendirme	-	-
• Seçici Dikkat	-	-
• Konuşmayı Erteleme	-	-
• Kendi Kendini Yönetme	-	-
• Kendi Kendini Gözleme	-	-
• Kendi Kendini Değerlendirme	-	2
• Stratejileri Değerlendirme	-	-

Bellekle İlgili Stratejiler		
•Bağlantı Kurma	-	-
•Sesleri Kullanma	-	-
•Görselleri Kullanma	-	-
•Ses ve Görselleri Kullanma	-	-
•Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-
•Mekanik Materyaller Kullanma	-	-
Toplumsal Stratejiler		
•Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	-	11
•Açıklama İsteme	-	-
•Duygularını Kontrol Edebilme	-	-
•Soru Sorma	-	-
•Yardım İsteme	-	-
•Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	3
•Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	-	1
Duyuşsal Stratejiler		
•Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-
•Duyguları Hakkında Konuşma	-	-
•Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-
•Derin Nefes Alma	-	-
•Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-
Telafi Stratejileri		
•Tahmin Etme	-	-
•Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-
•Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-
•Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-
•Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-

Tablo-12: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Yazma Becerisi

Tabloda da görüldüğü gibi iki ders kitabındaki yazma etkinliklerinde en fazla kullanılan öğrenme stratejisi *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu sonucu konuşma becerisi gibi üretimsel bir beceri olan yazma becerisi için de oldukça önemli ve olumlu olarak nitelendirmek mümkündür.

İlgili kaynakları kullanabilme stratejisine Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma becerisi etkinliklerinde neredeyse hiç başvurulmamıştır fakat M.E.B. Hazırlık ders kitabında bu strateji yazma becerisi için en fazla kullanılan stratejilerden biridir. Gazi TÖMER ders kitabında *sonuç çıkarma* stratejisi yazma becerilerinde hiç kullanılmamıştır fakat bu stratejiye M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinliklerinde 10 kez başvurulmuştur.

Sebepler gösterme stratejisi Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma etkinliklerinde hiç yer almazken bu stratejiye M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinlikleri için 7 defa başvurulmuştur. Yine bilişsel stratejilerden *analiz yapma* stratejisi de Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma etkinliklerinde hiç yer almazken M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinlikleri için en fazla başvurulmuş üçüncü strateji olmuştur.

Sentez yapma stratejisi Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma etkinliklerinde 3 defa kullanılmıştır fakat M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinliklerinde bu strateji 11 kez uygulanmıştır.

Yeniden düzenleme stratejisi Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma etkinliklerinde en fazla kullanılan ikinci stratejidir; öte yandan bu strateji M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinliklerinde yalnızca 3 defa kullanılmıştır.

Son olarak toplumsal stratejilerden *birlikte çalışma* stratejisi M.E.B. Hazırlık ders kitabındaki yazma etkinliklerinde 11 defa uygulanmıştır fakat Gazi TÖMER ders kitabında bu strateji yazma etkinlikleri için hiç uygulanmamıştır.

Yukarıda bahsi geçen büyük farkların ortaya çıktığı stratejilerin biri hariç tamamı için M.E.B. Hazırlık ders kitabı lehinde bir sonucun oluştuğunu söylemek

mümkündür zira bu stratejilere Gazi TÖMER ders kitabındaki yazma etkinliklerinde ya çok az başvurulmuş ya da hiç başvurulmamıştır. Yalnızca *yeniden düzenleme* stratejisi için Gazi TÖMER ders kitabı lehine bir sonuç ortaya çıkmıştır.

4.4. Dinleme Becerisi Bağlamında İki Kitabın Karşılaştırılması

İncelenen iki ders kitabındaki dinleme becerisi etkinliklerinde kullanıldığı tespit edilen öğrenme stratejilerinin dağılımı Tablo-13'te verilmiştir.

	Gazi TÖMER	M.E.B. Hazırlık
<i>Stratejiler</i>	Dinleme	Dinleme
Bilişsel Stratejiler		
• Açıklama/ Doğrulama	6	-
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimsel Muhakeme	2	-
• Pratik Yapma	-	-
• Ezberleme	-	-
• İzleme	-	-
• Tekrar Etme	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	-	-
• Çeviri Yapma	-	-
• Gruplandırma	-	-
• Not Alma	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	-
• Görselleştirme	1	-
• Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	8	-
• Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	1	-
• Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	-	-
• İlişkilendirme	-	-

• Aktarma	-	-
• Anlam Çıkarma	16	-
• Sebep Gösterme	1	-
• Analiz Yapma	-	-
• Özet Çıkarma	-	-
• Sentez Yapma	-	-
• Taslak Çıkarma	-	-
• Yeniden Düzenleme	-	-
Üst Bilişsel Stratejiler		
• Planlama	-	-
• Öncelik Verme	-	-
• Amaç Belirleme	-	-
• İhtiyaç Belirleme	-	-
• Kaynaklara Ulaşma	-	-
• Kaynakları Organize Etme	-	-
• Program Yapma	-	-
• Seçme ve Kullanma	-	-
• İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-
• Dikkati Yönlendirme	-	-
• Seçici Dikkat	-	-
• Konuşmayı Erteleme	-	-
• Kendi Kendini Yönetme	-	-
• Kendi Kendini Gözleme	-	-
• Kendi Kendini Değerlendirme	-	-
• Stratejileri Değerlendirme	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler		
• Bağlantı Kurma	-	-

• Sesleri Kullanma	-	-
• Görselleri Kullanma	-	-
• Ses ve Görselleri Kullanma	-	-
• Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-
• Mekanik Materyaller Kullanma	-	-
Toplumsal Stratejiler		
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	1	-
• Açıklama İsteme	-	-
• Duyularını Kontrol Edebilme	-	-
• Soru Sorma	-	-
• Yardım İsteme	-	-
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	-
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	-	-
Duyuşsal Stratejiler		
• Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-
• Duyuları Hakkında Konuşma	-	-
• Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-
• Derin Nefes Alma	-	-
• Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-
Telafi Stratejileri		
• Tahmin Etme	-	-
• Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-
• Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-
• Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-
• Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-

Tablo-13: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Dinleme Becerisi

İncelenen iki ders kitabını dinleme beceri temelinde değerlendirmek mümkün değildir çünkü M.E.B. Hazırlık ders kitabında dinleme becerisi etkinlikleri bulunmamaktadır.

4.5. Genel Değerlendirme

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin en ileri seviyesi olan C1 seviye ders kitabı ile Türkiye'deki lise hazırlık sınıflarında okutulan M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabındaki etkinlikler öğrenme stratejileri bağlamında karşılaştırılmıştır. Her dil becerisi için ortaya çıkan sonuçlar çalışmanın bu bölümünün alt başlıklarında paylaşılmıştır. Bu iki ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanım sıklıkları için genel bir değerlendirme yapılabilmesi açısından her iki kitabın tamamında kullanılan öğrenme stratejilerinin sayısal verileri Tablo-14'te gösterilmiştir.

	Gazi TÖMER	M.E.B. Hazırlık
<i>Stratejiler</i>		
Bilişsel Stratejiler		
• Açıklama/ Doğrulama	37	72
• Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelsel Muhakeme	8	11
• Pratik Yapma	-	2
• Ezberleme	1	-
• İzleme	-	-
• Tekrar Etme	-	-
• İlgili Kaynakları Kullanabilme	9	43
• Çeviri Yapma	1	1
• Gruplandırma	1	8
• Not Alma	-	-
• Sonuç Çıkarma	-	12

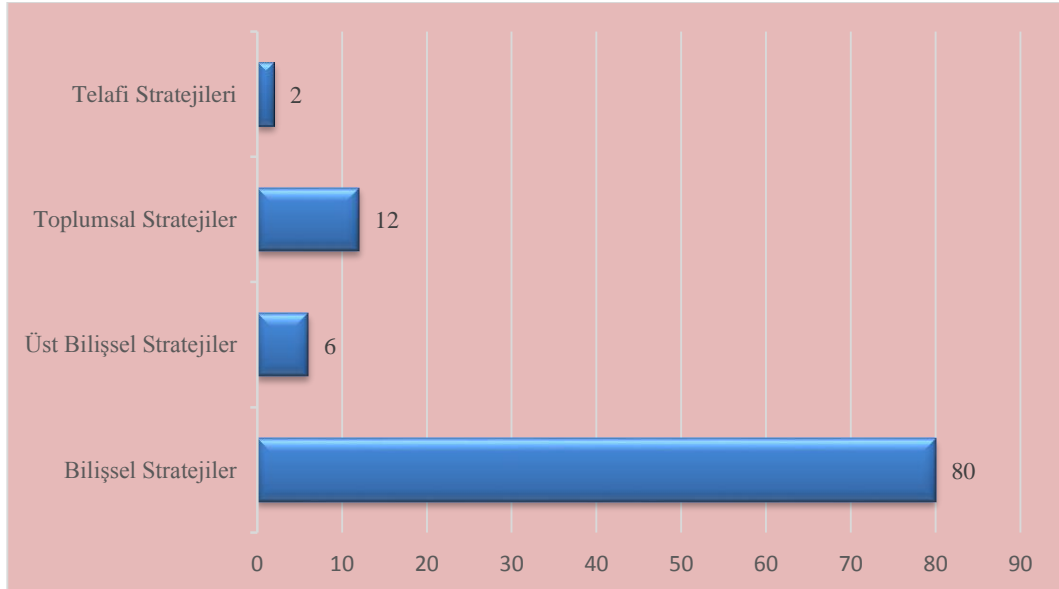
•Görselleştirme	2	6
•Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	8	-
•Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	6	33
•Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	5	2
•İlişkilendirme	-	3
•Aktarma	-	-
•Anlam Çıkarma	40	19
•Sebeup Gösterme	4	26
•Analiz Yapma	2	25
•Özet Çıkarma	6	4
•Sentez Yapma	3	11
•Taslak Çıkarma	-	-
•Yeniden Düzenleme	16	7
Üst Bilişsel Stratejiler		
•Planlama	-	-
•Öncelik Verme	-	-
•Amaç Belirleme	-	-
•İhtiyaç Belirleme	-	-
•Kaynaklara Ulaşma	-	-
•Kaynakları Organize Etme	-	-
•Program Yapma	-	-
•Seçme ve Kullanma	-	-
•İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-
•Dikkati Yönlendirme	-	-
•Seçici Dikkat	-	-
•Konuşmayı Erteleme	-	-
•Kendi Kendini Yönetme	-	-
•Kendi Kendini Gözleme	-	-

• Kendi Kendini Değerlendirme	-	33
• Stratejileri Değerlendirme	-	-
Bellekle İlgili Stratejiler		
• Bağlantı Kurma	-	-
• Sesleri Kullanma	-	-
• Görselleri Kullanma	-	-
• Ses ve Görselleri Kullanma	-	-
• Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-
• Mekanik Materyaller Kullanma	-	-
Toplumsal Stratejiler		
• Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	14	32
• Açıklama İsteme	-	-
• Duygularını Kontrol Edebilme	-	-
• Soru Sorma	-	-
• Yardım İsteme	-	-
• Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	-	12
• Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	2	3
Duyuşsal Stratejiler		
• Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-
• Duyguları Hakkında Konuşma	-	-
• Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-
• Derin Nefes Alma	-	-
• Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-
Telafi Stratejileri		
• Tahmin Etme	1	9
• Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-
• Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-
• Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-
• Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-

Tablo-14: Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarının Strateji Kullanım Sıklıkları- Genel Değerlendirme

Tablodan da anlaşılacağı gibi her iki ders kitabında kullanılan toplam öğrenme stratejilerinin %80'i bilişsel stratejilerdir. Bunun dışında kullanılan stratejiler %6 ile üst bilişsel stratejiler, %12 ile toplumsal stratejiler ve %2 ile telafi stratejileridir (Grafik-12). Her iki kitapta da hiç kullanılmayan stratejiler; bellekle ilgili stratejiler ve duyuşsal stratejilerdir.

İncelenen iki kitaptaki öğrenme stratejilerinin kullanımı karşılaştırıldığında ise ana dil Türkçe ders kitabı olan M.E.B. Türkçe Hazırlık ders kitabında, yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı olan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabına göre hem daha fazla strateji türünün hem de daha fazla sayıda stratejinin kullanıldığı görülmüştür. Öyle ki M.E.B. Hazırlık ders kitabında toplam 22 farklı strateji türü kullanılırken Gazi TÖMER ders kitabında toplam 19 farklı strateji türü kullanılmıştır. Ayrıca M.E.B. Hazırlık ders kitabının tamamında öğrenme stratejileri için toplam 374 örnek tespit edilmişken Gazi TÖMER ders kitabında bu sayı 166 olarak belirlenmiştir.

Grafik-12: Gazi TÖMER ve M.E.B Hazırlık Ders Kitaplarında Toplam Strateji Kullanım Oranları

5. YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE DERSLERİ İÇİN ÖĞRENME STRATEJİLERİ ODAKLI ALIŞTIRMA ÖNERİLERİ

Çalışmanın 3. ve 4. bölümlerinde bir yabancı dil olarak Türkçe (*Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe*) ve bir de ana dil Türkçe ders kitabı (*M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı*), öğrenme stratejileri bağlamında incelenmiş ve bulgular hem sayısal olarak hem de kitaplardan alınan örnekler yoluyla paylaşılmıştır. İncelenen iki ders kitabında yer alan toplam öğrenme stratejisinin sayısal verileri de yine dört dil becerisi temelinde Tablo-15’te sunulmuştur.

<i>Stratejiler</i>	Okuma	Konuşma	Yazma	Dinleme
A- Bilişsel Stratejiler				
A1- Açıklama/ Doğrulama	38	30	35	6
A2- Tahmin Etme/ Tümevarımsal Çıkarım - Tümdengelimse l Muhakeme	4	9	4	2
A3- Pratik Yapma	-	2	-	-
A4- Ezberleme	-	1	-	-
A5- İzleme	-	-	-	-
A6- Tekrar Etme	-	-	-	-
A7- İlgili Kaynakları Kullanabilme	21	17	14	-
A8- Çeviri Yapma	-	-	2	-
A9- Gruplandırma	2	-	7	-
A10- Not Alma	-	-	-	-
A11- Sonuç Çıkarma	-	2	10	-
A12- Görselleştirme	3	1	3	1

A13- Duyduğunu Söyleyebilme/ Yazabilme	-	-	-	8
A14- Anahtar Sözcükler Üzerine Çalışma	27	2	9	1
A15- Kelimeyi Bağlam İçinde Kullanabilme	-	1	6	-
A16- İlişkilendirme	-	2	1	-
A17- Aktarma	-	-	-	-
A18- Anlam Çıkarma	36	6	1	16
A19- Sebep Gösterme	7	15	7	1
A20- Analiz Yapma	8	7	12	-
A21- Özet Çıkarma	4	2	4	-
A22- Sentez Yapma	-	-	14	-
A23- Taslak Çıkarma	-	-	-	-
A24- Yeniden Düzenleme	3	2	18	-
B- Üst Bilişsel Stratejiler				
B1- Planlama	-	-	-	-
B2- Öncelik Verme	-	-	-	-
B3- Amaç Belirleme	-	-	-	-
B4- İhtiyaç Belirleme	-	-	-	-
B5- Kaynaklara Ulaşma	-	-	-	-
B6- Kaynakları Organize Etme	-	-	-	-
B7- Program Yapma	-	-	-	-
B8- Seçme ve Kullanma	-	-	-	-
B9- İleri Düzeyde Düzenleyiciler	-	-	-	-
B10- Dikkati Yönlendirme	-	-	-	-
B11- Seçici Dikkat	-	-	-	-
B12- Konuşmayı Erteleme	-	-	-	-

B13- Kendi Kendini Yönetme	-	-	-	-
B14- Kendi Kendini Gözleme	-	-	-	-
B15- Kendi Kendini Değerlendirme	24	7	2	-
B16- Stratejileri Değerlendirme	-	-	-	-
C- Bellekle İlgili Stratejiler				
C1- Bağlantı Kurma	-	-	-	-
C2- Sesleri Kullanma	-	-	-	-
C3- Görselleri Kullanma	-	-	-	-
C4- Ses ve Görselleri Kullanma	-	-	-	-
C5- Bedensel Hareketlerden Yararlanma	-	-	-	-
C6- Mekanik Materyaller Kullanma	-	-	-	-
D- Toplumsal Stratejiler				
D1- Birlikte Çalışma (İkili ve Grup İçinde Çalışma)	11	23	11	1
D2- Açıklama İsteme	-	-	-	-
D3- Duyularını Kontrol Edebilme	-	-	-	-
D4- Soru Sorma	-	-	-	-
D5- Yardım İsteme	-	-	-	-
D6- Ana Dil Konuşucularıyla İletişim Kurma	6	3	3	-
D7- Kültürel ve Sosyal Kuralları Keşfetme	2	2	1	-
E- Duyuşsal Stratejiler				
E1- Stres Düzeyinin Farkında Olma	-	-	-	-
E2- Duyuları Hakkında	-	-	-	-

Konuşma				
E3- Kendi Kendini Ödüllendirme	-	-	-	-
E4- Derin Nefes Alma	-	-	-	-
E5- Olumlu İçsel Konuşmalar Yapma	-	-	-	-
F- Telafi Stratejileri				
F1- Tahmin Etme	9	1	-	-
F2- Eş Anlamlı Kelimeler Kullanma	-	-	-	-
F3- Farklı Kelimelerle İfade Etme	-	-	-	-
F4- Jest ve Mimikleri Kullanma	-	-	-	-
F5- Boşluk Doldurucuları Kullanma	-	-	-	-

Tablo-15: 4 Dil Becerisi Bağlamında Gazi TÖMER ve M.E.B. Hazırlık Ders Kitaplarında Bulunan Toplam Strateji Sayıları

Bu bölümde her iki ders kitabında da örneğine rastlanmayan öğrenme stratejileri için alıştırma örnekleri sunulacaktır. Bunun için ileri seviye yabancı dil olarak İngilizce ders kitapları taranmış ve yabancılara Türkçe öğretimine uyarlanabilecek örnekler derlenmiştir. Taranan yabancı dil olarak İngilizce ders kitapları şunlardır: Interchange 3 (Richards, 2013), Life Upper Intermediate (Dummett, 2013), New Headway Intermediate (Soars, 2009), Language Leader Advanced (Cotton, 2010), Upstream Upper Intermediate (Obee, 2003), Solutions Upper Intermediate (Falla, 2009), New Plus Upper Intermediate (Moutsou, 2005), Pathways 4 (MacIntyre, 2012), Soundwaves 3 (Gram, 2008), Total English Upper Intermediate (Crace, 2012), Speakout Upper Intermediate (Eales, 2011), New Success Upper Intermediate (Carr, 2012), Cutting Edge Advanced (Moor, 2003), New English File Upper Intermediate (Oxenden, 2008), Face2Face Advanced (Cunningham, 2009).

Örneğine taranan İngilizce ders kitaplarında da rastlanmayan öğrenme stratejileri için araştırmacı kendi örneklerini sunmuştur. Önerilen etkinlik örnekleri temel strateji başlıkları olan *bilişsel*, *üst bilişsel*, *bellekle ilgili*, *toplumsal*, *duyuşsal* ve *telafl stratejileri* başlıkları altında sunulacaktır.

5.1. Bilişsel Stratejiler İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Bilişsel stratejilerden *izleme* (Alıştırma Örneği-87), *tekrar etme* (Alıştırma Örneği-88), *not alma* (Alıştırma Örneği-89), *aktarma* (Alıştırma Örneği-90) ve *taslak çıkarma* (Alıştırma Örneği-91) stratejileri için alıştırma önerileri sunulacaktır.

İzleme stratejisi için Cutting Edge Advanced ders kitabındaki 14. sayfada yer alan 8b alıştırması örnek alınmıştır.

☞ **Cümlede vurgulu söylediğimiz kelimeyi değiştirerek cümlenin anlamını da değiştirebiliriz. Aşağıdaki örnekleri vurguya dikkat ederek dinleyiniz.**

- **Ahmet** Yılmaz 5 gündür hastanede kalıyor. (**Mehmet** Yılmaz değil)
- Ahmet **Yılmaz** 5 gündür hastanede kalıyor. (Ahmet **Yavuz** değil)
- Ahmet Yılmaz **5** gündür hastanede kalıyor. (**10** değil)
- Ahmet Yılmaz 5 **gündür** hastanede kalıyor. (**hafta** değil)
- Ahmet Yılmaz 5 gündür **hastanede** kalıyor. (**evde** değil)

Alıştırma Örneği -87: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-1 (izleme- A5)

Bilişsel stratejilerden *tekrar etme* stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki cümleleri dinleyiniz. Bazı kelimelerin art arda söylenirken nasıl birleşmiş gibi okunduğuna dikkat ediniz.**

- Güzel bir ev satın aldık.
- Kırtasiyeden defter aldım.
- Bugün dernek açıldı.
- Annem içeride kitap okuyor.

☞ **Şimdi de bu cümleleri hızlıca okumaya çalışınız.**

Alıştırma Örneği -88: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-2 (tekrar etme- A6)

Yine bilişsel stratejilerden *not alma* stratejisi için Language Leader Advanced ders kitabındaki 78. sayfada yer alan 9. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ ‘Eleştirel düşünme becerisi’ üzerine konuşma yapan öğretmeninizi dinleyiniz. İkili gruplar halinde önemli noktaları not alınız. Daha sonra notlarınızı diğer gruplarla karşılaştırınız.

Alıştırma Örneği -89: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-3 (not alma- A10)

Öğrencilerin bildiklerinden yola çıkarak yeni kuralları keşfetmesini gerektiren *aktarma* stratejisi için New Success Upper Intermediate ders kitabındaki 25. sayfada yer alan 3. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ Aşağıdaki tabloda şimdiki ve geçmişteki alışkanlıklarımızı ifade etmekte kullandığımız yapılar sunulacaktır. Daha önceden bildiğiniz ‘şimdiki’ zaman kullanımları ile yukarıdaki metinde yer alan altı çizili kelimelerdeki ‘geçmiş’ zaman kullanımlarını tabloya yerleştiriniz.

şimdiki alışkanlıklarımız:	geçmişteki alışkanlıklarımız:
<u>Geniş zaman:</u>	<u>Geniş zamanın Hikâyesi:</u>
<u>Şimdiki zaman:</u>	<u>Şimdiki Zamanın Hikâyesi:</u>

Alıştırma Örneği -90: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-4 (aktarma- A17)

Son bilişsel strateji örneği olan *taslak çıkarma* stratejisi için Solutions Upper Intermediate ders kitabındaki 13. sayfada yer alan 5., 6., 7. ve 8. alıştırmalar örnek alınmıştır.

☞ Dinlediğiniz hikâyeye ilgili bir kompozisyon yazacaksınız. İkili gruplar halinde çalışınız ve birinci paragraf için beyin fırtınası yapınız.
☞ İkinci, üçüncü ve dördüncü paragraflar için notlar alınız.
Ne oldu?/ Neden?/ Ne zaman ve nerede?/ Kimler vardı?/ Nasıl hissettin?
☞ Kompozisyonun kabaca taslağını oluşturunuz.

Alıştırma Örneği -91: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-5 (taslak çıkarma- A23)

5.2. Üst Bilişsel Stratejiler İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Üst bilişsel stratejilerden *planlama* (Alıştırma Örneği-92), *öncelik verme* (Alıştırma Örneği-93), *amaç belirleme* (Alıştırma Örneği-94), *ihtiyaç belirleme* (Alıştırma Örneği-95), *kaynaklara ulaşma* (Alıştırma Örneği-96), *kaynakları organize etme* (Alıştırma Örneği-97), *program yapma* (Alıştırma Örneği-98), *seçme ve kullanma* (Alıştırma Örneği-99), *ileri düzeyde düzenleyiciler* (Alıştırma Örneği-100), *dikkati yönlendirme* (Alıştırma Örneği-101), *seçici dikkat* (Alıştırma Örneği-102), *konuşmayı erteleme* (Alıştırma Örneği-103), *kendi kendini yönetme* (Alıştırma Örneği-104), *stratejileri değerlendirme* (Alıştırma Örneği-105) ve *kendi kendini gözlemleme* (Alıştırma Örneği-106) stratejileri için alıştırma önerileri sunulacaktır.

Planlama stratejisi için Upstream Upper Intermediate ders kitabındaki 14. sayfada yer alan 12. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ Aşağıdaki metni okuyunuz. Metnin sorularını cevaplamak için aşağıdaki stratejileri izleyiniz.

- ☞ Metnin ne hakkında olduğunu anlamak için metni önce hızlıca oku.
- ☞ Sorunun ilk kısmını oku ve anahtar sözcüklerin altını çiz. Şıkları henüz okuma. Sorunun ilgili olduğu kısmı metinde bul.
- ☞ Şıkları incele ve anahtar sözcüklerin altını çiz.
- ☞ En iyi uyduğunu düşündüğün cevabı işaretle.
- ☞ Cevabından çok emin olsan bile diğer şıkları da kontrol et.

Alıştırma Örneği -92: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-6 (planlama- B1)

Üst bilişsel stratejilerden *öncelik verme* stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki konulardan en çok zorlandığınızı seçiniz ve sınıfta sunmak üzere 15 dakikalık bir ders anlatımı şeklinde hazırlık yapınız.**

1. Geçmiş zaman kipleri
2. Anlatım bozuklukları
3. İsim tamlamaları
4. Noktalama işaretleri

Alıştırma Örneği -93: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-7 (öncelik verme- B2)

Amaç belirleme stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Nesli tükenmekte olan hayvanlarla ilgili aşağıdaki metni okumadan önce metnin sorularını gözden geçirin ve metni aşağıdaki amaçlardan hangisi için okuyacağınıza karar veriniz.**

- a. Anlamını bilmediğimiz kelimelere odaklanmak
- b. İstenen sayısal bilgileri bulmak için tarama yapmak

Alıştırma Örneği -94: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-8 (amaç belirleme- B3)

İhtiyaç belirleme stratejisi için Total English Upper Intermediate ders kitabındaki 58. sayfada yer alan 11. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ **İkili gruplar halinde çalışınız. Aşağıdaki Yaşam Boyu Öğrenme kutucuğunu okuyunuz ve verilen sorular için daha fazla seçenek üretiniz.**

Yaşam Boyu Öğrenme: İş, Eğitim ve Seyahat İçin Türkçe

1. **Türkçeyi iş, eğitim ve seyahat için ne şekilde kullanmak istersiniz?**
Müşterilerle ilişki, ders kitaplarını daha iyi anlamak...
2. **Türkçe öğrenmek için amaçlarınız nelerdir?**
Ana dil gibi konuşabilmek, konuşma dilini daha iyi anlamak...
3. **Türkçeyi iş, eğitim ve seyahat için nasıl geliştirebilirsiniz?**
Mesleki Türkçe kursuna gitmek, ana dil konuşucularıyla konuşmak...

Alıştırma Örneği -95: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-9 (ihtiyaç belirleme- B4)

Kaynaklara ulaşma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Cumhuriyet öncesi Türk ressamaları hakkında sınıf içinde bir çalışma yapılacaktır. Bunun için bir ön hazırlık yapınız ve ilgili yerleri ziyaret ediniz.**

Alıştırma Örneği -96: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-10 (kaynaklara ulaşma-B5)

Kaynakları organize etme stratejisi için Language Leader Advanced ders kitabındaki 88. sayfada yer alan 2. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ **Daha önceden yapmış olduğunuz bir kompozisyon ödevini veya projeyi düşününüz. Bu çalışma için aşağıdaki kaynaklardan hangilerini, ne amaçla kullandığınızı söyleyiniz. En fazla hangisinden faydalandınız? Neden?**

- Kütüphane
- Akademik makaleler
- Gazeteler
- Devlet arşivi
- Uluslararası organizasyonların istatistikleri
- Anketler

Alıştırma Örneği -97: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-11 (kaynakları organize etme- B6)

Program yapma stratejisi için Total English Upper Intermediate ders kitabındaki 100. sayfada yer alan 10. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ **İkili gruplar halinde çalışınız. Aşağıdaki Yaşam Boyu Öğrenme kutucuğunu okuyunuz ve verilen 3 örneği kendiniz için tamamlayınız.**

Yaşam Boyu Öğrenme: Programlama, Amaçlar ve Ödüller

- ☞ Ders çalışırken odaklanmak ve kendini şöyle motive etmek işe yarar:
1. Çalışma programı oluşturmak; örneğin,
 2. Amaç belirlemek; örneğin,
 3. Kendini ödüllendirmek; örneğin,

Alıştırma Örneği -98: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-12 (program yapma- B7)

Seçme ve kullanma stratejisi için Interchange 3 ders kitabındaki 52. sayfada yer alan 8. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ **Türkçe kelimeleri öğrenmedeki genel sorun alanları aşağıda listelenmiştir. Bunlar için hangi teknikleri kullandığınızı düşününüz ve seçtiğiniz yöntemleri nasıl kullandığınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.**

- Telaffuz
- Kelime ezberleme
- Kelimeleri doğru bağlamda kullanma

☞ *Türkçe dil CD'leri dinleme*

☞ *Türkçe altyazılı filmler izleme*

☞ *Kelime kartları oluşturma*

☞ *Kendi sesini kaydetme*

☞ _____ (diğer)

Alıştırma Örneği -99: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-13 (seçme ve kullanma- B8)

İleri düzeyde düzenleyiciler stratejisi için Upstream Upper Intermediate ders kitabındaki 12. sayfada yer alan 1. alıştırma örnek alınmıştır.

☞ **İş hayatıyla ilgili diyalogu dinlemeden önce diyalogun sorularını okuyunuz, anahtar sözcüklerin altını çiziniz ve şu soruları kendinize sorunuz:**

- Kaç kişiyi dinleyeceksiniz? _____
- Nasıl bir konuşma şekli duyacaksınız? _____
- Başka neler duymayı bekliyorsunuz? _____

☞ **Şimdi diyalogu dinleyiniz ve diyalogun soruları için doğru cevabı (a, b, c) işaretleyiniz. Altını çizdiğiniz hangi kelimeler size yardımcı oldu?**

Alıştırma Örneği -100: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-14 (ileri düzeyde düzenleyiciler- B9)

Dikkati yönlendirme stratejisi için Language Leader Advanced ders kitabındaki 34. sayfada yer alan 5c alıştırmaları örnek alınmıştır.

☞ **Küçük gruplar halinde aktif bir dinleyici olduğunuzu karşınızdakine nasıl gösterebileceğinizi tartışınız.**

Alıştırma Örneği -101: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-15 (dikkati yönlendirme- B10)

Seçici dikkat stratejisi için Language Leader Advanced ders kitabındaki 99. sayfada yer alan 5c alıştırmaları örnek alınmıştır.

☞ Hasan'ın kaynak taraması sonucunda hazırladığı aşağıdaki notları inceleyiniz. Bu bilgileri bir sentez oluşturmak üzere nasıl organize edebilirsiniz?

Singh, V. (2004) Genç işsizler

- Olumsuz psikolojik etkiler
- İşsizliği erken tecrübe etme – ilerisi için de işsiz kalma olasılığı
- Evden ayrılma yaşının gecikmesi

Ashcroft, T. (2007) 21. yüzyılda genç işsizlik

- Gençleri daha fazla eğitim almaya teşvik etme
- İlerisi için de işsiz kalma olasılığı- suç oranlarında artış
- Kayıp nesil

☞ Şimdi Hasan'ın sentezini okuyunuz. Bilgileri nasıl organize ettiğine dikkat ediniz.

Genç işsizlerle ilgili yapılan pek çok araştırma, işsizliğin etkilerinin büyük oranda olumsuz olduğunu ortaya koymaktadır.

Singh ve Ashcroft erken yaştaki işsizliğin hayatın daha sonraki evrelerinde de işsiz kalma olasılığını artırdığını ifade etmektedir.

Singh işsizliğin gençler üzerinde olumsuz psikolojik etkiler bıraktığına dikkati çekerken Ashcroft da gençler arasındaki suç oranını artırdığını vurgulamaktadır. Singh ayrıca işsiz gençlerin evden ayrılma yaşlarının da ertelendiğini gözlemlemiştir.

Alıştırma Örneği -102: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-16 (seçici dikkat- B11)

Konuşmayı erteleme stratejisi için Soundwave 3 ders kitabındaki 3. sayfada yer alan 2a alıştırmaları örnek alınmıştır.

☞ Türkçe konuşurken tonlama doğru bir şekilde yapıldığında, bu hem konuşmacının hislerini karşı tarafa doğru şekilde aktarır hem de konuşma kulağa daha doğal gelir.

Aşağıdaki diyalogu dinleyiniz. Altı çizili kelimelerde cümle içindeki tonlamanın alçalıp yükselmesine göre aşağı veya yukarı doğru bir ok çiziniz. Cümleleri henüz kendi başınıza okumayınız.

Ayşe: Merhaba Murat!

Murat: Merhaba Ayşe! Seninle bu markette karşılaşmak ne hoş!

Ayşe: Neler var sepetinde bakalım?

Murat: Bu saati gerçekten çok beğendim. Sence de güzel değil mi?

Ayşe: Evet çok güzel, güle güle kullan.

Murat: Çok naziksin teşekkür ederim.

Alıştırma Örneği -103: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-17 (konuşmayı erteleme- B12)

Kendi kendini yönetme stratejisi için New Plus Upper Intermediate ders kitabındaki 7. sayfada yer alan alıştırma örnek alınmıştır.

☞ Birazdan katılacağınız konuşma sınavı için aşağıdaki basamakları uygulamaya çalışınız.

- ☞ Gülümseyin ve kendinizden emin gözükün.
- ☞ Tane tane konuşun. Uygun konuşma hızı oldukça önemlidir.
- ☞ Anlamadığınız bir soru olursa daha fazla açıklama istemekten çekinmeyin.
- ☞ Sorulan soruya mümkün olduğunca çabuk cevap verin.
- ☞ Bir kelimeyi hatırlayamazsanız onu başka kelimelerle ifade etmeye çalışın.
- ☞ Sorulara sadece 'evet' ya da 'hayır' ile cevap vermeyin.
- ☞ Düşünmek için zamana ihtiyacınız olursa 'düşünmeme müsaade edin' gibi ifadeler kullanın.
- ☞ Her zaman karşınızdakinin yüzüne bakın.

☞ Sınav esnasında yukarıdaki maddelerden hangilerini uygulayabildiniz?

Alıştırma Örneği -104: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-18 (kendi kendini yönetme- B13)

Stratejileri değerlendirme stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Sınav süresince *Alıştırma Örneği 104*'te sıralanan stratejilerden kullanabildiklerinizi kullanışlılık bakımından değerlendiriniz.

Stratejiler:	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok Kötü
1. _____					
2. _____					
3. _____					
4. _____					
5. _____					
6. _____					
7. _____					
8. _____					

Alıştırma Örneği -105: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-19 (stratejileri değerlendirme- B16)

Kendi kendini gözleme stratejisi için Language Leader Advanced ders kitabındaki 34. sayfada yer alan 7b alışırması örnek alınmıştır.

☞ **Aşağıdaki konulardan birini seçiniz ve 3 dakikalık bir konuşma hazırlayınız.**

- Takdir ettiğiniz uluslararası bir lider. Bu şahsiyetin neler başardığını ve neden o kişiyi takdir ettiğinizi açıklayın.
- Çalışmalarını takdir ettiğiniz uluslararası bir kuruluş. Bu kurumun hangi çalışmalara imza attığını ve neden o kuruluşu takdir ettiğinizi açıklayın.

☞ **İkili gruplar halinde birbirinizin konuşmasını dinleyiniz.**

- Arkadaşınızı dilbilgisi, kelime bilgisi ve telaffuz açısından değerlendiriniz.

Alıştırma Örneği -106: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-20 (kendi kendini gözleme- B14)

5.3. Bellekle İlgili Stratejiler İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Bellekle ilgili stratejilerden *bağlantı kurma* (Alıştırma Örneği-107), *sesleri kullanma* (Alıştırma Örneği-108), *görselleri kullanma* (Alıştırma Örneği-109), *ses ve görselleri kullanma* (Alıştırma Örneği-110), *bedensel hareketlerden yararlanma* (Alıştırma Örneği-111) ve *mekanik materyaller kullanma* (Alıştırma Örneği-112) stratejileri için öneriler sunulacaktır.

Bağlantı kurma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alışırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıda çift olarak verilen kelimeler arasında bağlantı kurarak bir hikâye oluşturunuz. Hikâyenin ilk cümlesi aşağıda verilmiştir.**

kedi – yağmur

ceket – araba

kolye – makarna

lamba – bilgisayar

sonbahar – sergi

O gün yolunda gitmeyen bir şeyler sezmişim. _____

Alıştırma Örneği -107: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-21 (bağlantı kurma- C1)

Sesleri kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Dinlediğiniz şarkıdaki kelimelerden aşağıda verilen kelimelerle kafiyeli olabilecekleri not alınız.**

dün - _____
yollar - _____
anla - _____
yaş - _____
beni - _____
olur - _____
yeter - _____

☞ **İkili gruplar halinde çalışınız. Arkadaşınızla birlikte, not aldığınız kelimelerden bir şiir oluşturunuz.**

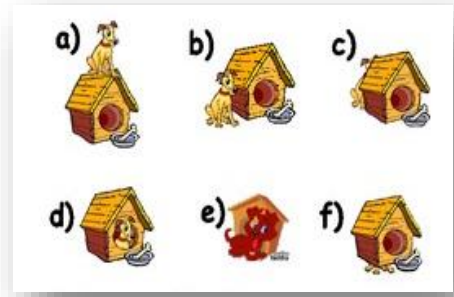
Alıştırma Örneği -108: Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-22 (sesleri kullanma- C2)

Görselleri kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki cümleleri resimlere göre tamamlayınız.**

Köpek nerede?

- a) Köpek kulübenin _____.
b) Köpek kulübenin _____.
c) Köpek kulübenin _____.
d) Köpek kulübenin _____.
e) Köpek kulübenin _____.
f) Köpek kulübenin _____.

Alıştırma Örneği -109: Yabancılar Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-23 (görselleri kullanma- C3)

Ses ve görselleri kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Dinleme metninde duyduğunuz kelime veya kelime gruplarını aşağıdaki resimlerle eşleştiriniz.

Alıştırma Örneği -110: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-24 (ses ve görselleri kullanma- C4)

Bedensel hareketlerden yararlanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırmaya örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ ‘Microbreak’ adı verilen egzersiz çalışmaları için yönergeleri dinleyiniz ve sınıfta uygulamaya çalışınız.

Alıştırma Örneği -111: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-25 (bedensel hareketlerden yararlanma- C5)

Mekanik materyaller kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırmaya örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Dörderli gruplar halinde çalışınız. Elinizdeki kelime kartlarının boş tarafına Türkçe eş anlamlısını yazınız veya o kelimeyi ifade eden bir resim çiziniz.

neşeli	dost
hayat	barış
özlem	kumsal

Alıştırma Örneği -112: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-26 (mekanik mat. kullanma- C6)

5.4. Toplumsal Stratejiler İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Toplumsal stratejilerden *açıklama isteme* (Alıştırma Örneği-113), *duygularını kontrol edebilme* (Alıştırma Örneği-114), *soru sorma* (Alıştırma Örneği-115) ve *yardım isteme* (Alıştırma Örneği-116) stratejileri için öneriler sunulacaktır.

Açıklama isteme stratejisi için New English File Upper Intermediate ders kitabındaki 27. Sayfada yer alan 6a ve 6b alıştırması örnek alınmıştır.

☞ Karşınızdaki kişi bize bir olayı anlatırken biz de onunla etkileşim halinde olup ona şu tip sorular yöneltebiliriz:

- “Sonrasında ne oldu?”
- “Kendini nasıl hissettin?”
- “Orada kim bekliyordu dedin?”
- “Nasıl bir şeydi?/ Neye benziyordu?”
- “Bu durumda sen ne yaptın?” ...vs.

İkili gruplar halinde çalışınız. Aşağıdakilerden birini arkadaşınıza anlatınız.

- uçak/ tren/ otobüsle seyahat ederken başınıza gelen korkunç/ komik/ farklı bir olay,
- seyahat ederken geçirdiğiniz bir hastalık/ kaza,
- büyük bir karışıklığa sebep olan bir uçak/ otobüs kaçırma hikayeniz,
- seyahatten döndüğünüzde evde karşılaştığınız bir sürpriz.

Yukarıda örnekleri verilen soruları kullanarak arkadaşınızdan daha fazla açıklama isteyiniz.

Alıştırma Örneği -113: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-27 (açıklama isteme- D2)

Duyularını kontrol edebilme stratejisi için Speakout Upper Intermediate ders kitabındaki 13. sayfada yer alan 11c alışırması örnek alınmıştır.

☞ **Aşağıdaki anketi Türkçe öğrenme sürecinde neler hissettiğinizi düşünerek tamamlayınız.**

- Büyük gruplar halinde çalışıyorsak kendimi _____ ifade ederim.
- Yeni öğrendiğim Türkçe kelimeleri konuşma dilinde kullanmak _____.
- Anadili benimle aynı olan kişilerle Türkçe çalışmak _____.
- Türkçe konuşma sınavları öncesinde _____ hissederim.
- Türkçe konuşma sınavları sırasında _____ hissederim.
- Türkçe konuşma sınavları sonrasında _____ hissederim.

☞ **Öğretmeninizin rastgele seçeceği bir sınıf arkadaşınızla aşağıdaki konulardan biri ile ilgili 5 dakikalık bir konuşma yapınız. Yukarıdaki maddelerden yola çıkarak olumsuz olduğunu düşündüğünüz duygularınızı (heyecan, korku vs.) kontrol etmeye çalışınız.**

erken yaşta yapılan evlilikler, üniversite öğrencilerinin sıkıntıları, obezite, sosyal medya bağımlılığı, eğitim sisteminin sorunları, işsiz genç nüfus, geleneksel sanatlar

Alıştırma Örneği -114: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-28 (duygularını kontrol edebilme- D3)

Soru sorma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alışırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki paragraftaki anlamını bilmediğiniz kelimeleri sınıf arkadaşlarınıza sorunuz. Her kelimeyi farklı bir kişiye sormayı ve kendiniz de en az 5 arkadaşınızın sorusunu cevaplamayı unutmayınız.**

Türk sinemasının en önemli sorununun senaryo olduğunu söylemeliyim. Sorunun kökenlerine inildiğinde pek çok sebep bulunabilir. Geriye dönüp baktığımızda, hiçbir kuşağın diğer kuşağa bu konuda zengin bir miras devretmediğini görürüz. Gelenekten beslenmeyen senaryo yazımının, çağın gerektirdiği standartları yakalayabilmesi için bu konuda çağdaş eğitim veren kurumlara ihtiyaç vardır. Sinema sektöründe son yıllara kadar, senaryo için bütçeden çok az para ayrılıyordu. Ancak son yıllarda senaryo yazdırmak için on binlerce dolar ödeniyor. Bildiğim şu ki, eğer mükemmel senaryo yazan birileri çıkarsa yapımcılar çok ciddi paralar ödemeye çoktan hazırlar.

Alıştırma Örneği -115: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-29 (soru sorma- D4)

Yardım isteme stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Beş kişilik gruplar halinde çalışınız. Elinizdeki görev kartında yazan ve tarifini öğrenmeniz gereken yeri bulmak için gruptaki arkadaşlarınıza sorular sorun. (Sorunuzun cevabı yalnızca bir arkadaşınızın kâğıdında yazıyor.)

Kullanabileceğiniz ifadeler:

Pardon, ... nerede?

Kusura bakmayın, bilmiyorum.

... adresini arıyorum.

... 'a gitmek için doğru yolda mıyız?

... haritada gösterebilir misiniz?

Alıştırma Örneği -116: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-30 (yardım isteme- D5)

5.5. Duyuşsal Stratejiler İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Duyuşsal stratejilerden *stres düzeyinin farkında olma* (Alıştırma Örneği-117), *duyguları hakkında konuşma* (Alıştırma Örneği-118), *kendi kendini ödüllendirme* (Alıştırma Örneği-119), *derin nefes alma* (Alıştırma Örneği-120) ve *olumlu içsel konuşmalar yapma* (Alıştırma Örneği-121) stratejileri için öneriler sunulacaktır.

Stres düzeyinin farkında olma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ *Alıştırma Örneği-114'*te arkadaşınızla yaptığınız konuşmayı değerlendirecek olursanız:

• **Aklıma gelmeyen bir kelime olduğunda endişe veya huzursuzluk duydum.**

Kesinlikle evet *evet* *bazen* *hayır* *kesinlikle hayır*

• **Arkadaşımın gözlerine bakarak konuştum.**

Kesinlikle evet *evet* *bazen* *hayır* *kesinlikle hayır*

• **Konuşmayı ben başlattım.**

Kesinlikle evet *evet* *kısmen* *hayır* *kesinlikle hayır*

• **Arkadaşımın verdiği yanıtları doğru bir şekilde not alabildim.**

Kesinlikle evet *evet* *kısmen* *hayır* *kesinlikle hayır*

Alıştırma Örneği -117: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-31 (stres düzeyinin fark. olma- E1)

Duyguları hakkında konuşma stratejisi için Interchange 3 ders kitabındaki 21. sayfada yer alan c alıştırmaları örnek alınmıştır.

☞ Türkçe konuşurken aşağıdaki karikatürdeki gibi bir yanlış anlaşılma yaşadığınız oldu mu? Sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Alıştırma Örneği -118: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-32 (duyguları hak. konuşma- E2)

Kendi kendini ödüllendirme stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırmaya örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Aşağıdaki cümleleri kutu içinde verilen kelimelerle doğru kipi kullanarak doldurunuz.

koşmak silmek kokmak okumamak akmak

1. Ben yerleri süpürürken, Ahmet de bibloları _____.
2. Odada farklı bir şey _____, ne olduğunu aramaya koyuldum.
3. Her gün gazete alıyor fakat hiçbirini _____.
4. Gelecek hafta maratonda yüzbinlerce kişi _____.
5. "Dere ne kadar da güzel _____!" diye bağırdı.

☞ Cümlelerin hepsini doğru bir şekilde doldurabildiniz mi? Eğer öyleyse çalışmaya 5 dakika ara veriniz.

Alıştırma Örneği -119: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-33 (kendi kendini ödüllendirme- E3)

Derin nefes alma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki etkinlikleri yapmadan önce derin bir nefes alıp heyecanınızı azaltmaya çalışınız.**

- ☞ Grup içinde yapılan konuşma etkinlikleri
- ☞ Portfolyo için sınıf içinde kompozisyon yazma etkinlikleri
- ☞ Kelime bilgisi sözlüleri
- ☞ Tahtada sergilenen canlandırma performansları
- ☞ Dinleme etkinlikleri

☞ **Etkinliklerden sonra bu yöntemin işe yarayıp yaramadığını arkadaşınıza anlatınız.**

Alıştırma Örneği -120: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-34 (derin nefes alma- E4)

Olumlu içsel konuşmalar yapma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ **Aşağıdaki formu bitirdiğiniz ünite için doldurunuz.**

- Öğrendiğim şeyler: _____.
- En iyi yapabildiğim etkinlikler: _____.
- En kısa sürede kavradığım konu: _____.
- Geliştirdiğim beceri (ler): _____.
- En sevdiğim konu: _____.

Alıştırma Örneği -121: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-35 (olumlu içsel konuşmalar yapma- E5)

5.6. Telafi Stratejileri İçin Örnek Alıştırma Önerileri

Telafi stratejilerinden *eş anlamlı kelimeler kullanma* (Alıştırma Örneği-122), *farklı kelimelerle ifade etme* (Alıştırma Örneği-123), *jest ve mimikleri kullanma* (Alıştırma Örneği-124) ve *boşluk doldurucuları kullanma* (Alıştırma Örneği-125) stratejileri için öneriler sunulacaktır.

Eş anlamlı kelimeler kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ Elinizdeki kartta yazan ünlü kişiyi karttaki kelimeleri kullanmadan sınıf arkadaşlarınıza anlatmaya çalışınız. Kelimelerin eş ya da zıt anlamlılarını kullanabilirsiniz.

Not:

1. Sınıf arkadaşlarınız size yalnızca cevabı *evet/hayır* olan soruları sorabilir.
2. Bu soruların dışında bu kişiyi tarif etme görevi size aittir.
3. En fazla 10 cümle kullanabilirsiniz.

Alıştırma Örneği -122: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-36 (eş anlamlı kelimeler kullanma- F2)

Farklı kelimelerle ifade etme stratejisi için Interchange 3 ders kitabındaki 3. sayfada yer alan 4b alıştırması örnek alınmıştır.

☞ Aşağıda verilen kelimeleri anlamları ile eşleştiriniz. Anlamını bilmediğiniz kelimeler için sözlük kullanabilirsiniz.

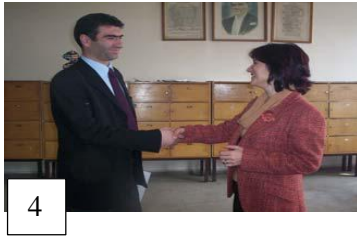
1. katı	a. değişik yorumlara elverişli
2. sponsor	b. bir görevi yerine getirme gücü olan, etkisi olan
3. yeterli	c. huy, yaratılış, tabiat
4. esnek	d. hoşgörüsüz, acımasız
5. mizaç	e. elindeki parayı harcamaya kıyamayan
6. cimri	f. bir etkinliğin maddi yönünü üstlenen kimse

☞ Yukarıdaki tanımların üstünü kapatınız. İkili gruplar halinde çalışınız. Sıra ile bu kelimeleri farklı kelimelerle anlatmaya çalışınız.

Alıştırma Örneği -123: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-37 (farklı kelimelerle ifade etme- F3)

Jest ve mimikleri kullanma stratejisi için Upstream Upper Intermediate ders kitabındaki 11. sayfada yer alan 4a ve 4b alıştırmaları örnek alınmıştır.

☞ Aşağıdaki resimleri verilen ifadelerle eşleştiriniz.

- a. Tanıştığımıza memnun oldum.
- b. İnanamıyorum!
- c. Dert etme!
- d. Acelem var!
- e. Emin değilim.

☞ Sizin ülkenizde de bu duygu ve düşünceler aynı şekilde mi ifade ediliyor? Birkaç örnekle açıklayınız.

Alıştırma Örneği -124: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-38 (jest ve mimikleri kullanma- F4)

Boşluk doldurucuları kullanma stratejisi için bir etkinlik önerisi olarak aşağıdaki alıştırma örneği araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

☞ İkilili gruplar halinde çalışınız. Örnekteki gibi bir telefon konuşması hazırlayınız. Konuşmanızın kulağa daha doğal gelmesi için *eğik* yazılmış ifadeleri de kullanmalısınız.

Deniz Hanım: Merhabalar, Doktor Mehmet Bey için randevu almak istiyorum.

Sekreter: *Hmm*, bir kontrol edeyim. En yakın randevu, *bir saniye*, önümüzdeki Cuma için uygun gözüküyor.

Deniz Hanım: Benim o zamana kadar vaktim yok ama. Çok rahatsızım. *Dinleyin*, bir şeyler yapamaz mısınız?

Sekreter: Evet anlıyorum *ama...* Yani demek istiyorum ki, doktor bey yalnızca programlı çalışıyor.

Deniz Hanım: *Peki* şöyle yapalım. Siz doktor beye bir danışın. Sonra ben sizi yeniden arayayım.

Sekreter: Hanımefendi *dedim ya*, bu mümkün değil.

Alıştırma Örneği -125: Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Alıştırma Önerileri-39 (boşluk doldurucuları kul.- F5)

SONUÇ

Bu çalışmada Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesindeki ders kitabı ile M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı öğrenme stratejileri temelinde incelenmiş ve çeşitli bulgulara ulaşılmıştır.

Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabı serisinin C1 seviyesindeki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde, kitapta öğrenme stratejilerinin açık bir şekilde verilmediği tespit edilmiştir. Herhangi bir yöntemle verilmiş strateji ipucu ya da strateji çalışması bulunmamaktadır. Bu ders kitabında 4 dil becerisinde de en fazla kullanılan strateji türü *bilişsel* stratejilerdir. Okuma ve yazma becerilerinde bilişsel stratejiler dışında öğrencilerin kullanabileceği ya da geliştirebileceği başka bir strateji türü kullanılmamıştır. Konuşma ve dinleme becerilerinde ise bilişsel stratejiler dışındaki strateji türleri kısıtlı oranda kullanılmıştır.

Bu kitaptaki etkinliklerin öğrenme stratejileri temelinde tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Çalışmanın bulgularına göre belirli türdeki etkinlikler belirli öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır fakat bu stratejiler çoğu zaman bilişsel alanın ötesine geçememektedir. Kitabın etkinlikleri *üstbilişsel*, yani öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmelerini sağlayacak stratejilerin kullanımını desteklememektedir. Kitapta bilişsel stratejilerin yer almasına rağmen *bellekle ilgili* hiçbir stratejinin bulunmaması dikkat çekmektedir. Dil öğrencisinin dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve düşüncelerinin farkına varmasına ve bunları olumlu yönde geliştirmesine olanak sağlayacak *duyuşsal* stratejilere de kitapta yer verilmemiştir. Son olarak öğrencilerin dili öğrenme ve kullanma sürecinde anlamadıkları, bilmedikleri veya henüz öğrenmedikleri bir kelime, ifade ya da dilbilgisi kullanımıyla başa çıkabilmek için geliştirmeleri gereken *telafi* stratejileri de kitapta yalnızca bir defa kullanılmıştır.

Gazi TÖMER ders kitabında hiçbir becerinin etkinliğinde bilişsel stratejilerden pratik yapma, izleme, tekrar etme, not alma, sonuç çıkarma, ilişkilendirme, aktarma veya taslak çıkarma stratejileri kullanılmamıştır. Yine hiçbir beceri için üst bilişsel

stratejilerden planlama, öncelik verme, amaç belirleme, ihtiyaç belirleme, kaynaklara ulaşma, kaynakları organize etme, program yapma, seçme ve kullanma, ileri düzeyde düzenleyiciler, dikkati yönlendirme, seçici dikkat, konuşmayı erteleme, kendi kendini yönetme, kendi kendini gözleme, kendi kendini değerlendirme veya stratejileri değerlendirme stratejileri kullanılmamıştır. Bellekle ilgili stratejilerden bağlantı kurma, sesleri kullanma, görselleri kullanma, ses ve görselleri kullanma, bedensel hareketlerden yararlanma veya mekanik materyaller kullanma stratejileri yine hiçbir beceri için kullanılmamıştır.

Toplumsal stratejilerden açıklama isteme, duygularını kontrol edebilme, soru sorma, yardım isteme ve ana dil konuşucularıyla iletişim kurma; *duyuşsal* stratejilerden stres düzeyinin farkında olma, duyguları hakkında konuşma, kendi kendini ödüllendirme, derin nefes alma ve olumlu içsel konuşmalar yapma; *telafi* stratejilerinden eş anlamlı kelimeler kullanma, farklı kelimelerle ifade etme, jest ve mimikleri kullanma ile boşluk doldurucuları kullanma stratejileri ders kitabındaki hiçbir becerinin etkinliğinde yer almamıştır.

Ders kitabındaki okuma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji *anlam çıkarma* stratejisidir. Bu dağılım okuma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Okuduğunu anlama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır.

Toplumsal stratejilerin okuma becerisi etkinliklerinde hiç kullanılmamış olması dikkat çekicidir. Ders kitabındaki okuma metinlerinin tamamı için yalnızca bireysel çalışma gerektiren etkinlikler sunulmuştur.

Ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu dağılım konuşma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Konuşma becerisi için açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır.

Toplumsal stratejilerden *birlikte çalışma* stratejisi kitaptaki konuşma etkinliklerinde 13 defa kullanılmıştır. Birlikte çalışma stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra konuşma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması da konuşma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira konuşma becerisini geliştirmek için ikili ya da grup içinde çalışmalar yapılması gerekmektedir.

Ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde *pratik yapma* stratejisinin hiç kullanılmamış olması dikkat çekici bir sonuçtur. *Tekrar etme* stratejisine de kitaptaki konuşma becerisi etkinliklerinde hiç rastlanmamıştır. Bu stratejiler konuşma becerisini geliştirmek için gerekli olan önemli stratejilerdir. Ayrıca toplumsal stratejilerden *açıklama isteme, soru sorma, yardım isteme, ana dil konuşucularıyla iletişim kurma* stratejilerinin ders kitabındaki konuşma etkinliklerinde hiç kullanılmamış olması da kitabın etkinliklerinin konuşma becerisini geliştirecek çeşitlilikte tasarlanmadığını göstermektedir.

Ders kitabındaki yazma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan stratejiler *açıklama/ doğrulama* ve *yeniden düzenleme* stratejileridir. Bu sonuç konuşma becerisi gibi üretimsel bir beceri olan yazma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Yeniden düzenleme stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra yazma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması da yazma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira yazma becerisini geliştirmek için öğrencinin yazdıklarını düzenleyebilme becerisini geliştirmesi gerekmektedir.

Yazma becerisi için bilişsel stratejilerin dışında hiçbir stratejinin kullanılmamış olması, yazma sürecinin yalnızca ilk basamağı olarak nitelendirilebilecek bilişsel basamağın ötesinde bir çalışmanın ders kitabında yer almadığını göstermektedir. Özellikle üst bilişsel stratejilerin, üretimsel bir beceri olan

yazma stratejisi için önemi büyüktür. Öyle ki öğrencinin yazma sürecinde bu süreci planlaması, belli durumlara öncelik vermesi, amacını ve ihtiyaçlarını belirlemesi, ilgili kaynaklara ulaşması, bu kaynakları organize etmesi, kendi kendini yönetebilmesi, gözlemleyebilmesi ve değerlendirmesi gibi üst bilişsel süreçleri kapsayan bu stratejiler yazma, becerisini geliştirmek için ders kitabında yer alması gereken stratejilerdir.

Ders kitabındaki dinleme becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji *anlam çıkarma* stratejisidir. Bu dağılım dinleme becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Dinlediğini anlama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Ayrıca kitaptaki dinleme etkinliklerinde *duyduğunu söyleyebilme/ yazabilme stratejisi* için etkinlik örneklerinin de yer alması dinleme becerisi için olumlu bir sonuç olarak nitelendirilebilir. Günlük hayatta dinleme etkinliğini gerçekleştirme amaçlarımızdan biri de duyduklarımızı sözlü veya yazılı olarak başkasına aktarmaktır. Bahsi geçen etkinlikler de bu amaca hizmet etmektedir.

M.E.B. Hazırlık Türkçe ders kitabındaki öğrenme strateji kullanımı incelendiğinde de öğrenme stratejilerinin açık bir şekilde verilmediği tespit edilmiştir. Herhangi bir yöntemle verilmiş strateji ipucu ya da çalışması bulunmamaktadır. Ders kitabında 3 dil becerisinde de en fazla kullanılan strateji türü *bilişsel* stratejilerdir. Bilişsel stratejiler dışındaki strateji türleri ise kısıtlı oranda kullanılmıştır. Ders kitabında dinleme becerisine yönelik hiçbir etkinlik bulunmamaktadır.

Bu ders kitabındaki etkinliklerin de öğrenme stratejileri temelinde tasarlanmadığını söylemek mümkündür. Çalışmanın bulgularına göre belirli türdeki etkinlikler belirli öğrenme stratejilerinin geliştirilmesine olanak sağlamaktadır fakat bu stratejiler bilişsel alanın ötesine çoğu zaman geçememektedir. Kitabın etkinlikleri *üstbilişsel*, yani öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetebilmelerini sağlayacak stratejilerin kullanımını yalnızca *kendi kendini değerlendirme* stratejisi bağlamında

desteklemektedir. Bu ders kitabında da bilişsel stratejilerin yer almasına rağmen *bellekle ilgili* hiçbir stratejinin bulunmaması dikkat çekicidir. Dil öğrencisinin dil öğrenme süreciyle ilgili duygu ve düşüncelerinin farkına varmasına ve bunları olumlu yönde geliştirmesine olanak sağlayacak *duyuşsal* stratejilere de kitapta hiç yer verilmemiştir. Son olarak öğrencilerin dili öğrenme ve kullanma sürecinde anlamadıkları, bilmedikleri veya henüz öğrenmedikleri bir kelime, ifade ya da dilbilgisi kullanımıyla başa çıkabilmek için geliştirmeleri gereken *telafl* stratejilerinden *tahmin etme* stratejisi de kitapta yalnızca okuma-anlama etkinliklerindeki kelime alıştırmaları için kullanılmıştır.

M.E.B. Hazırlık Türkçe ders kitabında hiçbir becerinin etkinliğinde *bilişsel* stratejilerden ezberleme, izleme, tekrar etme, not alma, duyduğunu söyleyebilme/yazabilme, aktarma veya taslak çıkarma stratejileri yer almamaktadır. Ayrıca *üst bilişsel* stratejilerden planlama, öncelik verme, amaç belirleme, ihtiyaç belirleme, kaynaklara ulaşma, kaynakları organize etme, program yapma, seçme ve kullanma, ileri düzeyde düzenleyiciler, dikkati yönlendirme, seçici dikkat, konuşmayı erteleme, kendi kendini yönetme, kendi kendini gözleme veya stratejileri değerlendirme stratejileri de hiçbir becerinin etkinliğinde kullanılmamıştır. Yine ders kitabında hiçbir beceri için örneği saptanamamış *bellekle ilgili* stratejiler; bağlantı kurma, sesleri kullanma, görselleri kullanma, ses ve görselleri kullanma, bedensel hareketlerden yararlanma veya mekanik materyaller kullanma stratejileridir.

Toplumsal stratejilerden açıklama isteme, duygularını kontrol edebilme, soru sorma veya yardım isteme stratejileri; *duyuşsal* stratejilerden stres düzeyinin farkında olma, duyguları hakkında konuşma, kendi kendini ödüllendirme, derin nefes alma veya olumlu içsel konuşmalar yapma stratejileri; *telafl* stratejilerinden de eş anlamlı kelimeler kullanma, farklı kelimelerle ifade etme, jest ve mimikleri kullanma veya boşluk doldurucuları kullanma stratejileri ders kitabındaki hiçbir becerinin etkinliğinde yer almamıştır.

Ders kitabındaki okuma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Açıklama/doğrulama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerine olanak sağlayacaktır.

Bilişsel stratejilerin ders kitabının okuma becerisi etkinliklerindeki dağılımı, bu beceriyi geliştirme yönünde destekleyici olarak değerlendirilebilir. Üst bilişsel stratejilerden ise yalnızca kendi kendini değerlendirme stratejisinin okuma etkinliklerinde yer bulması ise bu strateji türünün okuma becerisi için yetersiz kaldığının göstergesidir. Kitapta okuma becerisi için hazırlanan alıştırmalar bellekle ilgili veya duyuşsal stratejilerden her ikisini de içermemektedir. Bu sonuç da ders kitabındaki okuma etkinliklerinin bu eksiklikler yönünde geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji okuma-anlama becerisinde olduğu gibi yine bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu dağılım ise konuşma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Konuşma becerisi için açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. Ayrıca birlikte çalışma stratejisinin konuşma etkinlikleri için en fazla kullanılan stratejilerden biri olması konuşma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira konuşma becerisini geliştirmek için ikili ya da grup içinde yapılan çalışmaların desteklenmesi gerekmektedir. Ders kitabındaki konuşma becerisi etkinliklerinde ana dil konuşucularıyla iletişim kurma stratejisi için de etkinlik örneklerinin yer alması bu becerinin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Bilişsel stratejilerin ders kitabının konuşma becerisi etkinliklerindeki dağılımı, bu beceriyi geliştirme yönünde destekleyici olarak değerlendirilebilir. Üst bilişsel stratejilerden ise yalnızca kendi kendini değerlendirme stratejisinin konuşma etkinliklerinde yer bulması ise bu strateji türünün konuşma becerisi için yetersiz kaldığının göstergesidir. Kitapta konuşma becerisi için hazırlanan alıştırmalar

bellekle ilgili ve duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir. Bu sonuç da ders kitabındaki konuşma etkinliklerinin bu eksiklikler yönünde geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ders kitabındaki yazma becerisi etkinliklerinde en fazla kullanılan strateji bilişsel stratejilerden *açıklama/doğrulama* stratejisidir. Bu sonuç konuşma becerisi gibi üretimsel bir beceri olan yazma becerisinin temel amacına uygun düşmektedir. Açıklama etkinliklerinin sıkça kullanılması öğrencilerin bu stratejiyi kullanmalarını teşvik edecek ve bu stratejide kendilerini geliştirmelerini sağlamalarına olanak sağlayacaktır. İlgili kaynakları kullanabilme stratejisinin açıklama/doğrulama stratejisinden sonra yazma etkinlikleri için en fazla kullanılan strateji olması da yazma becerisinin temel gereksinimlerine uygun düşmektedir. Zira öğrencinin yazma becerisini geliştirebilmesi için yazacağı konu ile ilgili kaynakları araştırma becerisini de geliştirmesi gerekmektedir.

Bilişsel stratejilerin ders kitabının yazma becerisi etkinliklerindeki dağılımı, bu beceriyi geliştirme yönünde destekleyici olarak değerlendirilebilir. Üst bilişsel stratejilerden ise yalnızca kendi kendini değerlendirme stratejisinin yazma etkinliklerinde yer bulması ise bu strateji türünün yazma becerisi için yetersiz kaldığının göstergesidir. Kitapta yazma becerisi için hazırlanan alıştırmalar bellekle ilgili ve duyuşsal stratejiler ile telafi stratejilerinden hiçbirini içermemektedir. Bu sonuç da ders kitabındaki yazma etkinliklerinin bu eksiklikler yönünde geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Ders kitabında dinleme etkinliklerine yer verilmemiştir. Bu sebeple M.E.B. Ortaöğretim Türkçe Hazırlık Sınıfı ders kitabı, dinleme becerileri kapsamında öğrenme stratejileri bakımından değerlendirilememiştir. Dinleme etkinliklerinin kitapta hiç yer almaması, ders kitabının ana dil Türkçe öğrencileri için hazırlanmış olmasından kaynaklanıyor olabilir. Zira diğer ilköğretim ve ortaöğretim ana dil Türkçe ders kitaplarında da dinleme etkinliklerine rastlamak oldukça güçtür.

Çalışma kapsamında incelenen her iki ders kitabında kullanılan toplam öğrenme stratejilerinin %80'i *bilişsel* stratejilerdir. Bunun dışında kullanılan stratejiler %6 ile *üst bilişsel* stratejiler, %12 ile *toplumsal* stratejiler ve %2 ile *telaflî* stratejileridir. Her iki kitapta da hiç kullanılmayan stratejiler; *bellekle ilgili* stratejiler ve *duyuşsal* stratejilerdir.

İncelenen bu iki ders kitabındaki öğrenme stratejilerinin kullanımı karşılaştırıldığında ise ana dil Türkçe ders kitabı olan M.E.B. Türkçe Hazırlık ders kitabında, yabancı dil olarak Türkçe ders kitabı olan Gazi TÖMER Yabancılar İçin Türkçe ders kitabına göre hem daha fazla stratejinin hem de daha fazla strateji türünün kullanıldığı görülmüştür. M.E.B. Hazırlık ders kitabında toplam 22 farklı strateji türü kullanılırken Gazi TÖMER ders kitabında toplam 19 farklı strateji türü kullanılmıştır. Ayrıca M.E.B. Hazırlık ders kitabının tamamında öğrenme stratejileri için toplam 374 örnek tespit edilmişken Gazi TÖMER ders kitabında bu sayı 166 olarak belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda Türkiye'deki devlet üniversitelerinde en fazla kullanılan yabancı dil olarak Türkçe ders kitabındaki etkinliklerin öğrenme stratejileri konusunda yetersiz kaldığını söylemek mümkündür. Bu çalışmada bu eksikliği giderme yönünde bir adım atılmış ve çalışmanın son bölümünde noksanlığı tespit edilen öğrenme stratejilerine yönelik alıştıırma önerileri sunulmuştur. Bu yönde yapılacak çalışmaların çeşitlendirilmesi ve bundan sonra oluşturulacak yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarındaki etkinliklerin mevcut ihtiyacı karşılayacak şekilde tasarlanması büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA:

A Memorandum on Lifelong Learning. (2000). Brüksel.

Abhakorn, Jirapa: “Situational influences on EFL and ESL learners’ beliefs and strategies use”, t.y., (Çevrimiçi)

http://sl.sabanciuniv.edu/sites/sl.sabanciuniv.edu/files/situationalinfluencesoneflandesllearners_beliefsandstrategiesuse-jirapaabhaco.pdf, 13.08.2014.

Anthony, Edward M.: “Approach, Method, and Technique”, **ELT Journal Dergisi**, 17. sayı, 1963.

Arsal, Zeki, Raşit Özen: “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğrenme Stratejileri ve Öğrenme Biçimi Tercihlerinin İncelenmesi”, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, **Eğitim Fakültesi Dergisi**, 7 (2), 2007, s. 151-164.

Bayezit, Hakan: “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Ders Kitaplarındaki Öğrenme Stratejilerinin Kullanımı”, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2013.

Bekleyen, Nilüfer: “İngilizce Öğretmen Adaylarının Dil Öğrenme Stratejileri Kullanımı”, **Dil Dergisi**, Ankara Üniversitesi TÖMER, 132, 2006, s. 28-37.

Belet, Ş. Dilek, Şefik Yaşar: “Öğrenme Stratejilerinin Okuduğunu Anlama ve Yazma Becerileri ile Türkçe Dersine İlişkin Tutumlara Etkisi”, **Eğitimde Kuram ve Uygulama**, 3 (1), 2007, s. 69-86.

Bremner, Stephen: “Language Learning Strategies and Language Proficiency: Investigating the Relationship in Hong Kong”, **Asia Pacific Journal of Language in Education**, 1. cilt, 2. sayı, 1998.

Can, Tuncer: “Yaşam Boyu Öğrenme Bağlamında Yabancı Dil Olarak İngilizce Ders Kitaplarında Strateji Kullanımı”, Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2011.

Carr, Comyns Jane, Jennifer Parsons, Peter Moran, Jenny Day: **New Success Upper Intermediate**, Pearson Yayınları, İngiltere, 2012.

Cesur, Mustafa Onur: “Üniversite Hazırlık Sınıfı Öğrencilerinin Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri, Öğrenme Stili Tercihi ve Yabancı Dil Akademik Başarısı Arasındaki Açıklayıcı ve Yordayıcı İlişkiler Örüntüsü”, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul, 2008.

Chamot, Anna Uhl, Pamela B. El-Dinary: “Children’s Learning Strategies in Language Immersion Classrooms”. **Modern Language Dergisi**, 83, 1999, s. 319–338.

Chamot, Anna Uhl: “Issues in Language Learning Strategy Research and Teaching”, **Electronic Journal of Foreign Language Teaching**, 1:1, National University of Singapore, Singapur, 2004, s. 14-26.

Chun-huan, Feng: “A Correlational Study of Language Learning Motivation and Strategies of Chinese Undergraduate”, **Canadian Social Science**, 6:4, 2010, s. 202-209.

Cohen, Andrew D.: “Second Language Learning and Use Strategies: Clarifying the Issues”, **Center for Advanced Research on Language Acquisition**, Minnesota Üniversitesi, Minneapolis, 1996.

Cohen, Andrew D.: “Strategies in Learning and Using a Second Language”, Addison Wesley Longman Limited, 2000.

Cotton, David, David Falvey, Simon Kent, Ian Lebeau, Gareth Rees: **Language Leader Advanced Coursebook**, Pearson Longman Yayınları, 2010.

Crace, Araminta, Richard Acklam: **Total English Upper Intermediate Students' Book**, Pearson Yayınları, İngiltere, 2012.

Cunningham, Gillie, Jan Bell, Chris Redston: **Face2Face Advanced Student's Book**, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge, 2009.

Çelikkaya, Şerife: "Almanca Öğretmeni Adaylarının Sözcük Öğreniminde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri", **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 28, 2012, s. 71-76.

Deryakulu, Deniz: "Üniversite Öğrencilerinin Öğrenme ve Ders Çalışma Stratejileri ile Epistemolojik İnançları Arasındaki İlişki", **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, 38, 2004, s. 230-249.

Divarcioğlu, Davut: "İstanbul Saint Josef Fransız Lisesi eğitim ortamında öğrenme stratejilerinin izleri: 1923-1968", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013.

Dummett, Paul, John Hughes, Helen Stephenson: **Life Upper Intermediate**, National Geographic ELT Yayınları, Amerika, 2013.

Eales, Frances, Steve Oakes: **Speakout Upper Intermediate Students' Book**, Pearson Longman Yayınları, İngiltere, 2011.

Efe, Nurten, Meryem Özturan Sağırlı, İhsan Ünlü, Alper Kaşkaya: "Öğrenme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi", **Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi**, 11:2, 2009, s. 227-238.

Ellis, R.: **The Study of Second Language Acquisition**, Oxford Üniversitesi Yayınları, İngiltere, 1994.

Ehrman, M., R. Oxford: “Effects of sex differences, career choice, and psychological type on adults’ language learning strategies”, **Modern Language Dergisi**, 73:1, 1989, s. 1-13.

Falla, Tim, Paul A. Davies: **Solutions Upper Intermediate**, Oxford Üniversitesi Yayınları, İngiltere, 2009.

Fan, May Y.: “Frequency of Use, Perceived Usefulness, and Actual Usefulness of Second Language Vocabulary Strategies: A Study of Hong Kong Learners”, **The Modern Language Dergisi**, 87, ii, 2003, s. 222-241.

Gazi Üniversitesi, Türkçe Öğretim, Araştırma ve Uygulama Merkezi; **Yabancılar İçin Türkçe C1 İleri Düzey**. 1. Basım, Gazi Üniversitesi, Ankara, 2013.

Gömlüksiz, Mehmet Nuri: “Türkçe Öğretmeni Adaylarının İngilizce Dil Öğrenme Stratejilerine İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (Fırat Üniversitesi Örneği)”, **Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı**, 6:11, 2013, s. 573-601.

Gram, Nicola: **Soundwaves Student Book 3**, McGraw-Hill Yayınları, Amerika, 2008.

Grenfell, Michael, Harris Vee: **Modern Languages and Learning Strategies- in theory and practice**, Routledge, Amerika ve Kanada, 1999.

Griffiths, Carol: “Language Learning Strategies: Theory and Research”, **School of Foundations Studies AIS St Helens**, Şubat sayısı, Auckland, Yeni Zelanda, 2004.

Griffiths, Carol: “Language Learning Strategies: Students’ and Teachers’ Perceptions”, **ELT Dergisi**, Oxford Üniversitesi Yayınları, 61:2, 2007.

Gürman Kahraman, Fatma: “Sosyal ve Duygusal Dil Öğrenme Stratejileri ve Duygusal Zeka Eğitiminin İngilizceyi Yabancı Dil Olarak Öğrenen Öğrencilerin Konuşma Derslerindeki Yabancı Dil Kaygılarına Etkisi”, Yüksek Lisans Tezi, İhsan Doğramacı Bilkent Üniversitesi, Ankara, 2013.

Gürsoy, Esim: “Çocukların Yabancı Dil Öğrenme Stratejilerini Belirleme ve Çocuklar için Hazırlanmış Bir Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri Hazırlama Üzerine Bir Çalışma”, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2004.

Güven, Meral: “Öğrenme Stilleri ile Öğrenme Stratejileri Arasındaki İlişki”, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2004.

Hamurcu, Hülya: “Okulöncesi Öğretmen Adaylarının Kullandıkları Öğrenme Stratejileri”, **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 23, 2002, s. 127-134.

Ikeda, Nobuko: “Language Learning Strategies with Sound-hints in Computer-based Drill”, **Computer Assisted Learning Dergisi**, 15. Sayı, 1999, s. 312-322.

İflazoğlu Saban, Ayten, Ayten Pınar Bal: “Matematik ve Sınıf Öğretmenliği Bölülerinde Okuyan Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerinin Bazı Sosyo-demografik Özellikler Açısından İncelenmesi.”, **Ege Eğitim Dergisi**, 11:2, 2010, s. 1-19.

İpek, Ömer Faruk: “Üniversite Hazırlık Okulu Öğrencilerinin Dil Öğrenme Stratejileri ve Akademik Başarıları”, Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 2012.

İzci, Eyüp, Hatice Özgan Sucu: “Language Learning Strategies that Primary School 8th Grade Students Use While Learning English (Nevşehir Sample)”, **İnönü University Journal of the Faculty of Education**, 14:3, 2013, s. 19-38.

Jie, Li, Qin Xiaoqing: “Language Learning Styles and Learning Strategies of Tertiary- Level English Learners in China”, **Regional Language Centre Journal**, SAGE Yayınları, 37:1, 2006, s. 67-90.

Jones, Sabine: “Learning Styles and Learning Strategies: Towards Learner Independence”, **Forum for Modern Language Studies**, No: 2, 1998, s. 114-129.

Lan, Rae, R. L. Oxford: “Language Learning Strategy Profiles of Elementary School Students in Taiwan”, **International Review of Applied Linguistics in Language Teaching**, 41, 2003, s. 339-379.

MacIntyre, Paul: **Pathways 4: Listening, Speaking and Critical Thinking**, National Geographic ELT Yayınları, Amerika, 2012.

Moor, Peter, Sarah Cunningham: **Cutting Edge Advanced Student Book**, Pearson Longman Yayınları, 2003.

Morrison, Don: **E-learning strategies- how to get implementation and delivery right first time**, John Wiley & Sons Ltd., İngiltere, 2003.

Moutsou, E., S. Parker: **New Plus Upper Intermediate**, MM Yayınları, 2005.

Obee, Bob, Virginia Evans: **Upstream Upper Intermediate Student’s Book**, Express Yayınları, İngiltere, 2003.

O’malley, J. M., A. U. Chamot; **Language Learning Strategies in Second Language Acquisition**, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge 1990.

Oxenden, Clive, Christina Latham-Koenig: **New English File Upper Intermediate**, Oxford Üniversitesi Yayınları, İngiltere, 2008.

Oxford, R. L.: **Language Learning Strategies: What Every Teacher Should Know**, Heinle & Heinle, Boston, 1990.

Oxford, R. L., J.M. Green: “Making Sense of Learning Strategy Assessment: Toward a Higher Standard of Research Accuracy”, **TESOL Quarterly**, 1995.

Oxford, R. L.: “Language Learning Strategies around the World: Cross-cultural Perspectives”, Manoa: University of Hawaii Press, 1996a.

Oxford, R. L.: “Understanding Literacy: Personality Preferences in Rhetorical and Psycholinguistic Contexts”, *Personality Type in the Foreign or Second Language Classroom: Theoretical and Empirical Perspectives*, A. Horning & R. Sudol (Eds.), Cresskill, NJ: Hampton Yayınları, 1996b, s. 149-175.

Oxford, R. L.: “Language Learning Styles and Strategies: An Overview”, **Learning Styles & Strategies**, Oxford, GALA, 2003, s. 1-25.

Richards, Jack C., Jonathan Hull, Susan Proctor: **Interchange 3 Full Contact**, Cambridge Üniversitesi Yayınları, Cambridge, 2013.

Rubin, J.: “What the good language learner can teach us”, **TESOL Quarterly**, 9, 1975, s. 41–51.

Rubin, J.: “The Study of Cognitive Processes in Second Language Learning”, **Applied Linguistics**, 2. cilt, 1981.

Silahsızoğlu, Emel: “Öğrenme Stratejileri ve Teknikleri Bağlamında Yabancı Dil Olarak Almanca ve Türkçe Öğretim Süreçlerine Karşılaştırmalı Bir Bakış”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 2004.

Soars, Liz, John Soars: **New Headway Intermediate Student’s Book**, Oxford Üniversitesi Yayınları, İngiltere, 2009.

Stern, H. H: “What can we learn from the Good Language Learner?”, **Canadian Modern Language Review**, 31. sayı, 1975.

Stern, H. H: “Issues and Options in Language Teaching”. Oxford, OUP, 1992.

Stoffer, I.: “University Foreign Language Students’ Choice of Vocabulary Learning Strategies as Related to Individual Difference Variables”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Alabama Üniversitesi, Alabama, 1995.

Tok, Hidayet : “Öğretmen Adayların Kullandıkları Yabancı Dil Öğrenme Stratejileri”, **Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları**, Elazığ, 2007, s. 191-197.

Tragant, Elsa, Mia Victory: “Language Learning Strategies, Course Grades, and Age in EFL Secondary School Learners”, **Language Awareness**, 21:3, 2012, s. 293-308.

Ünal, Kerim, Gülnihal Dilbaz Alkan, Fatma Betül Özdemir, Özler Çakır: “Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğrenme Stil ve Stratejilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Mersin Üniversitesi Örneği)”, **Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 9:3, 2013, s. 56-76.

Wenden, A., J. Rubin: “Learner Strategies: Theoretical Assumptions, Research History and Typology”, **Learning Strategies in Language Learning**, Englewood Cliffs, Prentice Hall, New Jersey, 1987.

Wharton, Glenn: “Language Learning Strategy Use of Bilingual Foreign Language Learners in Singapore”, **Language Learning**, 50:2, 2000, s. 203-243.

Zare, Pezhman: “Language Learning Strategies Among EFL/ESL Learners: A Review of Literature”, **International Journal of Humanities and Social Science**, 2:5, 2012, s. 162-169.

Zemke,R: “Wake Up! (And Reclaim Instructional Design)”, **Training Dergisi**, Haziran, 35. sayı, 1998.

Zengin, Ramazan: “Yabancı Dil OlarakTürkçe Öğretiminde Alıştırmalar”, Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi, İstanbul, 1995.